

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แนวทางการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนโดยการสนับสนุนของ
ชุมชนตำบลน้ำพี้ อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรธานี

นางสมใจ ขำป่าคาย และคณะ

ธันวาคม 2545

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
แนวทางการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนโดยการสนับสนุนของ
ชุมชนตำบลน้ำพี้ อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

นางสมใจ ยาน้ำคาย และคณะ

ธันวาคม 2545

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
แนวทางการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนโดยการสนับสนุนของ
ชุมชนตำบลน้ำทิ อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

คณะผู้วิจัย

นางสมใจ	ชานาคาย
นางสาวภาวนิษา	นาคเม็อง
นายสมคิด	ยอนดี
นางบุญมีถน	ศวงสุวรรณ
นางสาวสมทรง	โน้ทอง
ร.ต.รักศักดิ์	รัตนเด็ญ
นายไวพจน์	เพ็งปัด
นายภูวนาท	แก้วอาณา
นางดวงแธ	ชินทะรุ่งเรือง
นายเจสียง	สินรนคำ
นายบำรุง	มีแก้วแกม
นายพี	ลมุดคำ

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ชุดโครงการเด็ก เยาวชนและครอบครัว

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จด้วยความอนุเคราะห์ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และได้รับคำแนะนำช่วยเหลือทั้งแนวคิดและการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการเขียนและรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรนภา พรหมมา ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และขอบพระคุณอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์ในการรวบรวม สรุปลข้อมูลและจัดพิมพ์จากเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานวิจัยท้องถิ่น คุณปิยกานต์ พิภสศ และคุณมยุรา ลือใจอินทร์ เป็นอย่างดี

และที่สำคัญงานวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จไม่ได้เลยหากไม่ได้รับความร่วมมือของชุมชนตำบลน้ำทิ อำเภอบางบาล จังหวัดอุตรดิตถ์

คณะวิจัยมีความซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านที่ได้กล่าวถึงและผู้ที่ได้มีส่วนร่วมสนับสนุนที่มีจากกล่าวนามได้ทั้งหมด จึงขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่งด้วยความจริงใจ

สมใจ ยาป่าคาย และคณะ

ธันวาคม 2545

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มุ่งเพื่อหาแนวทางการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนโดยการสนับสนุนของชุมชนตำบลน้ำทิ อำเภอบางบาล จังหวัดอุตรดิตถ์ วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยระยะแรกเป็นการศึกษาบริบทชุมชนและสถานภาพเดิมของชุมชนและกลุ่มเยาวชน ระยะที่ 2 เป็นการหาแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยการสนับสนุนของชุมชน โดยนำผลที่ได้จากการศึกษาระยะแรกมาเป็นข้อมูลประกอบการจัดกิจกรรม กิจกรรมหลักของการดำเนินงานระยะที่ 2 เป็นการจัดเวทีเพื่อร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหาที่มีอยู่ การร่วมกันวางแผน แล้วนำแผนมาปฏิบัติและมีการตรวจสอบประเมินหาข้อสรุปเพื่อการปรับปรุงพัฒนาและขยายผล

จากการวิจัยพบว่า เด็กและชุมชนมีส่วนร่วมกันสนับสนุน มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันโดยพื้นที่ใกล้เคียง และครอบครัว สังคมที่มีการเชื่อมโยงโดยมีกระบวนการที่ใช้ให้แสดงแนวคิดการมีส่วนร่วมจากการจัดเวทีย่อย เวทีกลาง แล้วได้ข้อสรุป เป็นวิธีการในการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน เป็นโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่ม จากกลุ่มย่อย 5-10 คน/กลุ่ม มาเป็นกลุ่มใหญ่ แล้วแต่ละกลุ่มจะทำกิจกรรมเน้นเรื่องอาชีพและหารายได้เสริมเพิ่มเติม และได้กระบวนการกลุ่มนำกลุ่มเด็กเยาวชนนำเชิญประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น การใช้แกนนำเครือข่ายในการขับเคลื่อนให้เกิดพลังและนำเชิญประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน เด็กและเยาวชนรู้จักการบริหารเวลา และเปรียบเทียบกิจกรรมกลุ่ม การรู้จักตั้งกฎเกณฑ์กติกาเพื่อใช้ในการบริหารกลุ่ม การบริหารเวลาและรู้จักรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ของตนเองในโครงสร้างของกลุ่ม และร่วมกันระหว่างเด็ก ๆ องค์กรชุมชน ในการสนับสนุนให้เกิดความยั่งยืน

ผลการพัฒนาเด็กและเยาวชนพบว่า การศึกษากลุ่มเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิ โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม โดยให้โอกาสชุมชนและกลุ่มเด็กให้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนโดยการจัดเวทีระดมความคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ให้ได้แกนนำเครือข่ายและขับเคลื่อนหาเครือข่ายเด็กและเยาวชน จัดเวทีกลางหรือหาแนวทางการพัฒนาเด็ก/เครือข่ายเด็กและเยาวชนได้ศึกษาดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ เด็ก ๆ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มโดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรของชุมชน องค์กรท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ จากการวิจัยที่งานพบว่าสามารถดึงผู้ปกครอง ผู้รู้ในชุมชนมามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เด็กและเยาวชนสามารถพัฒนาวิถีคิด มีเทคนิคการจัดการ และได้ยุทธศาสตร์ในการดำเนินการตามกระบวนการเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก่อให้เกิดผลที่สำคัญคือ เกิดเครือข่ายเด็กร่วมกับชุมชนและประสานความ

สัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ได้ดีขึ้น มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเด็กโดยตรง เช่น โรงเรียนให้หันมาสนใจและสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มของเด็กและเยาวชน เกิดองค์ความรู้กับตัวกลุ่มเด็กโดยไม่รู้ตัว เด็กๆ กล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักพัฒนาวิธีการที่หลากหลาย รู้จักขั้นตอนหาผู้รู้ เรียนรู้ ทดลอง ปรับปรุง และหาแหล่งคนซื้อ ในการปฏิบัติกิจกรรมของแต่ละกลุ่มได้บูรณาการเข้าด้วยกันโดยไม่รู้ตัว เด็กๆ รู้จักบริหารจัดการกลุ่ม บริหารเวลา บริหารงบประมาณ ขั้นตอนการดำเนินการ รู้จักการจดบันทึก การจัดทำบัญชี การตั้งกฎเกณฑ์ของกลุ่ม วิธีการและขั้นตอนการทำกิจกรรม รู้จักพัฒนาตนเองด้านสุขภาพ จริยธรรม มีความเสียสละ อดทน และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ทำกิจกรรมกลุ่ม เล่นกีฬา ปลอดภัยห่างไกลสิ่งเสพติด หลังจากเด็กได้เข้าร่วมโครงการเด็กได้เป็นตัวของตัวเองที่ดีของชุมชนและยังสามารถเป็นวิทยากรให้แก่กลุ่มเด็กในจังหวัดอุดรธานีที่ประสานงานมาขอความร่วมมือให้ไปมีส่วนร่วมในการอบรมกิจกรรมกลุ่ม

แนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กให้เกิดความยั่งยืนต่อไป มีการกำหนดให้โรงเรียนเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนและประสานงานระหว่างกลุ่มเด็กและเยาวชน ชุมชนองค์กรต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกในการหนุนเสริมและสนับสนุนกลุ่มเด็ก ซึ่งโรงเรียนที่เป็นแกนนำ คือ โรงเรียนบ้านน้ำพี้ มิตรภาพที่ 214 โดยให้จัดเป็นแผนการเรียนหรือหลักสูตรหรือแผนการจัดกิจกรรมเสริมเป็นชมรม ซึ่งมีทีมงานเป็นคณะครูในโรงเรียน ชุมชน องค์กรภายในชุมชน เป็นผู้ร่วมกำหนดแผนการเรียนหรือหลักสูตรหรือแผนการจัดกิจกรรมเสริม ติดตาม ประเมินผล ร่วมกัน โดยจัดการส่งเสริมกลุ่มเด็กทุกซอก เด็กปกติ และเด็กที่สนใจ ทั้งภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญแผนภูมิ	ง
สารบัญตาราง	จ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามวิจัย	3
วัตถุประสงค์	3
ขอบเขตการศึกษา	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิด	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 บริบทชุมชนตำบลน้ำทิพย์	
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของชุมชน	6
ตอนที่ 2 สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน	10
ตอนที่ 3 วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน	11
บทที่ 3 วิธีดำเนินการ	
ขอบเขตการศึกษา	20
วิธีดำเนินการวิจัย	
กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล	21
การวิเคราะห์ข้อมูล	21
ขั้นตอนการดำเนินงาน	22
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
ตอนที่ 1 สภาพและศักยภาพของเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์	24
ตอนที่ 2 ศักยภาพของชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชน	37

สารบัญ

	หน้า
ตอนที่ 3 จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาอุปสรรคของชุมชน ต่อการพัฒนากลุ่ม/เครือข่าย	43
ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนากลุ่ม / เครือข่ายเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์	45
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	72
อภิปรายผล	76
ข้อเสนอแนะ	77
ภาคผนวก	70

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 สภาพและศักยภาพที่เอื้อต่อการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชน ตำบลน้ำทิพย์	42
2 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการกลุ่มเด็กและเยาวชนหมู่ที่ 1	52
3 โครงสร้างการบริหารงานกลุ่มเด็กและเยาวชน ระดับตำบล ของตำบลน้ำทิพย์ อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์	62
4 กระบวนการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่น	63
5 รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่นเพื่อการส่งเสริม กลุ่มเด็กและเยาวชน	64
6 กลไกการขับเคลื่อนกลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนโดยความร่วมมือ ของชุมชนตำบลน้ำทิพย์	67
7 แนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชน ตำบลน้ำทิพย์ที่ยั่งยืน	69

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

- 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มเด็กและเยาวชนด้านจิตใจ

26

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ตำบลน้ำพี้ อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ห่างจากจังหวัดอุตรดิตถ์ ประมาณ 28 กิโลเมตร เป็นชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดคือ "บ่อเหล็กน้ำพี้" ชาวบ้านตำบลน้ำพี้ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่อ้อย และขายแรงงานต่างจังหวัด ทิ้งให้เด็กอยู่กับคนแก่ จึงทำให้เกิดปัญหาชุมชน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาเด็กกำพร้าพ่อแม่ ซึ่งเป็นปัญหาที่ชุมชนได้ดำเนินการแก้ไขมาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ โดยทุกหมู่บ้านมีกลุ่มเด็กและเยาวชนอยู่แต่ไม่มีการขับเคลื่อน

เมื่อปี พ.ศ. 2543 โครงการพัฒนาเด็กและสภาพแวดล้อมจังหวัดอุตรดิตถ์ ได้รับอนุมัติเงินกองทุนเพื่อสังคมเป็นทุนสวัสดิการเพื่อเด็กทุกวัยยาก ซึ่งมีเด็กในตำบลน้ำพี้ได้รับทุน จำนวน 33 คน และเด็กที่ได้รับทุนก็ได้ทำกิจกรรมตามรูปแบบของทุนในหมู่บ้านก็จะมีเด็กและเยาวชนรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในกลุ่มและชุมชน ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้จาก กิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ แต่กิจกรรมส่วนใหญ่จะเน้นในด้านอาชีพ เช่น รวมกลุ่มทำขนม ทำของชำร่วย เลี้ยงสัตว์ บัณฑิตปลูกประจำ เพาะเห็ด และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น ทำให้เด็กได้เรียนรู้การรวมกลุ่ม รู้จักการบริหารจัดการการเงินด้วยตนเอง การรวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเด็กและเยาวชนจะเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน กลุ่มเด็กในตำบลน้ำพี้คือ เด็กในหมู่ที่ 2 และ 7 มีสมาชิกแต่ละหมู่ประมาณ 20 คน เป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จมีการขับเคลื่อนทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น ทำขนมขาย เพาะเห็ด เลี้ยงไก่ และปลา เมื่อวันที่ 28-30 เมษายน 2544 มีเด็กในหมู่ที่ 2 จำนวน 4 คน ได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนของอำเภอทองแสนขัน ไปร่วมเวทีเด็กและเยาวชนระดับภาค ที่ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย จังหวัดลำปาง แกนนำที่สำคัญที่ทำให้กลุ่มเด็ก หมู่ 2 และหมู่ 7 ประสบผลสำเร็จคือ พี่เลี้ยงและองค์กรชุมชนในชุมชนให้ความช่วยเหลือ แต่ก็ยังไม่เป็นระบบ โดยกิจกรรมที่เด็กทำนั้นจะมีพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษาอยู่ตลอดเวลา ซึ่งทางชุมชนก็ให้ความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการทำกิจกรรมของเด็ก เช่น แม่บ้านหมู่ที่ 2 ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กร SIF ให้กลุ่มเย็บผ้า และ SIF ก็อยากคืนทุนให้กับสังคมจากงบประมาณที่สนับสนุน ทางกลุ่มจึงได้สอนให้เด็กที่สนใจเย็บผ้ามาเรียนรู้ เด็กบางคนเย็บผ้าไม่เป็น ก็ให้หัดเย็บกระตุ่ม กระเป๋า โดยมีคำตอบแทนให้เด็กเหล่านี้ด้วย ส่วนกลุ่มทำขนมเด็กที่สนใจก็ไปช่วยทำขนมบางคนทำไม่ได้แต่สนใจก็จะไปรับมาขาย ซึ่งเด็กเหล่านี้ก็ได้รับคำตอบแทนเช่นกัน กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนให้ความร่วมมือในการให้เด็กและ

เยาวชนมารวมกลุ่มทำกิจกรรมตามความสนใจเป็นอย่างดี ทำให้เด็กนอกโครงการสนใจขอร่วมทำกิจกรรมด้วย และได้มีการขยายกลุ่มออกไปทุกหมู่บ้านในตำบลน้ำที่แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการรวมกลุ่มของเด็กยังไม่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร เพราะเด็กจะทำกิจกรรมในกลุ่มของตนเอง ไม่มีการประสานงานระหว่างกลุ่มเด็กบางกลุ่มก็ไม่มีกิจกรรม เด็กอยู่กระจัดกระจายบางกลุ่มก็ไม่มีการขับเคลื่อน มีแต่ชื่อกลุ่มเหลืออยู่ ขาดแกนนำในการขับเคลื่อนของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ

ทางชุมชนได้เห็นความสำคัญของเยาวชนพยายามหากิจกรรมให้เด็กในตำบลร่วมกันทำ แต่ก็ยังไม่ได้ผลเพราะบางหมู่บ้านก็ไม่มีที่เลี้ยงที่จะให้คำแนะนำ บางหมู่บ้านทำได้แต่ก็ไม่มีการให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มอื่น ชุมชนตำบลน้ำที่จึงหารูปแบบที่จะพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชนที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยความร่วมมือของชุมชนเพื่อให้กลุ่มเด็กและเยาวชนได้มีการประสานความช่วยเหลือและพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม ทำกิจกรรมร่วมกัน รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ห่างไกลจากยาเสพติด ชุมชนตำบลน้ำที่ก็ได้ร่วมมือกันทุกฝ่ายโดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำที่จัดสรรงบประมาณให้เด็กไปดำเนินกิจกรรม เช่น ด้านกีฬา ด้านอาชีพ โดยให้เด็กเขียนโครงการเสนอมาที่องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำที่ กลุ่มแม่บ้านก็จะให้ความช่วยเหลือด้านการเป็นวิทยากรช่วยสอนและให้คำแนะนำในด้านอาชีพเสริมที่เด็กสนใจจะทำ ผู้ทรงภูมิปัญญาก็ยินดีที่จะถ่ายทอดภูมิปัญญาของตนเองให้เด็กได้เรียนรู้ ผู้ปกครองก็จะช่วยดูแลเด็กและให้คำแนะนำเมื่อเด็กมีปัญหาในการทำกิจกรรมและปัญหาส่วนตัวในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่กล่าวมานี้ชุมชนก็จะเป็นเพียงที่เลี้ยงที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาเมื่อเด็กมีปัญหา กลุ่มเด็กก็จะเป็นตัวขับเคลื่อนกันเองโดยร่วมคิดร่วมทำกันเอง ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งด้านสุขภาพ เด็กปราศจากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ เด็กสนใจการออกกำลังกายสุขภาพจิตดี ห่างไกลยาเสพติด และอบายมุขต่าง ๆ ครอบครัวและสังคมมีส่วนร่วมพัฒนาโดยเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน มีคุณธรรม เด็กได้ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธศาสนา บำรุงสิ่งแวดล้อมภายใน ครอบครัวและชุมชน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ ในกลุ่มและในชุมชน ที่สำคัญเด็กและเยาวชนจะเป็นกำลังในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

ดังนั้นชุมชนตำบลน้ำที่ที่มีความต้องการจะหาแนวทางการพัฒนาชุมชนที่เกิดขึ้นรวมถึงการพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชนที่เป็นการหนุนเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นโดยความร่วมมือของทุกฝ่ายในชุมชน เป็นการประสานความร่วมมือก่อให้เกิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และยังเป็นการหากระบวนการในการดำเนินการของกลุ่มร่วมกัน เด็ก ๆ ในชุมชนรู้จักใช้เวลาว่าง

ให้เกิดประโยชน์สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อเป็นคำสั่งสำคัญต่อไปในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งในอนาคต

คำถามวิจัย

1. สภาพเดิมของเด็กและเยาวชนตำบลน้ำพี้เป็นอย่างไร
2. สภาพชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนตำบลน้ำพี้เป็นอย่างไร
3. การพัฒนาภาคเด็กและเยาวชน โดยการสนับสนุนของชุมชนควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพเดิมของเด็กและเยาวชนตำบลน้ำพี้
2. เพื่อศึกษาสภาพชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชน
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาค / เครือข่ายเด็กและเยาวชนโดยการสนับสนุนของชุมชน

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ศึกษา ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และด้านเนื้อหาในการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ด้านพื้นที่ศึกษา การศึกษาครั้งนี้กำหนดพื้นที่ทำการศึกษา คือ หมู่ที่ 1 - 8 ตำบลน้ำพี้ อำเภอ ทองแสนขัน จังหวัด อุตรดิตถ์

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายสำคัญ คือ กลุ่มเด็กทุกวัย และกลุ่มเด็กและเยาวชนที่สนใจในตำบลน้ำพี้ ทั้ง 8 หมู่บ้าน จำนวน 120 คน

กลุ่มบุคคลสนับสนุน คือ แกนนำชุมชนผู้ใหญ่บ้านกำนันสมาชิก อบต. ครู กศน. ประธานกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ผู้ปกครองเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล ครูเกษตรตำบล องค์กรในพื้นที่ คือ อบต. สาธารณะสุขตำบล วัด โรงเรียน

ด้านเนื้อหา ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาดังนั้นจึงกำหนดเนื้อหาการศึกษาไว้คือ

1. สถานการณ์บริบทของชุมชนตำบลน้ำที่ด้านข้อมูลทั่วไป สภาพปัญหาและความต้องการ
2. ศึกษาและศักยภาพของเด็กและเยาวชนในภาพ รวมของตำบลด้านความเป็นอยู่ ปัญหาที่พบ และการดำเนินการของกลุ่ม จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหาอุปสรรค
3. ศักยภาพของชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชน ตำบลน้ำที่ โดยแบ่งเป็นด้านพื้นที่ ด้านกลุ่มอาชีพ ด้านผู้นำ และการสนับสนุนจากองค์กรในพื้นที่
4. จุดอ่อน จุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนากลุ่มและเครือข่าย
5. แนวทางการพัฒนากลุ่ม / เครือข่ายเด็กและเยาวชนโดยความร่วมมือของชุมชนตำบลน้ำที่ จะศึกษาในเรื่องของกระบวนการ เป้าหมาย แผนการดำเนินงาน สิ่งสนับสนุน

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบความร่วมมือ หมายถึง ความร่วมมือในกระบวนการทำงานของ อบต. และประชาชนในการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมในการคิด การกระทำ การลงมือปฏิบัติ การติดตาม ประเมินผลร่วมกันในการส่งเสริมในการทำกิจกรรมร่วมกันของเด็กและเยาวชน

ชุมชน หมายถึง ประชาชน พระ ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการ หมู่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิเยาวชน ข้าราชการในตำบลน้ำที่

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง หน่วยการบริหารส่วนท้องถิ่นระดับตำบลที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งได้รับการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2537 ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล (กรรมการปกครอง กองราชการส่วนตำบล 2538 : 14)

เด็กและเยาวชน หมายถึง กลุ่มเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 7-25 ปี ซึ่งเป็นเด็กที่อยู่ในพื้นที่ตำบลน้ำที่

เด็กทุพพลภาพ หมายถึง เด็กกำพร้า ผู้ปกครองเสียชีวิต และอาศัยอยู่กับผู้สูงอายุ หรือเด็กที่ยากจน พ่อแม่แยกทางกันต้องอาศัยอยู่กับผู้อื่น

คุณภาพชีวิต หมายถึง ความเป็นอยู่วิถีชีวิตของบุคคลที่มีทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

กรอบแนวความคิด

เด็กและเยาวชนได้รับการสนับสนุนจากชุมชนทั้งกลุ่มบุคคลสำคัญขององค์กรในท้องถิ่นในการพัฒนากลุ่มและเครือข่ายเด็กและเยาวชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีกระบวนการความร่วมมือ คือ ร่วมค้นหาและศึกษาสภาพเดิมของเด็กและเยาวชน ศึกษาสภาพชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชน ร่วมกันหาแนวทางรูปแบบการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายพร้อมทั้งร่วมปฏิบัติ ติดตาม ประเมินผลและใช้ผลร่วมกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รู้ถึงศักยภาพของตนเองในการจัดกิจกรรมกลุ่ม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
2. เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และเห็นความสำคัญของการทำงานกลุ่ม
3. มีเครือข่ายเด็กและเยาวชน และมีการขับเคลื่อนโดยแกนนำของเด็กและเยาวชน
3. เด็กและเยาวชนสามารถพึ่งตนเองได้และรู้จักคิดและมีความเข้มแข็ง
4. เด็กและเยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และห่างไกลจากสิ่งเสพติด
5. มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้านชุมชน

บทที่ 2 บริบทชุมชนตำบลน้ำทิพย์

การศึกษาบริบทชุมชนตำบลน้ำทิพย์ สามารถนำเสนอได้ 3 ตอน คือ ข้อมูลทั่วไปตำบลน้ำทิพย์ สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน และวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของตำบลน้ำทิพย์

ขนาดและที่ตั้งของบ้านน้ำทิพย์

บ้านน้ำทิพย์อยู่ทางทิศใต้ของตัวจังหวัดอุตรดิตถ์ ห่างจากตัวเมืองประมาณ 20 กว่ากิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ทิศเหนือติดกับตำบลแสนตอ อำเภอเมือง ทิศใต้ติดกับตำบลปากาย ทิศตะวันออกติดกับอำเภอทองแสนขัน ทิศตะวันตกติดกับตำบลคิ่งตะโกและตำบลผาจุ อำเภอเมือง มีเนื้อที่ประมาณ 344.80 ตารางกิโลเมตร

ประชากรของตำบลน้ำทิพย์ ทั้งสิ้น 5,579 คน 1,335 ครัวเรือน ได้แก่ บ้านน้ำทิพย์ หมู่ 1 1,009 คน บ้านน้ำทิพย์ หมู่ 2 797 คน บ้านน้ำทิพย์ หมู่ 3 590 คน บ้านน้ำทิพย์ หมู่ 4 จำนวน 637 คน บ้านห้วยปลาตุก หมู่ 5 จำนวน 208 คน บ้านหนองหิน หมู่ 6 จำนวน 438 คน บ้านป่าไม้เนินสะอาด หมู่ 7 จำนวน 168 คน และบ้านปากสัก หมู่ 8 จำนวน 559 คน

สภาพภูมิศาสตร์

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีภูเขาน้อยใหญ่เป็นบางพื้นที่ มีลำห้วยไหลผ่านหลายสาย เช่น ห้วยทิพย์ ห้วยทับแตก ห้วยปอบ ห้วยปลาตุก ในฤดูแล้งน้ำที่ไหลในลำห้วยจะตื้นเขิน และแห้งขอด ไม่เพียงพอต่อการอุปโภค บริโภค และการทำเกษตรกรรม

สภาพเศรษฐกิจ

อาชีพ ประชาชนในตำบลน้ำทิพย์ จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ได้แก่ การปลูกข้าว กล้วย ถั่วเหลือง หอมแดง ฯลฯ ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจและเป็นรายได้หลักของครอบครัว โดยเกษตรกรเป็นผู้นำผลผลิตไปจำหน่ายด้วยตนเองในตัวจังหวัดหรือจำหน่ายกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

การเลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่จะเลี้ยงเพื่อจำหน่ายและบริโภคในท้องถิ่นได้แก่ โคเนื้อ สุกร ไก่พื้นเมือง ไก่พันธุ์เนื้อ ปลา กบ นอกจากนี้อาชีพหลักแล้ว ประชาชนตำบลน้ำทิ่มีอาชีพเสริมได้แก่ ทำตบนำทิ่ ทำลูกประคำ และทอผ้าพื้นเมือง ซึ่งเป็นรายได้เสริมนอกฤดูการเกษตรบางครอบครัวจะมีรายได้จากการรับจ้างทั่วไป

ลักษณะเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจของหมู่บ้านน้ำทิ่ แบ่งออกเป็น 3 อย่าง คือ

1. ด้านการเกษตร ได้แก่ ปลูกข้าวเหนียว ข้าวเจ้า ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ข้าวโพด ข้าวฟ่างงามันสำปะหลังเลี้ยงไก่
2. ด้านการบริการ ได้แก่ ขับรถโดยสาร ตัดเสื้อ เสริมสวย ค้าขายปลีกและรับราชการ
3. ด้านการรับจ้าง ได้แก่ ปลูกป่า เก็บเกี่ยวการเกษตร ก่อสร้าง ทำงานในโรงงาน หน่วยธุรกิจ มีหน่วยบริการน้ำมันและก๊าซ 18 แห่ง (ปั้มนขนาดเล็ก) โรงสีข้าว 14 แห่ง (โรงสีขนาดเล็ก)

แรงงาน ประชาชนในตำบลน้ำทิ่ จะใช้งานในทาง

1. แรงงานภาคการเกษตร ส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานจากสมาชิกในครอบครัวเรือน และแรงงานเพื่อนบ้านที่มารับจ้างทั้งภายในและนอกตำบล
2. แรงงานนอกภาคการเกษตร หลังเสร็จสิ้นฤดูเก็บเกี่ยวพืชผลทางเกษตรแล้ว ประชาชนในโรงงานอุตสาหกรรม งานขยายเครือข่ายโทรศัพท์ งานบริการในร้านอาหารงานช่างฝีมือ งานก่อสร้าง

สภาพทางสังคม

การศึกษา สำหรับบริการด้านการศึกษาของตำบลน้ำทิ่ มีโรงเรียนระดับต่าง ๆ ดังนี้

1. โรงเรียนน้ำทิ่มิตรภาพที่ 214 ตั้งอยู่ที่ หมู่ 1 เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น และเป็นโรงเรียนขยายโอกาส นักเรียนส่วนใหญ่มาจากหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียง
2. โรงเรียนบ้านห้วยปลาตุก ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 5 บ้านห้วยปลาตุก ตำบลน้ำทิ่เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กภายในหมู่บ้าน
3. โรงเรียนบ้านหนองหิน ตั้งอยู่ที่ หมู่ บ้านหนองหิน ตำบลน้ำทิ่ เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กภายในหมู่บ้าน
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านป่าไม้เนินสะอาด เป็นศูนย์เลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน ตั้งอยู่ที่ หมู่ 7 บ้านป่าไม้เนินสะอาด ตำบลน้ำทิ่ เด็กส่วนใหญ่จะมาจากทุกหมู่บ้าน

สถาบันและองค์การทางศาสนา มีวัดที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา รวม 4 แห่ง ดังนี้
วัดน้ำทิพย์ ตั้งอยู่ที่ หมู่ 2 บ้านน้ำทิพย์ ตำบลน้ำทิพย์ วัดห้วยปลาตุก ตั้งอยู่ที่ หมู่ 5 บ้านห้วยปลาตุก
ตำบลน้ำทิพย์ วัดหนองหิน ตั้งอยู่ที่ หมู่ 6 บ้านหนองหิน ตำบลน้ำทิพย์ วัดน้ำแต้ม ตั้งอยู่ที่ หมู่ 7
บ้านป่าไม้เนินสะอาด ตำบลน้ำทิพย์

สาธารณสุข ด้านการบริการด้านสาธารณสุขอนามัย มีศูนย์บริการ ดังนี้สถานอนามัย
ประจำตำบล 1 แห่ง ตั้งอยู่หมู่ 1 บ้านน้ำทิพย์ สถานพยาบาลเอกชน 2 แห่ง ศูนย์บริการ อสม.
8 แห่ง

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีหน่วยบริการประชาชนตำบลน้ำทิพย์ (ป้อมตำรวจ)
1 แห่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 บ้านน้ำทิพย์

การบริการขั้นพื้นฐาน

คมนาคม มีทางหลวงจังหวัดเป็นถนนลาดยางผ่านหมู่บ้าน 3 เส้นทาง

1. ถนนสายป่าขนุน - วังมาชัน ผ่านบ้านหนองหิน บ้านป่าไม้เนินสะอาด บ้านน้ำทิพย์
บ้านปากห้วยลึก บ้านห้วยปลาตุก

2. ถนนสายป่าคาย - น้ำทิพย์ ผ่านบ้านน้ำทิพย์ หมู่ที่ 4,3,2 และ 1

3. ถนนสายป่าคาย - ปอเหล็กน้ำทิพย์ ผ่านหมู่ที่ 1

- มีถนนคอนกรีตเสริมเหล็กในหมู่บ้าน 9 สาย

- ถนนในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรัง และถนนลงหินคลุก

การโทรคมนาคม ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 1 แห่ง (ไปรษณีย์จ่าย) ตู้โทรศัพท์สาธารณะ
15 แห่ง

การไฟฟ้า มีไฟฟ้าครบทุกหมู่บ้าน (1-8) จะมีราษฎรอยู่ประมาณ 0.5 % ของจำนวน
ราษฎรทั้งหมดมีไฟฟ้ายังเข้าไปไม่ถึง เพราะปลุกบ้านเรือนอยู่ห่างไกลจากชุมชน

แหล่งน้ำธรรมชาติ มีลำห้วยอยู่ 4 สาย คือ ลำห้วยทิพย์ ลำห้วยทับแตก ลำห้วยปลาตุก
ลำห้วยปอ

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ฝ่าย/ทำนบ จำนวน 18 แห่ง สระ จำนวน 14 แห่ง บ่อน้ำตื้น
จำนวน 82 แห่ง บ่อน้ำบาดาล จำนวน 1 แห่ง ประปาหมู่บ้าน จำนวน 11 แห่ง

ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

ตำบลน้ำพี้มีบ่อเหล็กน้ำพี้ที่สำคัญ 2 บ่อ คือ บ่อพระแสง และบ่อพระขรรค์ เป็นแหล่งแร่เหล็กเนื้อดีมีคุณภาพสูง มีชื่อเสียงเลื่องลือมาแต่โบราณ นายช่างเหล็กสมัยโบราณได้นำแร่เหล็กน้ำพี้มาถลุง และสร้างเป็นพระแสง และพระขรรค์ถวายพระมหากษัตริย์จึงเรียกว่าบ่อพระแสง และบ่อพระขรรค์ จากเอกสารทางประวัติศาสตร์ จดหมายเหตุ และวรรณคดีไทยกล่าวถึงดาบสังอากรรพของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระแสงองค์แรกของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ดาบนั้นท้าวอุชของพระยาพิชัยดาบหัก พระแสงศาสตราวุธของสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดาบฟ้าพันของขุนแผน ล้วนทำมาจากเหล็กน้ำพี้เท่านั้น เนื่องจากแร่เหล็กน้ำพี้มีปริมาณน้อยทางราชการจึงประกาศห้ามมิให้ผู้ใดมาขุดค้นหาแร่เหล็กในบริเวณบ่อเหล็กน้ำพี้ เพื่อสงวนไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของจังหวัดอุดรธานี

มวลชนจัดตั้ง

ลูกเสือชาวบ้าน 4 รุ่น จำนวน 850 คน ไทยอาสาป้องกันชาติ 1 รุ่น จำนวน 150 คน กองทุนเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ 1 รุ่น จำนวน 103

ภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ได้แก่ ช่างถลุงเหล็กน้ำพี้ ช่างตีเหล็กน้ำพี้ ทอผ้าขึ้นตีจก นวดแผนโบราณ ช่างไม้ สานแข่งจากไม้ไผ่ อาหารพื้นบ้านและขนมหวาน อาหารคาวหวานในงานพิธีต่าง ๆ

งานบุญประเพณีต่าง ๆ ในชุมชน ได้แก่ การทำบุญตักบาตรที่วัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนา การทำบุญวันเข้าพรรษา การทำบุญวันธรรมสวนะ ตักบาตรข้าวสารอาหารแห้งเทศกาลวันเทโวโลหนะ (ออกพรรษา) ตักบาตรวันสงกรานต์ ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ทำบุญทอดผ้าป่าทอดกฐิน บวชพระสามัคคี งานสลากภัต ซึ่งการทำบุญเหล่านี้จะมีเป็นประจำตามฤดูกาล

การจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน ในแต่ละหมู่บ้านจะมีคณะกรรมการของหมู่บ้านโดยแต่ละหมู่บ้านจะประกอบไปด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน

การรวมกลุ่มจัดกิจกรรม ในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันจัดกิจกรรมการหลายอย่าง โดยมีกลุ่มที่จัดขึ้นในชุมชน และกลุ่มที่รัฐส่งเสริม

กลุ่มอาชีพในตำบลน้ำพี้ ได้แก่ กลุ่มตีเหล็ก มีสมาชิก 12 คน กลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากแร่เหล็กน้ำพี้ จำนวน 40 คน กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง จำนวน 26 คน กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางเกษตร จำนวน 10 คน กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ จำนวน 18 คน กลุ่มผู้ปลูกหอมแดง จำนวน 22 คน และกลุ่มผู้ปลูกถั่วเหลือง จำนวน 25 คน

การได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชน ชุมชนมีโครงการ และการจัดตั้งกลุ่มที่ได้ ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชน ได้แก่ โครงการ หมู่บ้านละ 1 แสน ทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท แก้ไขปัญหาความยากจน (กขคจ.) กลุ่มตีเหล็ก กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง กลุ่มแปรรูปอาหาร กลุ่มสุขภาพอาหาร กลุ่มผู้นำองค์กรสตรี กลุ่มผู้ออมทรัพย์ กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ กลุ่มผู้ปลูก หอมแดง และถั่วเหลือง สนับสนุนโดย กรมการปกครอง พัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล น้ำทิพย์ เกษตรอำเภอดงแสนดิน

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน แบ่งได้ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการประกอบอาชีพธุรกิจในพื้นที่และด้านเอกสารสิทธิใน ที่ดินทำกิน

2. ปัญหาการผลิต การตลาด รายได้และการมีงานทำ การฝึกอบรมความรู้ ด้านเกษตร แขนใหม่ การสนับสนุนเงินทุนในการพัฒนาอาชีพ หารให้ความรู้ด้านตลาดและ สหกรณ์

3. ความต้องการด้านสาธารณสุขและการอนามัย มีการขายการบริการด้านสาธารณสุขให้ ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน มีการอบรมด้านการสาธารณสุข

4. ความต้องการด้านความรู้เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิต ควรมีการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น และสนับสนุนเงินทุนในการส่งเสริมอาชีพ

5. ความต้องการด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีการปรับปรุงดินที่เสื่อมคุณภาพดินที่ถูกชะล้าง ตลอดจนการบำรุงรักษาดิน การปลูกป่าทดแทนเพื่อความสมดุลทางธรรมชาติ

6. ความต้องการด้านการบริหารจัดการ การอบรมให้ความรู้ ความสามารถผู้นำชุมชนให้มี วิสัยทัศน์ก้าวไกล เสียสละ ซื่อสัตย์ สุจริต มีใจรักในถิ่นฐานบ้านเกิด

7. ความต้องการด้านอื่น ๆ

- การพัฒนาและปรับปรุงพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านบ่อเหล็กน้ำพี้ให้เป็นสถานที่ดึงดูด นักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

- มีไฟฟ้าสาธารณะตลอดเส้นทางเข้าบ่อเหล็กน้ำพี้

สภาพการศึกษาศาสนาของชุมชน การใช้สารเสพติดอยู่ในระดับเบาบางแต่เดิมไม่มี เคย ปัจจุบันเริ่มมีผู้ติดยามากขึ้น ตั้งแต่เยาวชนรวมไปถึงทุกเพศในวัยทำงาน ปัญหานี้ทางชุมชน กำลังร่วมกันหาทางป้องกันและแก้ไข กิจกรรมที่ดำเนินการป้องกันมีหลายกิจกรรม เช่น จัดอบรม

เขาวงกตให้มีความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของยาเสพติด จัดกีฬาต้านยาเสพติดในเขตอำเภอทองแสนขัน
ต่อไป หน่วยงานเผยแพร่ด้วยวิธีต่าง ๆ แจกใบปลิวแก่เจ้าหน้าที่ เสด็จติดในเขตอำเภอทองแสนขัน
ต่อไป หน่วยงานเผยแพร่ด้วยวิธีต่าง ๆ แจกใบปลิวแก่เจ้าหน้าที่

ในชุมชนมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีโรงเรียนและที่ดิน ไร่นาในชุมชน ได้แก่
ใช้เลือดออก

ความต้องการของชุมชน

ชุมชนตำบลน้ำทิพย์มีความต้องการ การสนับสนุน การส่งเสริม พัฒนาศักยภาพ ให้ได้รับรู้
และประสบการณ์ในอาชีพอย่างต่อเนื่องโดยภาครัฐควรให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง

ตอนที่ 3 วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน

ประวัติของหมู่บ้านน้ำทิพย์

ตำนานบ้านน้ำทิพย์

มีคนเล่าต่อ ๆ กันมาว่า ในสมัยก่อนบ้านน้ำทิพย์ เดิมมีชื่อว่า บ้านน้ำทิพย์ สาเหตุที่มีชื่อเช่นนี้คือ
พระร่วงได้เดินทางมาหมู่บ้านน้ำทิพย์เพื่อขออาศัยเอาไปทำสาย ว่าว แต่บางคนบอกว่า ขอเอาไปมัดไม้
เพื่อเอาไปต่อไม้ปาที่หมู่บ้านแสนขัน ในขณะที่พระร่วงขออาศัยและขอตักน้ำนั้น ชาวบ้านกำลัง
หาไฟ แต่พระร่วงเห็นว่าชักช้าไปพอใจและคิดว่าหมู่บ้านนี้แล้งน้ำใจ จึงสาบให้หมู่บ้านนี้แล้ง
น้ำแล้ง หรือน้ำล้นไปหมด ฉะนั้นจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า บ้านน้ำล้น และคงจะพูดเพี้ยนมาเป็น บ้านน้ำทิพย์

และมีคนเล่าต่อไปอีกว่า การไปต่อต่อไม้ที่บ้านแสนขันของพระร่วงนั้น พระร่วงทำท่า
หมอบดูไม้ปา ซึ่งคงมีหลักฐานให้เห็นคือ มีรอยมือ 2 ซ้าง เท้า 2 ซ้าง เข่า 2 ซ้าง และยังมีรอย
ลูกธนูของพระร่วง ปัจจุบันอยู่ที่บ้านแสนขัน เมื่อต่อไม้ปาเสร็จได้นำไปฆ่าที่บ้านผาเลือด ซึ่งมี
หน้าผาเป็นสีแดงคล้ายเลือดไก่ เมื่อเสร็จได้นำไปแกงกินที่หนองหม้อแกง (ปัจจุบันอยู่ที่บริเวณ
วิทยาลัยเทคนิคอุตรดิตถ์) และได้มาวิ่งข่าวที่ทุ่งกะโล่ แต่ก่อนทุ่งกะโล่มีแต่จอมปลวกและก้อนหิน
พระร่วงรำคาญเพราะทำไร่หนักลำบาก จึงเตะจอมปลวกปลัดก้อนหินไปตกอยู่ที่พระแท่นศิลา
อาสน์

ส่วนที่ซำริน (อยู่ที่บริเวณเขาทัพช้าง) นั้น พระร่วงหิวน้ำ จึงเอาน้ำมือชี้ให้เป็นรูเพื่อให้
น้ำไหลออกมาจะได้ดื่มกิน น้ำจึงไหลไม่ยอมหยุดจนถึงทุกวันนี้

สถานที่สำคัญที่เกี่ยวกับประวัติของหมู่บ้านน้ำทิพย์

1. ห้วยทัพแตก หมายถึง ทัพได้มาแตกในบริเวณนี้ สันนิษฐานว่าเป็นทัพที่เดินทางมาจาก
ทางตอนเหนือ อาจจะเป็นทัพของพวกฮ่อ พวกเงี้ยว ซึ่งเดินทางไปตีเมืองอุตรดิตถ์ แต่ถูกหมู่บ้าน
น้ำทิพย์ตีแตกเสียก่อน

2. ห้วยปอบ หมายถึง บริเวณที่พบกันของทัพต่าง ๆ หรือจุดนัดพบในการทำสงครามหรือจุดรบพุ่งกัน

3. หมองแมจิ้น หมายถึง บริเวณที่ตั้งของค่ายจีน (มีคนเล่าว่า เป็นที่อยู่ของจีน และอดอาหาร แมจิ้นฆ่าลูกของตัวเองกินเป็นอาหาร)

4. ล้องบังมาน หมายถึง บริเวณที่หลบภัย หลบกระสุนปืน ปัจจุบันอยู่ที่นาล้องประวัติบุคคลสำคัญของหมู่บ้านน้ำพี้
ตำนานพื้นบ้าน

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีชายหนุ่มสองคนพี่น้องมีอาชีพทำนาทำไร่ อาศัยอยู่ในป่า (บริเวณใกล้ ๆ กับป้อเหล็กน้ำพี้) อยู่มาวันหนึ่งได้มีพระราชา (พระราชาองค์นี้ชาวบ้านเชื่อว่ามิใช่พระราชาจริงอยู่ที่ทุ่งกะโล่ เขตอำเภอเมือง เพราะมีชาวบ้านขุดค้นโบราณวัตถุได้หลายชิ้น) ได้เสด็จประพาสป่าล่าสัตว์ (มีตำนานว่าทรงมาล่าช้างงาสีนิลที่บริเวณบ้านดงช้าง อ.ตรอน) ได้เกิดหลงทางพลัดพราวจากเสนาอำมาตย์ที่ติดตามมาด้วย ได้พบกระท่อมของชายสองพี่น้องนี้ จึงได้ขอพักอาศัยค้างคืน ณ ที่กระท่อมแห่งนี้ ชายสองคนให้การต้อนรับเป็นอย่างดีตามอัธยาศัยของคนชนบทหรือคนป่าดง ทำให้พระองค์พอพระทัยสองคนพี่น้องนี้มาก

ครั้นพอรุ่งเช้าพระองค์ทรงจะพระราชทานดำเนินกลับ ทรงได้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ให้ชายสองพี่น้องฟัง ทำให้ชายสองพี่น้องตกตะลึงด้วยความคิดไม่ถึง

อยู่มาวันหนึ่งชายผู้พี่ที่ชื่อแสง ได้ไปล่าสัตว์ บริเวณป้อเหล็กน้ำพี้ และเกิดปวดท้อง (อุจจาระ) จึงนำเอาปืนยิงไว้กับต้นไม้ และเข้าไปถ่ายอุจจาระ ขณะนั้นได้มีวัวป่าเดินผ่าน นายแสงจะเอาปืนยิงปืนอยู่ไกล นายแสงจึงนำก้อนแร่ ซึ่งคิดว่าเป็นก้อนหิน ขวางวัวป่าตัวนั้น ทำให้ถูกวัวป่าถึงแก่ความตาย นายแสงประหลาดใจจึงนำก้อนแร่นั้นใส่ถุงย่ามกลับมาด้วย และนำเรื่องที่เกิดขึ้นมาเล่าให้น้องชายฟัง น้องชายออกความคิดว่าควรนำแรมมาหลอมหรือมาดอง แล้วนำไปตีเป็นมิด และการนำแรมมาดองก็เป็นผลสำเร็จเพราะเคยเห็นที่ในเมือง ชายสองพี่น้องจึงได้ตีเป็นมิดได้ เพื่อเอาไปถวายพระเจ้าแผ่นดิน

ในเวลาต่อมาชายสองพี่น้องได้โอกาสเข้าไปในเมืองและได้นำมิดได้ไปถวายพระราชาด้วย เมื่อไปถึงพระราชวัง มหาเล็กไม่ยอมให้เข้าไปในวัง แต่ด้วยความตั้งใจของชายสองพี่น้องนี้จึงเข้าไปจนได้ และพระราชาให้การต้อนรับเป็นอย่างดี ชายสองพี่น้องจึงเอามิดได้ถวาย แต่พระราชาไม่ยอมรับเพราะคิดว่าเป็นเพียงมิดได้ธรรมดา ชายสองพี่น้องเกิดความเสียใจจึงทูลลา และได้ลากมิดได้ผ่านห้องพระโรง ทำให้ห้องพระโรงแยกออกเป็นสองส่วน ครั้นเมื่อพระราชาเสด็จมาเห็นพื้นห้องพระโรงเป็นเช่นนั้น จึงสอบถามได้ความว่าเกิดจากมิดของชายสองพี่น้อง พระราชาจึงให้ไปตามชายสองพี่น้องเข้าเฝ้าและนำมิดมาด้วย แต่เข้าไปเพราะชายสองพี่น้องได้นำมิดได้โยนลงในน้ำ

เสียแล้วและน้ำนั้นได้กลายเป็นวังน้ำวน และพระราชาสั่งให้ทหารลงไปม ทหารถูกคมมีดตายไป 3,000 คน และจึงเรียกหนองน้ำนั้นว่า "วังสามพัน" เมื่อได้มีได้มาแล้วพระราชาทรงดีพระทัยมาก และได้นำมามัดติดไปให้ช่างตีเหล็กทำเป็นพระแสง และพระราชาทรงชักชวนให้สองพี่น้องมารับราชการด้วย แต่ชายสองพี่น้องปฏิเสธเพราะเห็นว่าเป็นคนไม่มีความรู้อะไร จึงได้กลับมาใช้ชีวิตอยู่ตามอัธยาศัยจนสิ้นชีวิต โดยไม่ปรากฏว่ามีครอบครัวด้วยกันทั้งคู่ และความศักดิ์สิทธิ์ของวิญญานของชายทั้งสอง จึงได้สิงสถิตอยู่ในบริเวณบ่อเหล็กน้ำพี้แห่งนี้ ชาวบ้านให้การเคารพนับถือกันมาก จึงเรียกขานนามว่า "เจ้าพ่อบ่อเหล็กน้ำพี้" หรือ "เจ้าพ่อพระขรรค์พระแสง" และได้พร้อมใจกันสร้างศาลเพื่อเป็นที่สถิตของดวงพระวิญญานของท่าน

ปัจจุบันมีศาลเจ้าพ่อบ่อพระแสงอยู่อีกแห่งหนึ่งคือ ณ บ้านพระฝาง หมู่ 8 ต. จ้างาม อ.เมือง จ. อุตรดิตถ์ เนื่องจากชาวบ้านพระฝางมีความเลื่อมใสเจ้าพ่อพระแสง ในครั้งที่ได้นำรถออกเรียขของวัดพระฝาง ที่หมู่บ้านน้ำพี้ เมื่อสิบกว่าปีที่แล้วมา

ประวัติความเป็นมาของบ่อเหล็กน้ำพี้ ตามหนังสือต่าง ๆ

1. บทความเรื่อง "ร .5 กับการท่องเที่ยว" ตอน การเสด็จประพาสมณฑลฝ่ายเหนือ จากอนุสาร อ.ส.ท. ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 เดือน ตุลาคม 2511 หน้า 18 กล่าวว่

"เมื่อออกจากเมืองพระหมพิรามแล้ว ได้แวะประทับที่เมืองพิชัยคืนหนึ่ง แล้วจึงเสด็จถึงเมืองตรอนตรีสินธ์ ซึ่งปัจจุบันเป็นอำเภอตรอน ในจังหวัดอุตรดิตถ์ ทรงทอดพระเนตรการตีเหล็กถวาย และทรงซื้อเม็ดจากผู้แสดงทุกร้าน"

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น แสดงว่าได้มีอาชีพตีเหล็กอยู่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5

2. บทความเรื่องเหล็กน้ำพี้ โดยอาจารย์บุญถือ ยานำคาย ครูใหญ่โรงเรียนบ้านน้ำพี้ มิตรภาพที่ 214 ซึ่งได้อ้างบทพระราชนิพนธ์ของล้มเกล้า รัชกาลที่ 6 โคลงกระหู่ "หัวล้านนอกครู" ได้กล่าวถึงพระแสงของ้าวที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงใช้ทำยุทธหัตถี ความว่า

หัวกูมีแก้วเกิด	อยู่ใน
ล้านจึงเลียนเตียนไป	ดังนี้
นอกโคกแต่ในใส	สุกปราบ
ครูว่าชาติน้ำพี้	ของ้าวพระแสงทรง

3. หนังสือเล่าเรื่อง ขุนช้างขุนแผน โดยกาญจนา นาคพันธ์, นาดำรา ณ เมืองใต้ พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2504 หน้า 102-103 ความว่า

"น้ำพี อยู่ที่เมืองตรอนดังกล่าวมาแล้ว เหล็กนั้นมีชื่อสองแห่ง คือ ป่อพระแสงและป่อน้ำพี ป่อพระแสงไม่มีใครกล้าเอามาทำอะไรได้ เพราะถือว่าเป็นของหลวง สำหรับทำพระแสงอย่างเดียว เหล็กน้ำพีมีชื่อเสียงโด่งดังมาก มาแต่โบราณที่อุตรดิตถ์ ยังมีหาดเลี้ยวอีกแห่งหนึ่งที่มีแร่สำหรับติดตาม"

4. เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ฉบับหอสมุดแห่งชาติ เล่ม 1 พ.ศ. 2531 หน้า 356-358 ความว่า

"เอาเหล็กยอดพระเจดีย์มหาธาตุ	ยอดประสาธทวารามมาประสม
เหล็กขนันมีพรายตายทั้งกลม	เหล็กตริงโลงตริงบันลมสลักเพชร
หอกสัมฤทธิ์กรีชทองแดงพระแสงหนัก	เหล็กปฏิภมประตู่ตะปูเห็ด
พร้อมเหล็กเบญจพรรณกัลเม็ด	เหล็กบ้านพร้อมเสร็จทุกสิ่งแท้
เอาเหล็กไหลเหล็กหล่อ "ป่อพระแสง"	เหล็กกำแพง"น้ำพี"ทั้งแร่เหล็ก"

5. หนังสือแถลงงาน ประวัติศาสตร์ เอกสารโบราณคดี ของคณะกรรมการพิจารณาและจัดพิมพ์ประวัติศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี ปีที่ 17 เล่ม 1 เดือน กรกฎาคม 2525 - ธันวาคม 2526 หน้า 65 ความว่า

"ต่อมาในสมัยอยุธยาปรากฏว่าราษฎรนิยมขุดเหล็กจากบริเวณเมืองตรอนนี้มาใช้มาก ทางราชการจึงห้ามขุด ทั้งนี้เพื่อสงวนไว้สำหรับทำพระแสงราชศัตราวุธของพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะ ราษฎรจึงเรียกว่าป่อเหล็กนั้นว่า "ป่อพระแสง" อีกชื่อหนึ่ง"

6. หลักฐานการขุดแร่เหล็กจากป่อพระแสงครั้งสุดท้าย ในสมัยหลวงจุงราษฎรเจริญ(สุข) นายอำเภอตรอนสมัยนั้น ได้นำแร่เหล็กจากป่อพระแสงมาถลุง บริเวณได้ค้นโพธิ์ ทางเข้าวัดน้ำพี ด้านทิศตะวันออกในปัจจุบัน แล้วนำไปมอบให้พระยาวิเศษฤาษี ข้าหลวงประจำจังหวัดอุตรดิตถ์ (ผู้ว่าราชการจังหวัด) ทำพระแสงขึ้นเพื่อทูลเกล้าถวายแด่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 เนื่องจากวโรกาสเสด็จถวัลย์ราชสมบัติ

7. หนังสือการวิเคราะห์ "ดาบน้ำพี" ของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ตอน "ดาบน้ำพี-สมบัติอารยธรรมไทย" โดย ดร. มยุร วเศษสกุล หน้า 36-37 ได้ให้ทัศนะโดยสรุปว่า

"เราอยู่ในสังคมที่มีศิลปและอารยธรรม จำเป็นที่จะต้องมียุทธลักษณะ เช่น พระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เป็นสัญลักษณ์ของเมืองไทย วัดวาอารามเป็นสัญลักษณ์ของพระศาสนา ฯลฯ คนญี่ปุ่นมีความเชื่อถือในอารยธรรมนักบวชามูไร ซึ่งใช้เป็นสัญลักษณ์ในรูป "ดาบามูไร"ว่าเป็นตระกูลของนักบวชที่ความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยว มั่นคงในการปกครอง การแก้ไข

ปัญหาประเทศ และมักจะมีผู้อ้างว่า ตระกูลอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ ของญี่ปุ่นในปัจจุบันสืบเนื่องมาจากตระกูลซามูไร เพราะมีความอดทน กล้าหาญ เด็ดเดี่ยวในการแก้ไขภารกิจของประเทศ ในการรบสมัยใหม่คือการรบเชิงเศรษฐกิจ แต่ตระกูลอุตสาหกรรมต่าง ๆ ยังเคารพสัญลักษณ์โบราณคือ ดาบซามูไร ดังจะเห็นได้จากการให้ความเคารพขั้นสุดแก่ นายซาดาฮิโกะ กัสซัน นักตีดาบซามูไรที่สืบเชื้อสายในปัจจุบัน ศิลปะการตีดาบชั้นสูงที่นายกัสซัน ฝึกฝนอยู่ในทุกวันนี้ เป็นมรดกตกทอดของตระกูลมากกว่า 800 ปี"

หันมาดูประเทศไทย อาวุธที่จรรโลงประเทศมาแต่โบราณ เช่น หอก ดาบ ง้าว และปืนใหญ่ในสมัยอยุธยา แสดงว่าไทยในสมัยโบราณมีความรู้เรื่องโลหะดี เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอาจรวมถึงยุโรปและญี่ปุ่น จากหลักฐานปรากฏว่า หลังกรุงศรีอยุธยาแตก คนไทยที่เป็นช่างโลหะ สมัยอยุธยาหายไปหมด ช่างดาบ ช่างยุครัตนโกสินทร์ เช่นที่ หมู่บ้านอรัญญิกและหมู่บ้านน้ำที่ ส่วนใหญ่อพยพมาจากเวียงจันทน์ เพราะมีเกร็ดพงศาวดารระบุว่าในสมัยพระเจ้าตากสิน ขาดดาบ ขาดอาวุธ ขาดช่างตีดาบ ขาดช่างโลหะ จนกระทั่งมีการแย่งชิงอาวุธกัน จึงพอจะสันนิษฐานได้ว่า เมื่อกรุงศรีอยุธยาแตกคนไทยที่เป็นช่างโลหะ ช่างดาบ ซึ่งเป็นหน่วยสรรพาวุธที่สำคัญในการต่อสู้ข้าศึกคงถูกกวาดต้อนไปถูกฆ่าตาย จนไม่เหลือในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ และหลังจากนั้นความสนใจเอง ชาวไทยเรื่องโลหะก็ค่อย ๆ หายสาบสูญไป

ดาบน้ำที่ คนไทยส่วนมากเข้าใจกันว่าเป็นนวนิยาย จนกระทั่งมีการชำระประวัติศาสตร์ของสำนักนายกรัชมุนตรี

การหาหลักฐานโบราณวัตถุและตัวอย่างแร่ที่สอดคล้องกัน เป็นข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์อย่างดีว่า เรื่องดาบน้ำที่ที่เป็นนิยายปรัมปรานั้น เป็นเรื่องราวที่เป็นความจริง และเป็นดาบศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง คู่มือตระกูลนักรบขุนนางของไทยชั้นสูงมาแต่โบราณและนับได้ว่าเป็นสมบัติทางศิลปประติมากรรมของไทย

ผลของการวิจัยการศึกษาโลหะวิทยาของโลหะเหล็กน้ำที่

จากรายงานวิเคราะห์แร่เหล็กน้ำที่และโลหะเหล็กน้ำที่ ด้วยเครื่องมือวิทยาศาสตร์ทันสมัย และมีราคาแพงที่มีชื่อว่า X-ray fluorescence ของรองศาสตราจารย์มนัส สติระจินดา ภาควิชาวิศวกรรมโลหการ คณะวิศวกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้สรุปผลไว้ว่า

1. ธาตุเหล็กที่เป็นองค์ประกอบของแร่เหล็กน้ำที่ซึ่งปรากฏชัดเจน ได้แก่ เหล็ก แมงกานีส ซิลิคอน อลูมิเนียม และไทเทเนียม ส่วนธาตุอื่น ๆ มีอยู่ด้วยกันประมาณ 20 ธาตุ ในจำนวนธาตุดังกล่าวพบว่าธาตุแปลก ๆ เช่น เซอร์โคเนียม โบรอน อาร์เซนิก ดีบุก ตะกั่ว นิกเกิล โครบอลต์ เป็นต้น

2. เหล็กน้ำพี้ ที่มีความแข็งเหนียว ไม่ได้มีผลมาจากธาตุคาร์บอนเพียงธาตุเดียวเหมือนอย่างเหล็กกล้า คาร์บอนที่ผลิตตามกรรมวิธีสมัยใหม่ที่รู้จักกันในปัจจุบันแต่เกิดผลมาจากธาตุแมงกานีสด้วย อันทำให้เนื้อเหล็กมีความแข็งแรงสูง

3. การตกผลึก (Preiation) ของธาตุบางชนิดที่จับตัวแทรกอยู่ในเนื้อเหล็กซึ่งใช้กลิ้งที่ กำลังขยาย 1,300 เท่า สามารถมองเห็นได้ ทำให้เหล็กน้ำพี้มีความแข็ง (Hardness) อยู่ในเกณฑ์สูง

4. ความแข็งแรงของเหล็กน้ำพี้ น่าจะเป็นไปในลักษณะของการชุบแข็งผิวอันเกิดจากการเผาด้วยถ่านไม้ และนำเหล็กออกมาตีซ้ำแล้วซ้ำอีก โดยธาตุคาร์บอนจะแพร่ซึมเข้าตามบริเวณผิว และมีผลทำให้เหล็กน้ำพี้มีความแข็ง ภายหลังจากอบชุบความร้อน

5. คุณสมบัติที่ทำให้เหล็กที่ไม่เป็นสนิม มีสีเขียวเหมือนกับปีกแมลงทับ เชื่อว่ามาจากการเกิดออกไซด์ของเหล็ก และธาตุปรอทในเหล็กในขณะเผาแล้วตี ออกไซด์เหล่านี้จะเกิดบริเวณผิว เกาะกันหนาทำให้มองเห็นเป็นสีเขียวและป้องกันไม่ให้เกิดเป็นสนิมต่อไปอีกเช่น อลูมิเนียมออกไซด์ และโครเมียมออกไซด์ เป็นต้น

6. กรรมวิธีผลิตเหล็กกล้าที่มีคุณสมบัติพิเศษ คือ มีทั้งความแข็งแรงและความเหนียวตามหลักวิชาการเรื่อง Composite steel ที่กล่าวว่าเป็นเหล็กที่ประกอบด้วยโครงสร้างของเหล็กอ่อน ร่วมกับโครงสร้างของเหล็กแข็งแทรกตัวอยู่รวมกัน เช่น ปรากฏชื่อทางการค้าว่า Ferro-Titanit จากบริษัทโทเซนของเยอรมันตะวันตก โดยเผาผงเหล็กกล้าผสมกับผงไทเทเนียมคาร์ไบด์ มาอัดด้วยแรงสูงให้เป็นรูปร่างที่ต้องการแล้วนำไปเผาที่อุณหภูมิสูงเพื่อทำให้เกิดแรงยึดเหนี่ยวระหว่างผงโลหะทั้งสอง ลักษณะเช่นนี้อาจกล่าวได้ว่าเหล็กน้ำพี้ของไทยเป็นเหล็ก Composite steel ได้เช่นเดียวกันเพราะประกอบด้วยเหล็กเนื้ออ่อนผสมกับผงผลึกเล็ก ๆ ของอินคัลสชัน ที่ประกอบด้วยแมงกานีสกับโครเมียม (อินคัลสชัน คือสารเจือปนที่เกิดขึ้นในขณะทำการหลอมเหล็กและฝังอยู่ในเนื้อเหล็ก)

7. คุณสมบัติของดาบเหล็กน้ำพี้ ปรากฏมีลวดลายกระจัดกระจายอยู่ตามบริเวณและภายในเนื้อเหล็ก ซึ่งปรากฏร่องรอยฝังอยู่ แม้จะขัดเนื้อเหล็กให้สีลงไปก็ไม่สามารถลบลายได้ เนื่องจากการมีอินคัลสชันขนาดโตแทรกอยู่ในเนื้อเหล็ก ซึ่งอินคัลสชันนี้เกิดจากกรรมวิธีในการถลุงเหล็กแบบโบราณ

วิทยาการใหม่ที่ได้จากเหล็กน้ำพี้ข้อความต่อไปนี้ได้สรุปจากหนังสือ การวิเคราะห์ดาบ น้ำพี้ของสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ตอน "บทส่งท้ายของเรื่องดาบเหล็กน้ำพี้" โยศาสตราจารย์สุวรรณ แสงเพชร

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศไทยมีนักวิทยาศาสตร์สาขาอื่น ๆ เพิ่มขึ้นอย่างมาก ไม่ได้ปริญญาสูง ๆ จากต่างประเทศก็มากมายและสำหรับเรื่องการพัฒนาโลหะไปเป็นสินค้าอุตสาหกรรม เช่น เหล็กเหนียวเหล็กกล้าธรรมดา หรือเหล็กกล้าพิเศษ อันมีความสำคัญมากที่จะผลิตเครื่องจักรกลต่าง ๆ แม้แบบที่ทนต่อการสึกหรอและอุปกรณ์ปฏิกิริยาเคมี ในโรงงานแล้วน่าเป็นห่วงมาก เพราะคนไทยยังต้องพึ่งการซื้อเหล็กเหล่านี้มาจากต่างประเทศและนักวิชาการโลหะสมัยใหม่ยังมีความคิดติดแน่นอยู่กับวิทยาการต่างชาติที่ว่า "เหล็กกล้าต้องมีธาตุคาร์บอนมากกว่า 0.1% เป็นองค์ประกอบและต้องถลุงในเตาที่มีความร้อนสูง ๆ" ทำให้ไม่สนใจหรือไม่เชื่อว่า เหล็กน้ำพี้เป็นเหล็กที่มีธาตุคาร์บอนต่ำกว่า 0.1% ได้จากเตาถลุงแร่เหล็กแบบโบราณของไทย เช่นที่ อุดรดิตต์ (บ้านเหล็กพี้) กำแพงเพชร และสุโขทัย จะสามารถชุบด้วยความร้อนและทำให้มีความเหนียวและความแข็งคมได้

ดาบเหล็กน้ำพี้เป็นอาวุธประจำกายที่บรรพบุรุษไทยแต่โบราณ มีวิทยาการโลหะที่ยอดเยี่ยมสามารถสร้างขึ้นได้ป้องกันชาติบ้านเมืองให้ลูกหลานไทยมีแผ่นดินอยู่อาศัย ทำมาหากินอย่างสุขสบายในปัจจุบันนี้ เป็นเรื่องจริงไม่ใช่เรื่องนิยายทางไสยศาสตร์หรือเข้าใจว่าเป็น "โลหะไสยศาสตร์"

เป็นสิ่งที่น่าทึ่งทลายนักโลหะวิทยาสมัยใหม่เหลือเกินที่ควรหันมาศึกษาวิจัย ค้นคว้าวิทยาการที่เร้นลับอยู่ในตัวดาบน้ำพี้ มาจำลองกรรมวิธีประยุกต์ใช้เช่นเดียวกับ Composite Steel ซึ่งเป็นเหล็กกล้าชนิดพิเศษใหม่ของเยอรมันหรือเหล็กกล้าชนิดอื่น ๆ ของญี่ปุ่นที่ได้จดทะเบียนไว้และจำหน่ายในราคาแพงมาก

เชื่อเหลือเกินว่า "เจ้าพ่อพระแสง" คงจะตั้งใจและหวังที่จะคนไทยนำวิทยาการอัศจรรย์จากเหล็กน้ำพี้ที่ท่านอุทิศสำหรับเฝ้ารักษามาเป็นเวลาหลายร้อยปีไปใช้ทำมาหากินในราคาสูง ๆ ไม่ต้องมาขโมยแหะเนื้อติดกระดูกที่แทบจะไม่มีแล้ว ในปอเหล็กแห่งนี้ไปตีเป็นดาบราคาถูก ๆ ขายอีกต่อไป

โบราณสถานโบราณวัตถุในหมู่บ้านน้ำพี้

1. วัดน้ำพี้ เดิมชื่อว่า วันคอยเหมาะ ซึ่งมีพื้นที่เป็นเขาเตี้ย ๆ มีเนื้อที่ประมาณ 50 ไร่ แต่ก่อนนั้นมีพระอุโบสถเก่าแก่ 1 หลังปัจจุบันไม่มีซากให้เห็นเพราะว่าได้สร้างพระอุโบสถหลังใหม่ครอบไว้โบราณวัตถุที่สำคัญในวัดน้ำพี้คือ พระเจ้าใหญ่ และพระบาทสี่พัน

2. พระเจ้าใหญ่ เป็นพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย ปางมารวิชัย มีหน้าตักกว้างประมาณ 4.20 เมตร สูง 6.30 เมตร ซึ่งได้สร้างเมื่อไรนั้นไม่มีหลักฐานบอกไว้แต่คงจะสร้างมาตั้งแต่ในสมัยสุโขทัย

3. วัดน้ำแต้ม อยู่บริเวณทางทิศตะวันตกของหมู่บ้านน้ำทิ่ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 7 ต.น้ำทิ่ มีหลักฐานที่พบคือ ฐานของวิหาร ซึ่งปัจจุบันคงเหลือแต่ซากอิฐ และไม่เห็นเป็นรูปวิหารแล้ว และเคยมีชาวบ้านได้ช่วยกันไปขนอิฐจากวิหารนี้มาสร้างบ้านไต้ ทางขึ้นวัดน้ำทิ่ในปัจจุบันนี้

4. วัดใหญ่ อยู่บริเวณริมนายายม้วน ซึ่งอยู่ในเขตหมู่ 3 ต. น้ำทิ่ คงมีแต่ชื่อวัดเท่านั้น เพราะไม่มีหลักฐานให้เห็นเลย

5. วัดศรีบุญเรือง อยู่บริเวณนาเหนือ ในเขตหมู่ 1 ต.น้ำทิ่ ในปัจจุบัน มีหลักฐานให้เห็นคือ มีเจดีย์ 1 องค์ แต่ปัจจุบันคงมีแต่ซากอิฐเท่านั้น

6. วันม่อนผักหละ หรือวัดม่อนแก้ว อยู่บริเวณนาข้ากอก ไกล ๆ กับนาเหนือ (ในเขตหมู่ 1) มีหลักฐานให้เห็นคือ มีเจดีย์ 1 องค์ แต่ปัจจุบันคงมีแต่ซากอิฐเท่านั้น

7. พระบาทสีฟัน เป็นลักษณะรอบพระบาทของพระพุทธรูปยืนบนก้อนหิน แต่เดิมนั้นอยู่ที่เขาพระบาทซึ่งเป็นเขาที่อยู่ระหว่าง 3 หมู่บ้าน คือบ้านน้ำทิ่ บ้านนาสับแลง และบ้านไร่ ห้วยทิ่ พอถึงวันตรุษหรือวันขึ้นปีใหม่ของไทย (ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5) ชาวบ้านน้ำทิ่ บ้านไร่ นาสับแลง ปากาย และหมู่บ้านอื่น ๆ เช่น ปากฝาง บ้านด่าน จะเดินทางมาเคารพสักการะทุกปี

แต่ต่อมาระยะหลัง ๆ ได้เกิดการทะเลาะกันระหว่างบ้านน้ำทิ่ บ้านไร่ บ้านนาสับแลง ชาวบ้านน้ำทิ่ได้นำพระบาทมาไว้ที่บ้านน้ำทิ่ เพราะเห็นว่าอยู่ในเขตของบ้านน้ำทิ่ ซึ่งผู้ที่เป็นผู้นำในการไปเอาพระบาทมาคือ กำนันบุญธรรม, ผู้ใหญ่จันทร์, ผู้ใหญ่หรั่ง, ผู้ใหญ่เอี่ยม และได้นำขึ้นรถของเก่าแก่หลังซึ่งเป็นรถลากไม้ และในปัจจุบันนี้ได้มีประเพณีทำบุญบาทสีฟัน ในวันขึ้น 1,2,3 ค่ำ เดือน 5 พร้อมทั้งมีมหรสพให้ชมด้วย

ประเพณีและการละเล่นพื้นบ้านของน้ำทิ่

ประเพณีและการละเล่นพื้นบ้านของบ้านน้ำทิ่ นั้นมีมากมายหลายประเพณี ที่ยังกระทำอยู่ในปัจจุบันนี้ ได้แก่ ประเพณีอุปสมบท ประเพณีแต่งงาน ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ สงกรานต์ ฯ แต่ประเพณีที่เคยมีในหมู่บ้านน้ำทิ่ที่จะเลือกหายไปเพราะคนรุ่นใหม่ไม่ได้สนใจหรือไม่ได้กระทำประเพณีนั้น ๆ ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงประเพณีและการละเล่นพื้นบ้านที่สำคัญ คือ

1. ประเพณีทำขวัญข้าว ประเพณีนี้ในหนึ่งปีจะมีการทำขวัญข้าว ประมาณ 3 ครั้ง คือ เวลาปลูกข้าวเสร็จข้าวเจริญงอกงามดี เวลาเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จ และเวลาสงกรานต์

พิธีการทำขวัญข้าว จะมีบายศรี 3 ยอด หมากพุด กกล้วยสุก น้ำอ้อย ข้าวสุก รูปเทียน ใบเกล็ดหลิ้น ใบค้ำใบคูณ ใบขนุน

จุดประสงค์ในการทำขวัญข้าวคือ เป็นการเคารพต่อแม่โพธิ์ศรีแม่โพธิ์สพ ที่ให้ข้าวให้น้ำ
แก่มนุษย์

2. ประเพณีมีขวัญสิ่งของต่าง ๆ เช่น ประตู่ หน้าต่าง บันได โถง โถ ภาว ครัว
ส่วนใหญ่จะมีมัดขวัญ หรือทำขวัญในวัยสงครามต์

พิธีการมัดขวัญหรือทำขวัญสิ่งของต่าง ๆ คือ จะมีด้ายขาวด้ายแดง รวมกันแล้วประมาณ
7 เส้น จะมัดกับกรวยดอกไม้ ซึ่งกรวยนั้นทำจากใบตอง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการ

ในการศึกษาวิจัยมีวิธีการดำเนินการศึกษาค้างนี้สามารถ แยกวิธีการดำเนินงานได้ 2 ส่วน คือ ขอบเขตการศึกษา และวิธีการดำเนินการซึ่งมีรายละเอียดเพื่อความชัดเจนดังนี้

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ศึกษา ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และด้านเนื้อหาในการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ด้านพื้นที่ศึกษา การศึกษาค้างนี้กำหนดพื้นที่ทำการการศึกษา คือ หมู่ที่ 1-8 ตำบลน้ำทิ อำเภอ ทองแสนขัน จังหวัด อุตรดิตถ์

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายสำคัญ คือ กลุ่มเด็กทุกวัย และกลุ่มเด็กและเยาวชนที่สนใจใน ตำบล น้ำทิ ทั้ง 8 หมู่บ้าน จำนวน 120 คน

กลุ่มบุคคลสนับสนุน คือ แกนนำชุมชนผู้ใหญ่บ้านกำนันสมาชิก อบต. ครู กคน. ประธาน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ผู้ปกครองเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล ครูเกษตรตำบล

องค์กรในพื้นที่ คือ อบต. สาธารณะสุขตำบล วัด โรงเรียน

ด้านเนื้อหา ในการศึกษาค้างนี้เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาดังนั้นจึงกำหนดเนื้อหาการศึกษาไว้คือ

1. ศึกษาสถานบริบทของชุมชนตำบลน้ำทิที่ด้านข้อมูลทั่วไป สภาพปัญหาและความต้องการ
2. ศึกษาและศักยภาพของเด็กและเยาวชนในภาพ รวมของตำบลด้านความเป็นอยู่ ปัญหาที่พบ และการดำเนินการของกลุ่ม จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหาอุปสรรค
3. ศักยภาพของชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชน ตำบลน้ำทิ โดยแบ่งเป็นด้านพื้นที่ ด้านกลุ่มอาชีพ ด้านผู้นำ และการสนับสนุนจากองค์กรในพื้นที่
4. จุดอ่อน จุดแข็ง และปัญหาอุปสรรคของชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนากลุ่มและเครือข่าย
5. แนวทางการพัฒนากลุ่ม / เครือข่ายเด็กและเยาวชนโดยความร่วมมือของชุมชนตำบล น้ำทิ จะศึกษาในเรื่องของกระบวนการ เป้าหมาย แผนการดำเนินงาน สิ่งสนับสนุน

วิธีดำเนินการ

วิธีการดำเนินการศึกษานำเสนอเป็น 4 ส่วน คือ กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการดำเนินการ มีรายละเอียดที่นำเสนอ ดังนี้

1. กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

- ศึกษาสภาพของชุมชนระยะเวลา 1 วัน เพื่อจัดเวทีประชุมสร้างความเข้าใจกับชุมชน ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยมีผู้นำชุมชน อบต. ผู้ทรงภูมิปัญญา ครู ผู้ปกครอง กลุ่มเด็กและเยาวชน ชาวบ้านที่สนใจร่วมกัน (สถานที่จัดประชุม อบต. น้ำพี กันยายน 2544)

- หาแกนนำของแต่ละหมู่บ้านเพื่อเป็นตัวแทนในการสร้างเครือข่ายและเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลา 3 วัน (กันยายน 2544) ได้แกนนำของแต่ละหมู่บ้านเป็นตัวแทนเก็บข้อมูล จำนวน 8 หมู่ 14 คน

- ประชุมทีมวิจัยและแกนนำของกลุ่มร่วมกันสร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับเด็กและเยาวชน โดยสัมภาษณ์ข้อมูลด้านวิถีชีวิตร่วมกับการสังเกต ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัว ความเป็นอยู่ สภาพการศึกษา สำหรับแบบสอบถามชุมชน ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม กลุ่มอาชีพในชุมชน โครงสร้างพื้นฐานในตำบลน้ำพี

- นำข้อมูลจากการเก็บมาสรุปเพื่อเชื่อมโยงกับผู้ที่เกี่ยวข้องนำเสนอให้รับทราบถึงสภาพและความต้องการของเด็ก

- ตรวจสอบความถูกต้องข้อมูล ผู้วิจัยจัดเวทีกลางตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา จุดแข็ง จุดอ่อนของชุมชนและเด็กเยาวชน เพื่อหาแนวทางที่จะร่วมกันพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชน โดยทีมวิจัย ผู้นำชุมชน อบต. ผู้นำองค์กรชุมชน ครู ผู้ทรงภูมิปัญญา ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน กลุ่มเด็กและเยาวชน จำนวน 180 คน

- จัดเวทีเพื่อหาแนวทางการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนตำบลน้ำพีร่วมกัน ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นไปสู่การปฏิบัติต่อไป

- สรุปผลเพื่อจัดทำรายงานการวิจัย ทีมวิจัยนำข้อมูลจากการตรวจสอบสรุปจัดทำรายงานการวิจัย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บนั้น จะมีการวิเคราะห์ด้านเนื้อหาโดยจะทำการวิเคราะห์จากเนื้อหาที่ได้จากแบบสำรวจข้อมูลเด็กจากการสัมภาษณ์ การจัดเวที เพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยและเพื่อเป็นข้อมูลตามสภาพจริงในการสืบค้นของผู้ที่สนใจและขยายผลสู่องค์กรที่เกี่ยวข้องซึ่งมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ดังนี้

1. วางแผนในการวิเคราะห์ข้อมูลกับแกนนำและทีมวิจัยโดยจัดทำเป็นตารางลำดับข้อสำคัญ
2. แบ่งงานให้เก็บข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ โดยแบ่งเป็นกลุ่มและตัวบุคคล 1 : 10
3. แกนนำของแต่ละหมู่บ้าน ตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้อง แม่นตรง ถ้ามีปัญหาไม่ครบหรือผิด ให้เก็บข้อมูลใหม่
4. ใช้การวิเคราะห์ในการคิดคำนวณง่าย ๆ เป็นค่าเฉลี่ยและร้อยละ
5. สรุปข้อมูลในตาราง
6. แกนนำและทีมวิจัย นำข้อมูลมาอภิปรายหาสิ่งที่พบสาเหตุและผล ความแตกต่าง ความเหมือน และความสัมพันธ์ของข้อมูล
7. สรุปปัญหาวิจัยและข้อเสนอแนะ
8. นำข้อมูลเสนอประชุมและตรวจสอบข้อมูลจากเวทีกลางอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ผู้นำชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง ข้าราชการ ภูมิปัญญา และผู้รู้ร่วมกันทราบพื้นฐานปัญหาหลักของสิ่งที่ค้นพบเนื้อหาแนวทางในการพัฒนาต่อไป

3. ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. จัดเวทีประชุมสร้างความเข้าใจกับชุมชนโดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มองค์กรชุมชน อบต. ผู้ทรงปัญญา ครู ผู้ปกครอง กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มชาวบ้านที่สนใจ รวมทั้งวางแผนการสำรวจข้อมูลสภาพเดิมของชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนหาแกนนำของแต่ละกลุ่ม เพื่อเป็นตัวแทนในการสร้างเครื่องมือ ในการเก็บข้อมูลของชุมชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน
2. ประชุมทีมวิจัย และแกนนำของกลุ่มที่คัดเลือกจากเวที ร่วมกันสร้างแบบสัมภาษณ์เจาะลึกสำหรับเด็กและเยาวชน โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัว วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การศึกษาสภาพแวดล้อมแบบสัมภาษณ์ สำหรับชุมชนโดยสัมภาษณ์ด้านสภาพทั่วไปของชุมชน สภาพเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มอาชีพในชุมชน ด้านโครงสร้างพื้นฐานในตำบลน้ำทิพย์เพื่อมาจัดทำเป็นข้อมูล เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการพัฒนารูปแบบเครือข่ายเด็กและเยาวชน โดยชุมชนมีส่วนร่วม
3. จัดเวทีขับเคลื่อนไปที่ละหมู่บ้านที่ 1-8 และร่วมกับผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนในแต่ละหมู่บ้านหาแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกัน 8 ครั้ง

4. จัดเวทีกลางเพื่อให้ได้ออกแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และรูปแบบการสัมภาษณ์กับ ผู้ปกครอง และแกนนำของตัวเด็กและเยาวชนในแต่ละหมู่ รวม 4 วัน ซึ่งจะทำได้แบบสัมภาษณ์ โดยใช้คำถามแบบเจาะลึก อาทิ ประวัติส่วนตัว การศึกษา ครอบครัว สังคม พฤติกรรมที่ทำ บ่อยๆ พฤติกรรมที่ไม่ชอบ ปัญหาและความต้องการสิ่งสนับสนุน

5. ทีมวิจัยนำข้อมูลมาสรุปประเด็นต่างๆ ในการเก็บข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงผู้ที่เกี่ยวข้องนำ เสนอให้รับทราบถึงสภาพและความต้องการของเด็กและเยาวชนที่จะช่วยพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น

6. จัดเวทีร่วมตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ของชุมชนและเด็กและเยาวชน

7. จัดเวทีกลางเพื่อหาแนวทางการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนร่วมกับชุมชน องค์กรต่างๆ

8. วางแผนการนำไปปฏิบัติตามแนวทางที่ได้จากเวทีกลาง

บทที่ 4 ผลการศึกษา

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนามากกลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนโดยการสนับสนุนจากชุมชนมีผลการศึกษาวิจัย แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพและศักยภาพของเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์

ตอนที่ 2 ศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์

ตอนที่ 3 จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรคของชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนามากกลุ่ม/ เครือข่ายเด็กและเยาวชน

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนามากกลุ่ม/เครือข่าย เด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์

ตอนที่ 1 สภาพและศักยภาพของเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์

ความเป็นอยู่ของชาวบ้านน้ำทิพย์ มีลักษณะเป็นสังคมแบบเครือญาติและสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน มีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น อาชีพเสริมที่สำคัญของชาวบ้านน้ำทิพย์ ได้แก่ การทำลูกประคำจากแร่เหล็กน้ำทิพย์ และการจำหน่ายคาบ ถือว่าเป็นวัตถุมงคลปกป้องคุ้มครอง ซึ่งเป็นรายได้และเป็นที่น่าสนใจแก่คนทั่วไปและนักท่องเที่ยว สำหรับสภาพ และศักยภาพของเด็กและเยาวชน ตำบลน้ำทิพย์ จากการสรุปจากแบบสัมภาษณ์และสอบถามมีรายละเอียดดังนี้

1.1 แบบสอบถามที่เจาะลึก จะบอกเรื่องความเป็นอยู่ของเด็กและสภาพในครอบครัวว่าอยู่อาศัยกับใคร ที่ทำงานได้แยกเด็กออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่มีผู้ปกครองอยู่พร้อมเพรียง ซึ่งเด็กในกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมที่อบอุ่นและพร้อมที่จะช่วยในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มได้ดี จะเห็นได้จากการเข้าร่วมเวทีแต่ละครั้ง เด็กจะรู้จักช่วยเหลือผู้อื่นและมีความมั่นใจในการกล้าแสดงออกในสังคมและเวลาทำกิจกรรมกลุ่ม ผู้ปกครองและพี่เลี้ยงจะร่วมกันให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน เช่น โนเด็กหมู่ 8 และหมู่ 1

- หมู่ 1 ผู้ปกครองจะช่วยเหลือด้านงบประมาณในการจัดซื้อท่อขนาดใหญ่สำหรับทำบ่อเลี้ยงปลาดุกและช่วยเหลือด้านการนำผลผลิตที่เด็กเลี้ยงออกจำหน่ายให้นามร้านค้า ซึ่งผู้ปกครองจะช่วยเหลือการหาตลาดให้

- หมู่ 8 เด็กจะทำกิจกรรมกลุ่มทำโรงเรียนเพาะเห็ด ผู้ใหญ่จะให้ความช่วยเหลือเด็กในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ไปตัดไม้การสร้างโรงเรียน หรือการหาทรายขนามาใช้ในการปรับพื้นที่ เด็กจะได้รับการช่วยเหลือจากผู้ปกครองกลุ่มนี้มาก ช่วยสนับสนุนงบประมาณค่าน้ำมันรถ ค่าพันธุ์เห็ด

การไปศึกษาดูงาน หรือวิธีการทำ ผู้ใหญ่และพี่เลี้ยงจะเข้ามามีบทบาทมากและทำให้เด็กกล้าที่จะแสดงออก และเกิดความมั่นใจ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ต้องอาศัยอยู่กับผู้สูงอายุ เพราะผู้ปกครองไปทำงานต่างจังหวัด เด็กในกลุ่มนี้จะมีพี่เลี้ยงที่คอยให้การช่วยเหลือ เช่น เด็กหญิงสุภาภรณ์ แสนรำพรรณ ประธานกลุ่มเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์ จะมีพี่เลี้ยงที่คอยให้ความช่วยเหลือและชี้แนะแนวทางในการใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่น ให้ไปหาวิทยากรและเกษตรกร เทคโนโลยี ช่วยสอนวิธีการคัดเชื้อเห็ดลงขวด และสามารถบริหารงานของกลุ่มได้ในกลุ่มของหมู่ 2, หมู่ 3

กลุ่มที่ 3 กลุ่มเด็กที่ด้อยโอกาส เด็กกำพร้า พ่อแม่เสียชีวิตต้องอาศัยกับบุคคลอื่น เด็กในกลุ่มนี้จะมีเล็กน้อยเท่านั้น เด็กจะขาดความอบอุ่นและต้องการจะมีชีวิตเหมือนเพื่อน ๆ 2 กลุ่มที่ได้กล่าวมาแต่ขาดโอกาส แต่ทางโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สงเคราะห์จังหวัดก็จะให้โอกาสและช่วยเหลือเรื่องทุนการศึกษาเด็กจะใช้เวลาร่างไปในทางกีฬาบ้างและบางคนหลังจากเลิกเรียนก็ต้องเข้าป่าหาอาหารในช่วงเย็น เด็กจะต้องออกรับจ้างในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ เพื่อให้มีรายได้ในการเป็นค่าขนมไปโรงเรียนในช่วง 5 วัน เด็กกลุ่มนี้คิดที่จะศึกษาต่อให้สูงๆ แต่ก็ยังหาโอกาสได้ยาก ปัญหาที่พบในโรงเรียนเด็กมักไม่ค่อยมีสมาธิในการเรียนและบางทีก็มีปัญหาเรื่องสุขภาพบ้าง เด็กจะรู้จักเพื่อนน้อยและนิสัยจะเงียบขรึม เวลาโกรธจะมีอารมณ์รุนแรง แต่ก็ระบายได้ในช่วงออกไปทำงาน หรือบางคนก็เก็บอารมณ์ได้ดี ความรู้สึกที่มีต่อสังคมส่วนมากไม่ค่อยดี แต่ก็ยังมีเพื่อนที่ใกล้ชิดคอยให้กำลังใจและประคับประคอง

จากการวิเคราะห์แบบสอบถามที่เจาะลึกนั้น ทำให้เด็กได้ระบายความรู้สึกที่แท้จริงออกมาและทำให้รู้ตัวตนที่แท้จริงของตนเองว่าต้องการทำอะไรที่ตนเองภาคภูมิใจบ้าง เช่น การได้เล่นกีฬาที่ตนรักและได้ลงแข่งขัน เด็กจะบอกถึงข้อดีและข้อเลวของตนเองได้จากการพิจารณาตนเอง สิ่งที่คิดว่าซับซ้อนมากที่สุดของตนคือ เมื่อทำไม่ได้ต่อบุคคลที่มีพระคุณ อุปลักษณ์ ด้านบุคคลครูที่ชอบมากที่สุดจะเป็นคนที่มีบุคลิกภาพที่อ่อนโยนและเข้าใจเด็กให้ความช่วยเหลือและสามารถปรึกษาได้เมื่อเด็กมีปัญหา เด็กจะเชื่อฟังและให้ความเคารพนับถือ

ในส่วนของค่าประมาณค่า การกล้าแสดงออกและการคบคนเด็กต้องการให้เป็นที่ยอมรับในสังคมเพื่อน ๆ และครอบครัว การมองโลกในแง่ดีมีระดับปานกลาง ส่วนใหญ่การใช้เวลาร่างให้เป็นประโยชน์ก็จะมีส่วนที่เป็นปานกลาง เกี่ยวกับสังคมเด็กจะรู้สึกประหม่าเมื่อมีคนมาก เด็กจะไม่ค่อยกล้าทำอะไรเพราะกลัวความผิด และมักเป็นคนเชื่อคนง่าย เด็กจะรู้สึกอายเมื่อพูดถึงเพศ เด็กจะห่วงใยเพื่อนที่สนิทมากและจะมีความเชื่ออาทรกับเพื่อนที่สนิท ส่วนเรื่องการศึกษาเล่าเรียนมักไม่ค่อยชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิชาภาษาอังกฤษ และอยาก

จะเรียนพิเศษในช่วงเย็น และบางครั้งก็แบ่งเวลาไม่เป็นวิตกกังวลกลัวว่าจะสอบตก และคิดว่าเพื่อน ๆ ไม่ค่อยเชื่อคำพูด และหากมีปัญหามากจะปรึกษา พ่อ แม่ ความสัมพันธ์กันตนในครอบครัว บางครั้งเด็กก็มีความสุข แต่ก็มีบางคนคิดว่าไม่มีใครมาสนใจในส่วนน้อย จากการที่ทีมงานได้ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับแกนนำเด็กในกลุ่มเดิม ที่เป็นเครือข่ายแก่นนำ ทั้งหมด 8 หมู่ รวม 20 คน ได้พบว่า เด็กในแต่ละกลุ่มทั้ง 3 กลุ่ม ที่ได้กล่าวมานั้นมีความเหมือนและแตกต่างกันดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มเด็กและเยาวชนด้านจิตใจ

ความเหมือน	ความแตกต่าง
ด้านจิตใจ	ด้านจิตใจ
<ol style="list-style-type: none"> 1. ความต้องการให้เป็นคนที่สังคมยอมรับ 2. ต้องการความอบอุ่นในครอบครัว 3. ความเชื่ออาทรต่อกันและกันด้านครอบครัว 4. ต้องการให้ผู้ใหญ่เข้าใจชีวิตเด็กยุคใหม่บ้าง 5. อยากให้ความมั่นใจแก่ตนเองในอนาคต 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เด็กอยู่ในกลุ่มที่มีความพร้อมจะมีจิตใจที่ดึงามและชอบช่วยเหลือผู้อื่นมากกว่ากลุ่มเด็กที่ด้อยโอกาส

เด็กและเยาวชนที่มีผู้ปกครองคอยเป็นที่เลี้ยงช่วยสนับสนุนนั้น จะทำให้เด็กเกิดความเข้มแข็งและพฤติกรรมที่แสดงออกมาให้ชุมชนได้พบเห็นในทางที่ดี และจะสามารถพัฒนาไปในทางที่ดีได้ ส่วนกลุ่มเด็กด้อยโอกาสและกลุ่มที่อยู่กับผู้สูงอายุ ผู้ปกครองไปทำงานต่างจังหวัดนั้น พฤติกรรมที่แสดงออกค่อนข้างเป็นคนไม่ค่อยมั่นใจ แต่หากกลุ่ม 2-3 นี้ มีที่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาและแนะนำไปในทางที่ดีและได้ใช้ภูมิปัญญาในห้องถิ่นช่วยให้ความรู้และถ่ายทอดวิธีทำกิจกรรมของกลุ่มก็มักไปได้ดี ดังตัวอย่างเช่น เด็กเยาวชนในหมู่ที่ 7 กลุ่มที่ 1 มี ต.ญ.สาวิตรี สว่างบำรุง เป็นประธาน เด็กในกลุ่มนี้เดิมเป็นเด็กยากจนและทุกข์ยาก ซึ่งมีแกนนำเป็นเด็กกลุ่มเดิมที่เคยได้ทุนในโครงการการจัดการกองทุนเพื่อเด็กทุกข์ยากในปี พ.ศ. 2543 นั้น เด็กกลุ่มนี้จะร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่มเดิม คือ การทำปุ๋ยหมักขายในอัตรา ราคาถุงละ 5 - 10 บาท และมีรายได้ครั้งละ 500 บาท เด็กจะไปศึกษาดูงานจากกลุ่มที่ 1 หมู่ที่ 1 ในเรื่องการเลี้ยงปลาตู้และหมู่ที่ 8 การเลี้ยงไก่พื้นเมืองและกลับมามาลองทำในกลุ่มของตนเองบ้าง

แต่ทว่ามีปัญหา เพราะโรงเรียนมีขนาดเล็กไปวางโซได้น้อยและพบปัญหาไปวางโซที่อื่น และเด็กกลุ่มนี้ก็ได้ใช้วิธีการแก้ไขปัญหาคือการทำรังไว้รอบๆ ทั้งในและนอกของโรงเรียน

อนึ่ง เด็กในกลุ่มนี้เป็นจุดที่ใช้ศึกษาฐานเรื่องการทำนุยมักให้แก่กลุ่มอื่นๆ ได้มาศึกษา ขั้นตอนในการทำ เด็กในกลุ่มหมู่ที่ 7 ได้ไปขอคำแนะนำและสอนโดยเกษตรตำบลซึ่งเด็กเรียกว่า "ป่าแดง" และป่าแดงก็ให้สูตรการทำนุยมักพร้อมสาร EM ในการเร่งให้ย่อยสลายของวัชพืชได้ดีขึ้น

ทีมงานพบว่า เด็กกลุ่มนี้จะมีคามมั่นใจหากมีพี่เลี้ยงที่ดีให้การสนับสนุน แม้ตัวเด็กแต่ละคนจะมาจากเด็กทุพพลภาพ และผู้ปกครองเสียชีวิตไปบ้าง แต่เด็กก็ได้แสดงพลังและกล้าทำในสิ่งที่ดีและถูกต้อง แม้เด็กจะขาดความมั่นใจไปบ้าง แต่สังคมก็ยอมรับในความสามารถและควรได้รับการพัฒนาต่อไป

ในด้านการนำเพื่อประโยชน์ต่างๆ ต่อสังคมเด็กทั้ง 3 กลุ่ม สามารถนำเพื่อได้หากมีผู้นำและมีแนวทางในการร่วมกันพัฒนาสถานที่สำคัญ เช่น วัด พิพิธภัณฑ์ปอเหล็กน้ำพี้ ศูนย์ป่าไม้ หรือสถานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทีมงานได้สังเกตจากการเข้าร่วมพัฒนาสถานที่ต่างๆ ของตำบลใน 1 ครั้ง/เดือน พร้อมทั้งเวทีที่จัดแต่ละครั้ง เด็กจะเสนอแนะและช่วยเหลือกันแย่งงานกันแต่ละหมู่ เช่น หมู่ที่ 1 กวาดพื้นที่ หมู่ที่ 2 ถูพื้น หมู่ที่ 3 เตรียมแก้วนํ้า หมู่ที่ 4 แจกอาหาร หมู่ที่ 7,8 เก็บส้าง จะร่วมมือกันช่วยเหลือกันในแต่ละครั้งก็จะเสร็จพร้อมกัน บางครั้งมีผู้ร่วมเวทีมากๆ หรือสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานีมาเยี่ยมชม เด็กตัวแทนแต่ละหมู่ก็จะนำเสนอกิจกรรมกลุ่มของตนและซักถามกับคณะที่มาศึกษาฐาน ซึ่งเป็นที่ประทับใจแก่ผู้พบเห็น ทีมงานมีหน้าที่ดูแลอยู่ห่างๆ และสังเกตเท่านั้น บางครั้งก็เสนอแนะและฝึกให้กล้าแสดงออกไปในทางที่ถูก หรือให้เสนอภาพรวมโดยสรุปง่ายๆ และให้พาคณะไปดู

ด้านประวัติส่วนตัว เด็กในแต่ละคนจะมีพื้นที่ในบริเวณบ้านอยู่ใกล้เคียงกันในแต่ละหมู่ ซึ่งมีพื้นที่ระยะทางใกล้กันหมู่ 1 ติดกับหมู่ 8 หมู่ 2,3,4 ส่วนหมู่ 5,6,7 จะอยู่ในพื้นที่ไกลออกไป เด็กและเยาวชนจะอยู่ใกล้เคียงกัน ในการทำกิจกรรมกลุ่มและการรวมตัวจะง่ายในสภาพพื้นที่บริบทใกล้เคียงกันและเป็นเด็กในวัยใกล้เคียงกัน

ด้านการศึกษา โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับ ชั้นที่กำลังศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 - 3 และร้อยละ 80 จะศึกษาอยู่ในโรงเรียนบ้านน้ำพี้มิตรภาพที่ 214 ส่วนร้อยละ 10 จะศึกษาในตัวจังหวัด และเป็นเยาวชนที่มีอายุ 20 - 25 จะทำงานในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นงานส่วนตัวหรืองานในครอบครัว

ด้านการวางแผนของชีวิตในอนาคต เด็กส่วนใหญ่ตั้งใจว่าจะเรียนให้จบและคิดว่าจะทำงาน มีบางคนที่คิดจะเรียนต่อให้สูงที่สุดและอยากประกอบอาชีพเป็นเจ้าของกิจการหรือบางคนอยากจะเข้ารับราชการ

ด้านอื่นๆ

- งานอดิเรก ส่วนใหญ่ชอบเล่นกีฬา เช่น วอลเลย์บอล ฟุตบอล และตะกร้อ
- งานทางด้านศิลปะ เช่น การทำของชำร่วย การประดิษฐ์เศษวัสดุเหลือใช้
- งานด้านการเกษตร เช่น ปลูกผักสวนครัวไว้รับประทาน และการเลี้ยงสัตว์

ปัญหาและความต้องการ

จากการศึกษาที่วิจัยพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีดังนี้

1. ขาดความสนใจจากผู้ปกครอง และผู้นำในระยะแรกเท่าที่ควร เพราะผู้ใหญ่บางคนยังไม่เห็นความสำคัญของเด็ก และไม่คิดว่าเด็กจะคิดอย่างไร และจะทำอะไรได้บ้างจะดูได้จากการเข้าร่วมเวทีในช่วงแรกๆ จะไม่ค่อยมาร่วมเวทีกันอ้างว่าไม่มีเวลาบ้าง หรือติดธุระการงานบ้าง
2. เด็กๆ มีข้อจำกัดเรื่องเวลามากที่สุด เพราะกำลังศึกษาเล่าเรียนเวลาที่จจะรวมตัวกันได้ก็เฉพาะวันหยุดหรือในช่วงเย็น กลางคืน ซึ่งเป็นเวลาที่ต้องอยู่บ้านของแต่ละคนแล้ว การทำกิจกรรมของกลุ่มจะเน้นเรื่องการหารายได้เสริมมากกว่าจะหารายได้ประจำเพราะกลุ่มเด็กๆ มีข้อจำกัดเรื่องเวลา อีกทั้งงานที่บ้างและโรงเรียนก็มีมากอยู่แล้ว
3. สังคมเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ความเอื้ออาทรที่เคยมีต่อกันของคนในสังคมมักจะถูกกลืนหายไปพร้อมกับกระแสนิยมใหม่ค่านิยมที่ผิดๆ เริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ในวิถีชีวิตของกลุ่มเด็กก็ได้รับจนเกิดผลกระทบเช่นกัน จากสังคมในชุมชนการเชื่อมโยงความรู้สึกที่มีต่อบุคคลต่างๆ มักจะน้อยลงตั้งแต่ในครอบครัว ชุมชน สังคม
4. การขาดงบประมาณในการสนับสนุน ซึ่งกลุ่มเด็กมักมีความต้องการคล้ายๆ กัน คือ ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันแล้วให้รายได้เพิ่มขึ้น แต่ที่ขาดการสนับสนุนจากคนกลุ่มใหญ่ของสังคม เช่น อบต.ซึ่งเน้นเรื่องกีฬาการแข่งขัน แต่ไม่ได้เน้นงบประมาณมาที่กิจกรรมกลุ่มเด็ก เพราะคิดว่าไม่สำคัญซึ่งต้องให้ทุนในการดำเนินกิจกรรมที่เริ่มต้นให้ขับเคลื่อนไปสู่จุดหมายได้ให้ครบวงจร เช่น คิด ผลิต จำหน่าย รายได้ ทุน
5. ขาดความเชื่อถือจากผู้ใหญ่บางกลุ่ม ซึ่งไม่มั่นใจในตอนแรกการชี้แจงและจัดระดมความคิดนั้นผู้ใหญ่บางคนคิดไม่ถึงว่าเด็กจะสามารถทำกิจกรรมกลุ่มได้และกลุ่มเด็กๆ ได้รวมตัวกันเพื่อแสดงศักยภาพในตัวเองว่าสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้โดยที่ได้จากการบูรณาการจากชีวิตจริง การศึกษาเล่าเรียนทุนเดิมและการศึกษาดูงาน การถ่ายทอดความรู้จากภูมิปัญญาพื้นบ้านที่

กลุ่มเด็กได้เสาะแสวงหาจากสิ่งใกล้ตัว จากคนรอบข้างและจากผู้ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จนนำมารวมกับความตั้งใจจริงแล้วลงมือปฏิบัติร่วมกัน แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุง จนเกิดชิ้นงานในที่สุดผู้ใหญ่ก็หันมาเห็นความสำคัญว่าเด็กและเยาวชนสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมได้ด้วยตนเอง โดยมีผู้ใหญ่และพี่เลี้ยงคอยให้การช่วยเหลือและพัฒนาต่อไป

ความต้องการ เด็กมีความต้องการให้ผู้ใหญ่และผู้นำท้องถิ่นในชุมชนได้เข้ามาช่วยเหลือ

1. ด้านงบประมาณบางส่วน นอกเหนือจากเงินกองทุนของเด็กบ้างแล้วผู้ใหญ่สามารถให้การสนับสนุนเด็กได้จากองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีผู้ประสานงานท้องถิ่นร่วมกับกลุ่มเด็กและเยาวชน ที่ทำกิจกรรมกลุ่ม

2. ด้านวิทยากร การศึกษาหาความรู้อยู่เสมอสามารถนำเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ทั้งคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่และผู้เกี่ยวข้องทางภาครัฐและผู้นำภูมิปัญญา เพื่อจะได้้นำแนวทางมาพัฒนาและปรับปรุงงานกิจกรรมที่มีอยู่แล้วให้มีและยั่งยืนต่อไปได้ในที่สุด

3. ด้านการตลาด เมื่อมีผลิตภัณฑ์ต้องต้องการตลาดในการขายสินค้า ผู้ใหญ่สามารถช่วยประชาสัมพันธ์และสนับสนุนผลผลิตของกลุ่มเด็กได้ เพียงจัดเป็นสถานที่หรือจุดนัดพบระหว่างผู้ขายผู้ซื้อในระดับชุมชน

4. ผู้ประสานงาน เด็กต้องการผู้ประสานงานหรือสถานที่สำหรับการรวมกลุ่มประชุมหรือจัดเวทีซึ่งชุมชนสามารถทราบได้เลยว่าจะรอบเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ได้ที่ไหนบ้าง

กิจกรรมของกลุ่มเด็กและเยาวชน

การดำเนินการของกลุ่มเด็กในกลุ่มเด็กของโครงการการจัดการกองทุนเพื่อเด็กทุกวัยากจะมีการรวมกลุ่มกันแบบกระจัดกระจายและไม่ค่อยได้ประชุมกันเท่าที่ควร เพราะอายุยังน้อยและรู้จักทำกิจกรรมกลุ่มแบบง่ายๆ สบายๆ และไม่เน้นรายได้ แต่เน้นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ไม่ค่อยมีการรวมตัวกันมากนักและในแต่ละหมู่จะมีจำนวน 2 - 3 คนเท่านั้น ส่วนในเด็กและเยาวชนกลุ่มใหม่ผสมกับกลุ่มแกนนำเครือข่ายจะมีจำนวนคนในกลุ่ม 9 - 10 คน และมีอายุที่ใกล้เคียงกัน วัยใกล้เคียงกัน มีบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกันในแต่ละบริเวณจะมีจุดนัดพบทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันในบริเวณหมู่ละ 3 - 4 จุด ซึ่งจะมีความใกล้ชิดติดกันมาก

1.2 ขั้นตอนการดำเนินงานกลุ่มเดิม

1. จัดเวทีเพื่อสำรวจความต้องการในการรวมกลุ่มส่วนใหญ่กลุ่มเดิมจะเป็นเด็กทุกวัยากและเด็กที่ยากจนและบิดา มารดาเสียชีวิต หรืออย่างร้าง

2. จัดเวทีกลางและสำรวจความต้องการในการรวมกิจกรรมกลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มเดี่ยว ทำกิจกรรมเพื่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน และคืนกำไรให้กับสังคมด้วยการใช้สมุดบันทึกการทำความคิดเป็นแบบประเมิน

3. ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มแล้วนำปัญหา อุปสรรคมาเสนอแนะแล้วปรับปรุง ทดลองปฏิบัติ และนำมาเปรียบเทียบ

4. สรุปร่วมกันจะใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นทำกิจกรรมกลุ่มแล้วเสริมรายได้ ไม่ค่อยได้ จัดกระบวนการขั้นตอนการทำงานของกลุ่ม และไม่ได้กำหนดกติกาของกลุ่ม

สำหรับกิจกรรมของกลุ่มเดิมพอสรุปได้ดังนี้

1. การทำขนมไทยส่งร้านค้าในหมู่บ้าน หมู่ 2
2. การถนอมอาหารจากวัสดุที่เหลือใช้ หมู่ 2
3. การทำปุ๋ยหมักของหมู่ 7
4. การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของหมู่ 4

ขั้นตอนการดำเนินงานของกลุ่มเด็กที่เป็นเครือข่ายใหม่กิจกรรมส่วนใหญ่จะมีดังนี้

หมู่ที่ 1

กลุ่มที่ 1

1. เลี้ยงปลาตู้ขาย เพราะมีตลาดรองรับและเลี้ยงง่าย ผลผลิตสม่ำเสมอสามารถใช้ทุนหมุนเวียนได้ในกลุ่มโดยไม่ขาด

2. ทำขนมไข่นกกระทา โดยเด็กผู้ชาย 8-10 คน จะใช้อุปกรณ์เท่าที่หาได้ มาตั้งเป็นร้านและใช้เวลาวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ ทำขนม ไปศึกษาสูตรการทำจากบ้านท หมู่ที่ 1 และผู้ปกครอง และช่วยกันทำโดยชี้จักรยานไปขายเป็นสายๆ ตามหมู่บ้านต่างๆ ใช้เวลา 2 ชั่วโมงก็จะหมดและสนุกสนาน มีปัญหาเรื่องขนมไม่กรอบและได้รับคำแนะนำให้ไปตามสูตรจากป้าสังัด และทดลองปฏิบัติจนสำเร็จ

3. ปลุกพืชผักสวนครัว ทำโถสับบริเวณที่เลี้ยงปลา โดยปลูกไว้รับประทานรวมกันทำแล้วแบ่งผักให้แก่สมาชิก และแบ่งหน้าที่ช่วยกันดูแลรดน้ำและใช้บริเวณโถสับ นั้น

หมู่ที่ 2

1. ทำขนมขาย ที่ทำเพราะบ้านอยู่บริเวณใกล้เดียวกัน อีกทั้งมีพี่เลี้ยงอยู่ในบริเวณนั้นได้ฝึกทำและหาตลาดส่งจะใช้เวลาในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ทำและมีร้านค้าส่งและมีแกนนำอยู่ 4 คน ในหมู่นี้จึงดำเนินการต่อเนื่องได้

2. เพาะเห็ดขอนขาว สาเหตุที่ทำกิจกรรมนี้เพราะมีพี่เลี้ยงที่เป็นคนเห็ดกิจและเทคนิคในโลยีการเกษตรอยู่ เด็กจึงไปศึกษาและทดลองทำ แต่ใช้คัดเชื้อบรจุขวดแล้วขาย

3. การทำของชำร่วยจากวัสดุที่เหลือใช้ สาเหตุเพราะมีคนในกลุ่มเด็กนี้ชอบงานศิลปะ และมีวัสดุเหลือใช้มาก เช่น มะพร้าว กิ่งไม้ กิ่งมะขาม จึงนำมาทำของชำร่วยขายเล็กๆ เพื่อนำไปจำหน่ายที่พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านเหล็กน้ำพี้ ซึ่งรับไปขายในราคาถูก

หมู่ที่ 3 และ หมู่ที่ 4 นำจำนวนคนมารวมกันและทำกิจกรรมกลุ่ม

1. ทำปุ๋ยชีวภาพ ไปศึกษามาจาก "ป่าแดง" เกษตรตำบล โดยนำวัสดุที่เหลือใช้มาหมัก แล้วทดลองนำไปใช้

2. ปลูกพืชผักสวนครัว และใช้ปุ๋ยชีวภาพทดลองและจำหน่ายให้แก่ชาวบ้านที่สนใจในชุมชน มีการแบ่งกลุ่มกันหาวัสดุและนำมาหมักรวมกันและทดลองเปรียบเทียบจากจำนวนน้อยไปจำนวนมาก จึงได้ขยายจำนวนผลิตให้มากขึ้นกว่าเดิม

3. การทำขนมขาย ทำได้เฉพาะช่วงปิดเทอมเพราะเป็นของสดๆ ที่ขายให้แก่คนในหมู่บ้านเป็นชนมไทย เช่น ขนมถั่วแปบ ขนมเทียน ขนมสอดไส้ และขายน้ำแข็งไส ในช่วงปิดเทอม สำหรับอุปกรณ์ในการทำไปขอคำแนะนำจากคนในท้องถิ่น และบางคนที่ให้ยืมอุปกรณ์มาทดลองก่อน เช่น มีน้ำแข็ง ถ้วย-ชาม ขวดโหล และการทำขนมก็จะใช้ฝักทำจากภูมิปัญญา เช่น ขนมถั่วแปบป้าล่อง ขนมเทียนป้าลมุล ขนมสอดไส้อาจารย์ละเอียด ซึ่งได้สอนในวิชา กพอ. ในโรงเรียนบ้านน้ำพี้มิตรภาพ ที่ 214 อยู่แล้ว

สำหรับหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 นั้นไม่ได้ผล เพราะกลุ่มเยาวชนจะเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 -25 ปี จะเป็นผู้ที่อยู่ในวัยที่ต้องทำงาน เช่น รับจ้างและเป็นงานช่างแล้วการรวมกลุ่มไม่ดีเท่าที่ควร เพราะต่างคนก็มีภาระกิจบางอย่างที่กำลังเรียนจะกลับมาในช่วงเย็นก็จะพบกัน เฉพาะเล่นกีฬาที่โรงเรียนเท่านั้น ส่วนวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ก็จะไปรับจ้าง

หมู่ที่ 7

กลุ่มที่ 1

1. เลี้ยงไก่พื้นเมืองจะเป็นเด็กผู้หญิง 6 คน เด็กผู้ชาย 3 คน ร่วมกันทำโรงเรียนแล้วขอไก่จากผู้ปกครองมารวมกันแล้วไปศึกษาวิธีการดูแลและวัคซีนจากสัตวแพทย์ ปศุสัตว์ประจำอำเภอและดูแลเปรียบเทียบการไข่ และออกไข่ และการฟักไข่ อาหารที่ใช้นอกจากข้าวเปลือกแล้วเด็กจะนำเศษอาหารและเศษผักที่เหลือใช้แล้วมาให้เป็นอาหาร การวางกฎและกติกาในการดูแลและขยายพันธุ์ การจำหน่ายผลผลิตโดยหาตลาดจากคนในหมู่บ้าน

2. การทำปุ๋ยหมัก เดิมเป็นเด็กและเยาวชนกลุ่มเดิมที่ทำอยู่แล้ว โดยใช้วิธีการไปศึกษาความรู้จาก "ป่าแดง" เกษตรตำบลซึ่งเด็กก็รวมตัวกันทำปุ๋ยหมักขายและขยายผลผลิตให้มากกว่าที่เคยทำ คือขยายบ่อหมักให้ใหญ่และกว้างกว่าเดิม และประชาสัมพันธ์และหาผู้ซื้อตามสวนต่างๆ

ซึ่งจะสามารถเพิ่มรายได้และทำจนครบวงจร เด็กในกลุ่มนี้จะมีการจดบันทึกวิธีการทำและลงบัญชีการรับและการจ่ายเงินไว้พร้อมทั้งนำรายได้จากการจำหน่ายมาเปรียบเทียบและปรับปรุงผลผลิตของตนให้ได้มาตรฐาน เช่น มีครั้งหนึ่งที่กลุ่มเด็กใช้วิธีหมักแล้วนำใส่ถุงตั้งวางเป็นชั้นไว้พอฝนตกมามากเกินไปปุ๋ยหมักที่มีอยู่ น้ำจึงเข้ามามากเกินไป ทำให้ผู้ซื้อเกี่ยงเรื่องจำนวนปุ๋ยในถุงว่ามีปริมาณลดลงไป กลุ่มเด็กจึงได้รวมตัวกันทำใหม่และชุดหลุมให้กว้างๆ และหาเศษกากถั่วเหลืองมาหมักกับมูลไก่ มูลสุกร และใส่สาร EM ลงไปและกลับทุกๆ 15 วัน จะเห็นได้ว่าพอได้เวลาจำหน่ายปุ๋ยหมักจะกลายเป็นดินร่วนซุยไม่มีน้ำขังมากจนเกินไป

กลุ่มที่ 2

1. การปั้นตุ๊กตาคำ เนื่องจากเด็กและเยาวชน ในกลุ่มนี้มีผู้ปกครองที่นำเศษเหล็กน้ำพิ่มาบั้นแล้วย้อมสี และร้อยเป็นของชำร่วย เด็กจะศึกษาวิธีการทำจากผู้ปกครองและพี่เลี้ยง แล้วนำผลผลิตที่ได้มาปรับปรุงให้รูปแบบผลผลิตออกมาให้ทันสมัยและสามารถใช้เป็นเครื่องประดับได้ เด็กจะร่วมกลุ่มกันทำในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และจะรวมกลุ่มกันที่บ้าน "น้องไอ้" หมู่ที่ 7 ที่กำลังศึกษาอยู่วิทยาลัยสารพัดช่าง จังหวัดอุดรธานี ได้ร่วมกันปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของกลุ่มและนำไปจำหน่ายที่พิพิธภัณฑ์เหล็กน้ำพี้และร้านค้าปลีกในตลาด

2. การปลูกพืชผักสวนครัว เด็กจะปลูกพืชผักสวนครัวเป็นกลุ่มเพื่อใช้รับประทานในครอบครัว จึงรวมกลุ่มกันทำเพราะดูแลง่ายและเห็นผลได้เลย ถ้าปลูกมากก็จะจำหน่ายเพราะเด็กจะใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมักในการทดลองว่าผักจะเจริญเติบโตหรือไม่

หมู่ที่ 8

กลุ่มที่ 1

1. เลี้ยงไก่พื้นเมือง เด็กกลุ่มนี้จะเป็นเด็กผู้ชายทั้งหมด 10 คน และได้ทำโรงเรียนเองทุกขั้นตอน โดยมีประธานกลุ่ม คือ เด็กชายกฤษณะ แก้วอาณา และมีผู้ปกครองที่เลี้ยงช่วยเหลือเด็กในกลุ่มนี้บอกกับทีมงานว่า รู้สึกภูมิใจมากที่สร้างโรงเรียนและมีความรู้สึกเหมือนสร้างบ้านได้ เด็กจะร่วมกันทำตาสายกันไม่ให้ไก่ออกไปหากินไกลและจำกัดบริเวณ แต่เลี้ยงแบบธรรมชาติเด็กจะนอนเฝ้าไก่ในช่วงไก่เติบโตเต็มที่ และมีปัญหาคือในช่วงที่เลี้ยงพอจะได้ขายเกิดโรคระบาดจึงทำให้ไก่ตาย เด็กก็เลยแก้ไขปัญหาด้วยการไปขอไก่จากผู้ปกครองมาอีกคนละ 5 ตัว และฉีดยาป้องกันโรค แล้วเลี้ยงใหม่อีกครั้งหนึ่ง

2. การเพาะปลวก เด็กในกลุ่มนี้ต้องการเพาะปลวกเพื่อเอาไว้ให้ไก่กิน ด้วยการไปตาม ผู้รู้และภูมิปัญญาพื้นบ้าน แนะนำให้นำหน้าคามาทับถมกันแล้วใช้น้ำรด เพื่อให้ความชื้นแล้วนำ กระสอบมาคลุมทิ้งไว้ 45 วัน ก็จะเกิดปลวกในบริเวณนั้นแล้วก็นำมาเป็นอาหารให้ไก่และปลา

กลุ่มที่ 2 เด็กในกลุ่มนี้จะมีความโดดเด่นที่สุดในบรรดา 8 หมู่ และทำได้จนมีเงินทุน หมุนเวียน และมีการจัดตั้งกองทุนของกลุ่ม โดยการเพาะเห็ดหูหนูและการทำปุ๋ยหมัก

1. การเพาะเห็ดหูหนู เด็กกลุ่มนี้เป็น เด็กที่อยู่กับผู้ปกครองโดยส่วนใหญ่จะมีความ อ่อนน้อม ครอบครัวยุติธรรมด้วยความจริงใจ และทุกอย่าง เช่น เด็กในกลุ่มนี้จะมีพี่เลี้ยงที่เข้มแข็ง คือ นายถนอม ขวัญเสื่อ จะพาเด็กไปตัดไม้ในสวนของตนเพื่อนำมาทำโรงเรือนที่ถาวร ผู้ปกครอง จะช่วยออกหน้าค่าและน้ำมันรถพร้อมช่วยกันขนทรายมารองพื้น ช่วยเด็กเพาะเชื้อเห็ด และบอก วิธีการดูแลรักษา การเก็บ การจำหน่าย ในช่วงแรกเด็กยังไม่รู้จักการจดบันทึกทางเคหะกิจได้มา ดูงานพร้อมเกษตรกรตำบลก็แนะนำให้จดบันทึกขั้นตอนวิธีการทำ และเกิดปัญหาการให้น้ำมากเกินไป ผู้ใหญ่ก็แนะนำให้รดให้น้ำ 2 วัน/ครั้ง จนเห็ดออกและเด็กขายได้ ในช่วงแรก 3 ก.ก./วัน และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เป็น 10 ก.ก./วัน และนำเงินมาแบ่งกันและทำทุนต่อไป เด็กจะมีการวาง กฎกติกาของกลุ่ม โดยจะจัดคนมารดน้ำวันละ 2 คน ถ้าหากใครมาไม่ได้ปรับคนละ 5 บาท และจะมีการรวมทุนกันวันละ 1 บาททุกวัน และลงบัญชี แล้วนำมาเปรียบเทียบว่าวันใดเห็ดออก แล้วขายได้มากที่สุด และบันทึกขั้นตอนการทำและชื่อกลุ่มไว้หน้าโรงเรือน

2. การทำปุ๋ยหมัก เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ได้ไปศึกษาดูงานจากหมู่ที่ 7 กลุ่มที่ 1 ศึกษาวิธีการทำปุ๋ยหมักแล้วเด็กจะมาช่วยกันทำและผู้ปกครองช่วยเหลือบ้าง ขนาดของหลุม หมักปุ๋ยจึงใหญ่ที่สุดในบรรดาทุกกลุ่มเพราะอยากขายให้ได้จำนวนมากๆ จึงทำมากขึ้นกว่า กลุ่มเดิมและช่วยกันเก็บวัชพืชมาใส่ด้วยกัน เด็กจะไปติดต่อตามสวน และผลิตปุ๋ยหมักส่งให้ ในอัตราถุงละ 10 บาท เด็กมีการจดบันทึกขั้นตอนการทำไว้ เพื่อจะได้ปรับปรุงต่อไป

1.3 จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มเด็กและเยาวชน

จุดอ่อนของกลุ่มเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาและจากการจัดเวทีทำกิจกรรมร่วมกันพบว่ากลุ่มเด็กและเยาวชนมีจุดอ่อน ดังนี้

1. เด็กไม่รู้จักการนำความรู้ในการศึกษาในโรงเรียนมาพัฒนาตนเอง เช่น วิชาคณิตศาสตร์ สามารถนำมาช่วยในการจดบันทึกการทำรายการของบัญชีได้ การจดบันทึก ค่าเปรียบเทียบ ในแต่ละวัน วิชา กพอ. เรื่องเกี่ยวกับงานเกษตร-งานช่าง ซึ่งสามารถนำมาทดลองปฏิบัติได้ ในชีวิตประจำวัน

2. การศึกษาดูงานมักจะถูกจำกัดด้านเวลา คือ ไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ในวันหยุด ยกเว้นบางหน่วยงาน เช่น นิคมพัฒนาภาคเหนือและนิคมลำน้ำน่าน เพราะเขาวชนส่วนใหญ่ กำลังศึกษาอยู่ หากไปวันทำการก็จะมีผลกระทบต่อการศึกษา เพราะทางโรงเรียนต้องลงชาติ

3. การทำกิจกรรมกลุ่มจะต้องรู้จักรับผิดชอบตรงต่อเวลา และมีการพัฒนาตนเองให้ทันระยะเวลา การบริหารเวลา ในการทำกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งหากลงมือทำแล้วไม่ดูแลเอาใจใส่งาน กิจกรรมของกลุ่ม การพัฒนา ก็จะไปได้ยากและจะต้องหยุดชะงักแค่เพียงเท่านั้น เด็กจะต้องรู้จักบริหารเวลาว่าควรจะทำกิจกรรมส่วนตัวเวลาใด และกิจกรรมกลุ่มเวลาใด

4. เด็กและเขาวชนยังขาดการจดบันทึกสิ่งที่ตนเองได้ทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ขั้นตอนวิธีทำและการตั้งกติการะเบียบของกลุ่ม เพื่อใช้ในการจัดการรูปแบบของการทำงานกลุ่มมีผลกระทบเมื่อมีคนถามหรือให้อธิบายก็จะไม่มั่นใจในการตอบและจะปรับปรุงก็ไม่พบขั้นตอน เพราะขาดการบันทึก แม้จะเปรียบเทียบก่อน-หลัง ก็ไม่สามารถทำได้เพราะขาดการจดบันทึก เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว ทำปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยหมัก และสารเคมีใช้ทดลองทำว่าผลผลิตที่ได้จะดีกว่ากันอย่างไร

5. การจัดทำบัญชีรายรับและรายจ่ายในกิจกรรมที่ทำไป เช่น การขายของลงทุนไปเท่าไรและได้กำไรเท่าไร การจดบันทึกบัญชีรายรับ และจำนวนเงินที่ออกก็ก็โลกรั้ม ในแต่ละวัน เช่น วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2545 ผลิตออกจำนวน 10 ก.ก.ๆละ 20 รวมเป็นเงิน 200 บาท แล้วเด็กลงรายรับ 20 บาท วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2545 ผลิตออกจำนวน 9.5 ก.ก.ๆ 20 บาท รวมเป็นเงิน 190 บาท

แนวทางการลดจุดอ่อนของกลุ่มเด็กและเขาวชน

เชื่อมโยงกลุ่มเด็กและเขาวชน กลุ่มแกนนำเครือข่าย ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และระดมสมองโดยการนัดเวลาที่ในแต่ละเดือนให้นำปัญหาที่พบมาคุยกันและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาร่วมกัน และเชิญผู้รู้มาให้คำแนะนำและให้ความรู้ ประสานงานกับครูในโรงเรียนให้ช่วยดูแลและให้ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องการนำความรู้จากในบทเรียนมาทดลองในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม รวมทั้งที่เลี้ยง ผู้รู้ และผู้ปกครองที่เป็นที่ปรึกษาเด็กควรจะให้ความรู้เรื่องการจดบันทึกและวิธีการจดบันทึกการเปรียบเทียบของกิจกรรมก่อน-หลัง และการนำมาเปรียบเทียบแล้วร่วมกันตรวจสอบได้ โดยการดูแลเรื่องการจดบันทึกและรู้จักการลงบัญชี จัดให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างแกนนำในกลุ่มร่วมกันประชุม จัดกิจกรรมศึกษาดูงานในกลุ่มเด็กที่มีระบบการจัดการที่ดีเพื่อนำมาปรับปรุงหรือเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติต่อไปของเด็ก

จุดแข็งกลุ่มเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาพบจุดแข็งของกลุ่มเด็กและเยาวชนหลาย ๆ ด้านในการหนุนเสริมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่มเด็ก คือ

1. กลุ่มผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมากมาย ซึ่งสามารถเป็นตัวอย่าง ในการดำเนินงานในกิจกรรมกลุ่มของเด็กได้ ซึ่งเป็นผลดีแก่กลุ่มเด็กคือ

- มีภูมิปัญญาผู้รู้ในท้องถิ่น
- มีกลุ่มอาชีพ ที่รวมกลุ่มกันทำโดยผู้ใหญ่ มีการบริหารเป็นกลุ่ม มีประธาน เลขานุการ เภรณิก ปฏิคมและสมาชิกกลุ่ม มีโครงสร้างของกลุ่มที่เป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กได้เห็นโดยรูปนาม ซึ่งประกอบด้วย

กลุ่มผู้นำที่ไม่เป็นทางการ (กลุ่มอาชีพ)

- กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง
- กลุ่มตีดาบ
- กลุ่มผู้นำสตรี
- กลุ่มแปรรูปอาหาร

กลุ่มผู้นำที่เป็นทางการ

- เกษตรตำบล
- สาธารณสุข
- เกษตรตำบล
- เทคโนโลยีการเกษตร
- ภูมิปัญญาในท้องถิ่น
- ผู้รู้

กลุ่มทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการนี้ นอกจากจะเป็นตัวอย่างในการเป็นโครงสร้าง การดำเนินงานของกิจกรรมกลุ่มแล้วยังช่วยเป็นที่เลี้ยงให้แก่กลุ่มเด็กและเยาวชนต่างๆ เช่น กลุ่มแปรรูปอาหาร เป็นที่เลี้ยงให้แก่กลุ่มเด็กหมู่ 1 หมู่ 2 หมู่ 3 และหมู่ 4 เกษตรตำบล คณะกิจ กศน. เทคโนโลยีการเกษตรเป็นที่เลี้ยงให้แก่เด็กหมู่ที่ 2,7 และ 8

2. เด็กมีกลุ่มแกนนำเครือข่ายเดิมที่มีอยู่บ้างกระจัดกระจายจากกองทุนเด็กทุกขั้วและ ได้ทำกิจกรรมต่อเนื่องมาจากปี พ.ศ. 2543 ถึงปัจจุบัน ซึ่งได้ทุนจาก SIF ซึ่งเด็กได้ทำ กิจกรรมการทำนุ้ยหมักขาย การทำขนมขาย ถั่วเคลือบโหวลดิน ส่งร้านค้าในตำบล

3. มีเครือข่ายเด็กจำนวน 200 กว่าคน ซึ่งเข้ามาอยู่ในโครงการด้วยความสนใจ และ เต็มใจในการเข้ามาอยู่ในโครงการซึ่งการเข้ามาอย่างสนใจนี้เกิดจากการเห็นตัวอย่างของ กลุ่มแกนนำหรือกลุ่มเดิมที่มีอยู่แล้ว และถึงว่าเป็นตัวอย่างของกลุ่มเด็กที่ดีในตำบลทำให้เกิด เข้ามารวมกลุ่มแล้วตนเองจะเป็นคนหนึ่งในตัวอย่างของกลุ่มเด็กที่ดีนั้นได้เช่นกัน

แนวทางการเสริมจุดแข็ง

แนวทางการเสริมจุดแข็งในการพัฒนาในกลุ่มเด็กและเยาวชนให้มีความเข้มแข็งและมีความต่อเนื่อง คือ ให้เด็กได้ศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มผู้รู้ ผู้นำที่เป็นทางการ ศึกษาโครงสร้างของกลุ่ม บทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อกลุ่มของตน จากผู้ใหญ่แล้วนำมาปรับใช้กับบทบาทและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อกลุ่มได้โดยการไปขอคำแนะนำ ศึกษาดูงานและเชิญมาให้ความรู้กับกลุ่ม ระหว่างการจัดเวทีได้เชิญเข้าร่วม เชิญมามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโครงการ ซึ่งมีผลดีในการพัฒนาความคิดสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กให้เห็นตัวอย่างที่ดีและรับบทบาทหน้าที่ของตนยิ่งขึ้น ซึ่งแจ้งให้ให้ผู้รู้ ผู้นำ และผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้านให้ทราบแนวทางการดำเนินงานของโครงการและร่วมประชุมและเชิญเข้าร่วมเวที เพื่อให้ได้ข้อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเด็กและผู้รู้ ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาและนำเพื่อประโยชน์ร่วมกับผู้ใหญ่ตามสถานที่ต่างๆ ใช้วิธีการและข้อตกลงร่วมกันพัฒนาสถานที่และสิ่งสาธารณประโยชน์ต่างๆ ในชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคที่พบในกลุ่ม

ผู้นำชุมชนในบางหมู่บ้านยังไม่เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มของเด็ก จะเห็นได้จากการเชิญเข้าร่วมในเวที แต่พอโครงการดำเนินการไปจนถึงขั้นตอนการทดลองปฏิบัติทำกิจกรรมกลุ่มของเด็กๆ และเด็กๆ ตั้งใจทำและมีคนสนใจในโครงการมากขึ้น ผู้นำกลุ่มนี้จึงปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนกลุ่มเด็กมากขึ้น กลุ่มเด็กขาดงบประมาณในการดำเนินงาน เพราะการทำกิจกรรมกลุ่มบางอย่างต้องใช้งบประมาณในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมเช่นจะทำโรงเรือนก็ต้องไปตัดไม้และขนไม้มา ต้องใช้รถ รถก็ต้องการน้ำมัน หรือการเพาะเลี้ยงปลาตุ๊กต้องมีทุนสำหรับซื้อพันธุ์ปลาและอุปกรณ์ เช่น ท่อน้ำ ทำบ่อ เพาะเลี้ยง แต่เด็กก็แก้ไขปัญหาโดยการระดมทุนจากกลุ่มใหญ่เดือนละ 10 บาทคน แล้วนำมาไว้กองกลางเพื่อบริหารโดยประธานกลุ่มเด็ก เลขานุการ เภรญญิกของกลุ่มเด็กทั้งหมดในรูปคณะกรรมการ หากกลุ่มใดจะกู้ไปลงทุนหมุนเวียนก็สามารถทำโครงการขึ้นมารองรับได้ นอกจากนี้ปัญหาในด้านผู้นำชุมชนและงบประมาณแล้วส่วนสำคัญในอีกประการหนึ่งคือ พื้นที่ของแต่ละหมู่บ้านเอื้ออำนวยในการทำกิจกรรมกลุ่ม ในรูปคณะกรรมการกลางได้ เพราะจำนวนคนมีจำนวนมากและรวมตัวกับทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ได้ยาก จึงแยกตัวไปทำกลุ่มย่อย แล้วแต่ความสนใจของแต่ละกลุ่มจึงไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเด็ก จุดบันทึกและการกำหนดกฎเกณฑ์ของแต่ละหมู่บ้านจะไม่เหมือนกัน ซึ่งในตอนแรกมีปัญหา เรื่องความรับผิดชอบของสมาชิกกลุ่มหรือทำงานไม่ต่อเนื่อง รวมถึงการขาดความต่อเนื่อง ทางกลุ่มจึงได้วางกฎเกณฑ์กันเองเพื่อใช้บังคับในกลุ่ม ซึ่งจะไม่เหมือนกัน เช่น

- หมู่ 8 กลุ่ม 2 หากสมาชิกไม่มารตน้ำเหน็ดก็จะใช้วิธีปรับวันละ 1 บาท / ครั้ง/คน และเก็บระดมทุกกวันละ 1 บาท
- หมู่ 1 สมาชิกของกลุ่มจะร่วมกันทำขนมพร้อมกันและแบ่งสายกันไปขาย โดยใช้รถจักรยานซีไปขายพร้อมๆกันแต่คนละเส้นทาง
- หมู่ 7 สมาชิกจะมาช่วยกันเป็นลูกประจำในช่วงบ่ายวันเสาร์ - อาทิตย์
- หมู่ 2 สมาชิกจะต้องมาช่วยกันกรอกกและคัดเชื้อเห็ดบรรจุลงขวดในช่วงวันหยุดเสาร์ - อาทิตย์

ตอนที่ 2 ศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชน

ชุมชนตำบลน้ำที่ถึงแม้จะเป็นชุมชนที่อยู่ใกล้ตัวเมืองและมีข้อจำกัดหลายด้าน แต่ด้วยศักยภาพที่มีอยู่ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งสามารถสนับสนุนกลุ่มเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น โดยศักยภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนนั้น สามารถนำเสนอได้ดังนี้

1. ด้านพื้นที่ ตำบลน้ำที่มีทรัพยากรที่มีคุณค่ามาก มีเนื้อที่เป็นที่ราบและติดต่อกันได้ทุกหมู่ ซึ่งเป็นบริเวณกว้างอุดมด้วยทรัพยากรในท้องถิ่นมากมาย เช่น แร่เหล็กน้ำพี้ ซึ่งกลายเป็นผลิตภัณฑ์ตำบลที่เป็นรายได้หลักและรายได้เสริม สำหรับผู้ที่ลงมือปฏิบัติจริงๆ เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายเด็ก เพราะเด็กจะฝึกปฏิบัติจากผู้ใหญ่แล้วนำมาทดลองทำโดยใช้วัสดุดิบและความคิดสร้างสรรค์งานออกจำหน่ายตามร้านค้าปลีกและส่ง ร้านค้าส่งในรูปของข้าวสวยและผลิตภัณฑ์ที่เป็นเครื่องประดับ เครื่องวางของ ฯลฯ

2. ด้านชุมชน คนในชุมชนมีความใกล้ชิดและสัมพันธ์กันมาแต่ช้านาน มีภาษาพูดและวัฒนธรรม ประเพณีเดียวกัน ที่จะเป็นเครื่องสื่อความหมายของคนที่มีเหมือนครอบครัวเดียวกัน ทำให้เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายเด็ก คือ เด็กจะได้รับการอบรมให้เชื่อฟังผู้ใหญ่และให้ความสำคัญกับผู้ใหญ่ จะดูตัวอย่างจากสิ่งที่ผู้ใหญ่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยก่อน โดยมีประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสิ่งเชื่อมโยงให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น มีประเพณี

1. ทำบุญกลางบ้าน ก่อพระทรายข้าวเปลือก เป็นการนำประเพณีมาเชื่อมโยงความสัมพันธ์ให้คนรักสามัคคีปรองดองกัน

2. ทำบุญ มณัสการพระพุทธบาทสี่พัน (พระบรมไตรโลกนาถ) เด็กจะเห็นผู้ใหญ่ช่วยเหลือกัน ทำให้เกิดความรักต่อกันเพราะคิดว่ามาจากตระกูลเดียวกัน ทำให้เด็กและเยาวชนเห็นตัวอย่างที่มีและสืบทอดจากบรรพบุรุษต่อไป

3. การรู้จักใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์โดยให้ความสำคัญแก่ผู้สูงอายุ และเคารพศรัทธา เชื้อถือ ตลอดจนรู้จักมอบน้อมตนในการสังเกต ศึกษาและทดลอง ปฏิบัติกิจกรรม หากมีปัญหาก็จะปรึกษากับผู้รู้ที่มีอยู่

3. ด้านภูมิปัญญาในท้องถิ่น/กลุ่มอาชีพ ที่เอื้อต่อการพัฒนากลุ่มเด็กขอความช่วยเหลือได้

ภูมิปัญญาในท้องถิ่น ซึ่งได้จากการสำรวจและเสนอแนะของกลุ่มเด็กและเยาวชน

- กลุ่มตีเหล็ก
- กลุ่มแปรรูปอาหาร
- คุณยายสมุล ดีเพชร ทำขนมงุ่นมะพร้าว หมู่ 2
- คุณยายนิ หมู่ 5 สานแห
- ป้าเศียร หมู่ 5 ทำไส้กรอกหมูสูตรโบราณ
- ตาทอง หน้าวัด หมู่ 3 เพาะถั่วงอกแบบโบราณ
- ป้าเพ็ญ หมู่ 5 ทำไอศกรีม
- ลุงนิว หมู่ 8 การเพาะปลูก

ภูมิปัญญาในท้องถิ่นเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเครือข่ายมากเพราะ เด็กจะเข้าไปพบ และศึกษาค้นคว้าความรู้ อีกทั้งช่วยเหลือแนะนำให้เด็กสามารถฝึกปฏิบัติได้จากของจริงและเมื่อพบกับปัญหาก็จะกลับมาขอคำชี้แจงจากผู้รู้ทบทวนเรื่องขั้นตอน กระบวนการทำกิจกรรม เพื่อปรับปรุงให้มีเท่าที่ควร ซึ่งการที่จะทราบได้ว่าในหมู่มุมมีภูมิปัญญาในท้องถิ่นเป็นใครและมีความสามารถด้านใดในแต่ละด้านจะทราบได้จากการจัดเวทีย่อยและเวทีกลาง จากนั้นเด็กจะแบ่งกลุ่มกันเข้าไปศึกษาจากภูมิปัญญา ดูวิธีการเพื่อการสาธิตและจัดบันทึกขั้นตอนการดำเนินงานและฝึกทำจนคล่องแล้วนำมาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพของกลุ่มเครือข่ายที่มีอยู่

กลุ่มอาชีพ ในการพัฒนาเครือข่ายมีกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้อง คือ

- กลุ่มแปรรูปอาหาร
- กลุ่มผู้ผลิตและจำหน่าย ผลิตภัณฑ์จากแร่เหล็ก
- กลุ่มทำเครื่องเรือนจากเศษวัสดุที่เหลือใช้
- กลุ่มเทคโนโลยีการเกษตร
- กลุ่มเพาะพันธุ์เชื้อเห็ดนางฟ้า, เห็ดหูหนู

โดยเด็กจะค้นพบและเสนอกลุ่มมาจนครบแล้วเด็กได้ไปศึกษาดูงานและนำมาปฏิบัติ โดยที่มีกลุ่มอาชีพเป็นที่เลี้ยงอยู่ห่างๆ และเด็กได้โครงสร้างการบริหารการจัดการกลุ่มจากตัวอย่าง กลุ่มผู้ใหญ่ มีการแบ่งบทบาทและหน้าที่เพื่อเป็นแนวทางของกลุ่มเด็กต่อไป

ด้านผู้นำชุมชน ได้รับความร่วมมืออย่างดีในการทำกิจกรรม และให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ และเครือข่ายโดยมีผู้นำที่ให้การสนับสนุนดังนี้

1. ผู้อำนวยการกี แสนคำ หมู่ 4 ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านน้ำพี้มิตรภาพที่ 214 ช่วยเหลือด้านการเป็นศูนย์รวมลากลุ่มประชาสัมพันธ์ปรานงาน
2. นายสุเด่น คำด้วง ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่ 4 ให้การประสานงานเรื่องสถานที่ในการจัดเวทีและการศึกษาดูงานในท้องถิ่นให้แก่เด็ก
3. นางจุฑารัตน์ ศรีปาน ประธานกลุ่มทททผ้าพื้นเมือง หมู่ 1 เป็นผู้ให้ความรู้และสาธิตวิธีการทำผ้าพื้นเมืองและสนับสนุนการแปรรูปอาหารเป็นผลิตภัณฑ์
4. นางนาค ดวงทอง ประธานกลุ่มแปรรูปอาหาร หมู่ 1 เป็นวิทยากรสาธิตการทำขนมของหมู่ 1
5. คุณลุงชั้น บุญมีรักษ์ กลุ่มตีเหล็ก หมู่ 4 สาธิตและถ่ายทอดการทำผลิตภัณฑ์และตีดาบ
6. ผู้ใหญ่ดวงแข มาบุญสืบ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 3 เป็นผู้ห้การประสานงานการจัดเวทีและเป็นพี่ปรึกษา กลุ่มหมู่ 3
7. ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่ การสนับสนุนงบประมาณและอาคารสถานที่ในการจัดเวทีและระดมความคิด
8. เกษตรตำบล ให้การช่วยเหลือสูตรปุ๋ยชีวภาพ การทำปุ๋ยหมักและสารเคมี
9. เคนะกิจ ให้การสนับสนุนเรื่องการแปรรูป และการเพาะเห็ด การลงบัญชี ซึ่งทั้งหมดมีผลดีต่อการพัฒนาเครือข่าย โดยเด็กและเยาวชนได้รับการสนับสนุนเรื่องอาคารสถานที่ในการจัดเวที สนับสนุนด้านงบประมาณ ซึ่งให้บางส่วนทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้ร่วมช่วยสนับสนุน ช่วยเป็นวิทยากรภายนอกให้ความรู้แก่กลุ่มเด็ก ร่วมกันประสานงานและประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเด็กในการจำหน่าย

ด้านการสนับสนุน

จากองค์ในพื้นที่ได้แก่ โรงเรียน ได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรครูในท้องถิ่นของโรงเรียน บ้านน้ำทิพย์ในเรื่องการระดมความคิดและการจัดการกลุ่มเด็ก คือ

1. อาจารย์สมหมาย โนฟ่อง ร่วมระดมเด็กและดูแลเรื่องการรวมกลุ่ม การดำเนินงานของกลุ่ม
2. อาจารย์อวย มีแก้วเกม ร่วมระดมเด็กและดูแลเรื่องการรวมกลุ่ม การดำเนินงานของกลุ่ม
3. ประสานงานระหว่างทีมงานและเด็ก ซึ่งจะมีผลดี คือโครงการจากสนโรงเรียน และสามารถเป็นที่ปรึกษาแนะนำของเด็กได้ ซึ่งโดยภาพรวมครูในโรงเรียนของถิ่นสามารถใกล้ชิดและชี้แนะให้พัฒนาอย่างขึ้นไปได้

สถานีอนามัยประจำตำบล มีคุณหม อภิโชค เป็นผู้ให้ความรู้และดูแลเรื่องสุขภาพการรักษาตนให้ปลอดภัยจากสิ่งเสพติด การวางตัวและบุคลิกภาพที่มีในการกล้าแสดงออกที่ถูกต้องต่อบุคคลรอบตัวและใกล้ชิด โดยจะให้ฝึกเวลาว่างเวลาที่การเข้าใจบุคคลอื่นๆ การยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

องค์การบริหารส่วนตำบล ให้ความช่วยเหลือด้านอาคารสถานที่ในการจัดเวทีกลุ่มย่อย และเวทีกลาง ซึ่งเคยเสนอไปจัดที่หอประชุมบ่อเหล็กน้ำทิพย์ ซึ่งแยกตัวเป็นเอกเทศ และด้านงบประมาณ ส่วนที่ร่วมกันสมทบกับผู้ประกอบการและกองทุนในการร่วมกันทำกิจกรรมของกลุ่มเด็ก รวมทั้งจัดแข่งขันกีฬาเยาวชน ซึ่งนำกลุ่มเด็กไปแข่งขันกีฬาในระดับตำบล

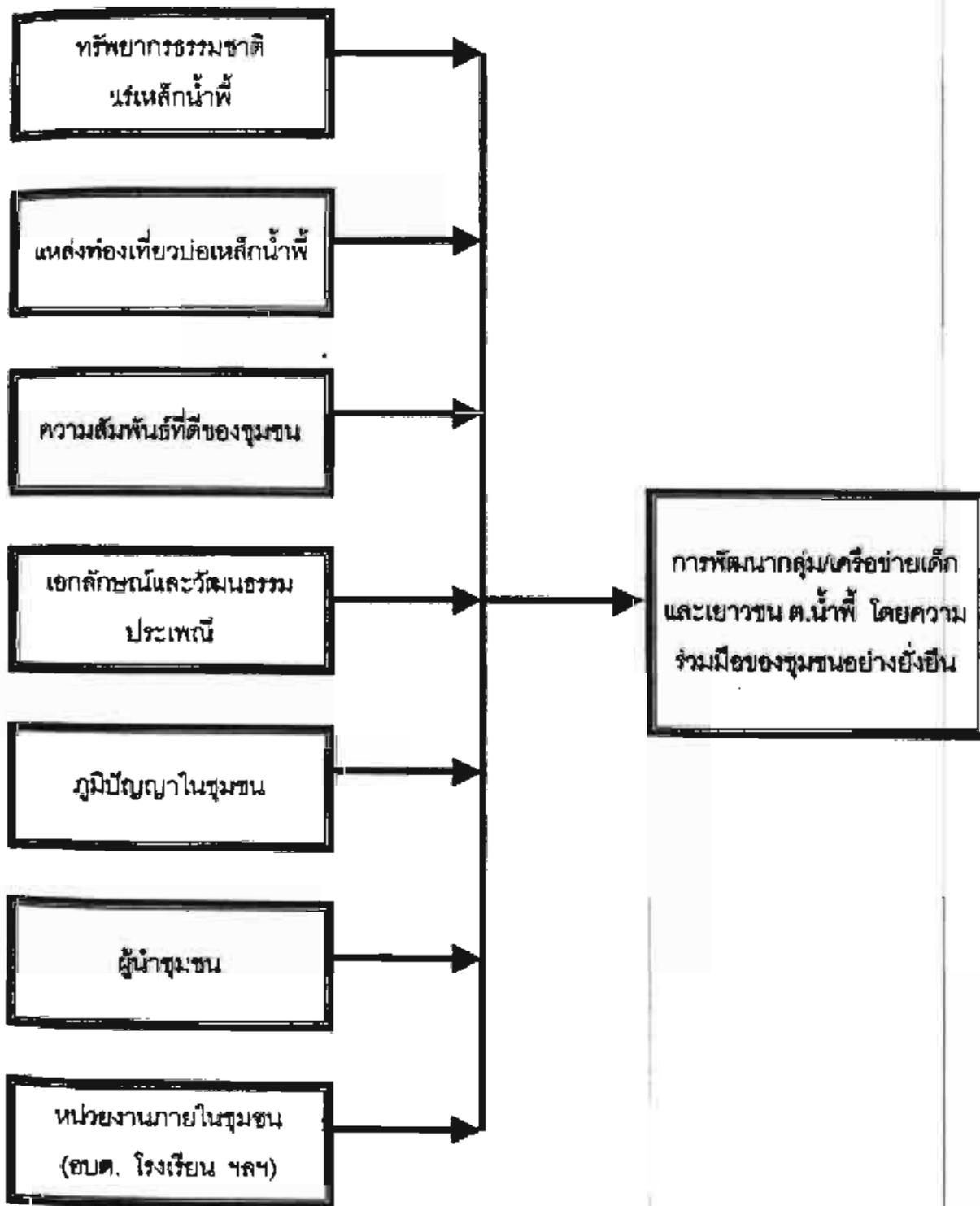
คณะกิจ ช่วยเหลือกลุ่มเด็กให้มีความรู้เรื่องการเพาะเห็ด การแปรรูปอาหารและการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีผลดี คือกลุ่มเด็กได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้รู้แล้วนำมาปรับใช้กับกิจกรรมของกลุ่มที่ตนสนใจ

เกษตรตำบล จะช่วยเหลือในการเป็นวิทยากร สาธิตการสอนเรื่องการเกษตร การเพาะเห็ด การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงปลา การปลูกพืชผักสวนครัวที่ไม่ใช้สารเคมี การรู้จักการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ขั้นตอนวิธีการทำรวมถึงให้เด็กได้รู้จักการทำแปลงทดลองสาธิตด้วยตนเอง ซึ่งผล คือเด็กได้รับความรู้แล้วนำมาปฏิบัติ รู้จักวิธีการเพาะเห็ดแล้วได้รายได้จากการขายเห็ด ตลอดจนรู้จักกระบวนการครบวงจร คือ สร้างโรงเรียน เพาะพันธุ์เชื้อ การดูแล การเก็บจำหน่าย การเปรียบเทียบ งบประมาณ แบ่งรายได้ ทำกองทุนหมุนเวียนต่อไป แต่ก็ยังพบปัญหาและอุปสรรค เช่น อดน้ำมากเกินไปเห็ดไม่ออก และได้มีพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาและแนะนำให้แก่ไขปัญหา โดยการลดจำนวนการรดน้ำไป 2 วัน/ครั้ง จึงแก้ไขปัญหาได้

กคน. บัณฑิตอาสา ช่วยเหลือในด้านองค์การท้องถิ่นบ้างที่เลี้ยงให้แก่กลุ่มเด็กช่วยดูแล เรื่องการกำหนดโครงสร้างของกล้า กฎกติกาของกลุ่มในแต่ละหมู่มีประโยชน์มากเพราะบัณฑิตอาสาจะเป็นคนในพื้นที่และอยู่ใกล้ชิดกับกลุ่มเด็กจะมีวันที่เสมือนพี่สอนน้อง ซึ่งเป็นผลดีเพราะน้องจะเชื่อถือและรับฟังที่บ้าง ช่วยเหลือดูแลเรื่องการลงบัญชี การสอนให้เด็กรู้จักการเขียนโครงการอย่างง่าย ๆ และบอกบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนในโครงสร้างการบริหารจัดการ

กลุ่มแม่บ้าน ช่วยสนับสนุนในเรื่องการให้ความรู้ด้านการแปรรูปอาหาร เช่น การทำขนมของหมู่ที่ 1, 2 นั้น ในช่วงแรกๆ ยังมีรสชาติที่ไม่อร่อยไม่ค่อยได้มาตรฐานก็เลยไปเชิญคุณจุฬาสักขณีย์ คุณบุญเขียน ศรสุวรรณ มาช่วยให้ความรู้แล้วเด็กได้ทดลองทำปรับปรุง โดยเพิ่มน้ำตาล, ไข่ลิดิด และเทคนิคในการทอดไม่ก็จะได้สีส้มและรสชาติที่อร่อยน่ารับประทานรวมทั้งการจัดบรรจุถุงให้น่าสนใจ พอเหมาะกับปริมาณและราคา กลุ่มแม่บ้านยังได้รวบรวมและรับชมของของกลุ่มเด็กไปจำหน่ายที่พิพิธภัณฑ์บ่อเหล็กน้ำพี้ ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมในแต่ละวัน

แผนภูมิที่ 1 สภาพและศักยภาพที่เอื้อต่อการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชน
ตำบลน้ำพี้

สภาพและศักยภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาในกลุ่มเด็กและเครือข่ายเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์ มีสภาพทรัพยากรแร่เหล็กน้ำทิพย์เป็นทุนเดิมอยู่ในพื้นที่ที่มีความเป็นเอกลักษณ์และมีสถานที่ท่องเที่ยว คือ พิพิธภัณฑ์บ่อเหล็กน้ำทิพย์แห่งเดียวในโลก จึงทำให้สังคมในชุมชนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวโดยคนในชุมชนจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาช้านาน มีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเหมือนกัน ในชุมชนจะมีภูมิปัญญาในท้องถิ่นหลากหลายในด้านต่างๆ ซึ่งจะมีความเชื่อมโยงกันระหว่างผู้นำและชุมชน ผู้นำในชุมชนเห็นความสำคัญในการร่วมกันพัฒนาในด้านต่างๆ และให้ความช่วยเหลือสนับสนุนอย่างดี ด้านการให้ทักษะอาชีพ การเพิ่มเติมทุนเสริมด้านงบประมาณ และมีหน่วยงานที่อยู่ในชุมชน มีการเชื่อมโยงความช่วยเหลือต่อการพัฒนาในกลุ่มเด็กและเครือข่ายเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์โดยความร่วมมือของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นสิ่งที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนของคนในชุมชนในที่สุด

ตอนที่ 3 จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรคของชุมชนมีผลต่อการพัฒนาในกลุ่มเครือข่ายเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาข้อมูลของชุมชน ทำให้สามารถวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง และสภาพปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาในกลุ่มและเครือข่ายเด็กและเยาวชนดังนี้

จุดแข็ง

ในชุมชนมีภูมิปัญญาในท้องถิ่น และกลุ่มอาชีพ ผู้ที่พร้อมจะให้การสนับสนุน และเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาและร่วมแก้ไขปัญหากับกลุ่มเด็ก โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เด็กสนใจทำกิจกรรม เช่น การแปรรูปอาหาร การถนอมอาหาร การเพาะเห็ด การทำปุ๋ยหมัก การเลี้ยงไก่เลี้ยงปลา มีกลุ่มผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการได้เข้ามารับรู้และมีส่วนร่วมในการเพิ่มเติมเสริมให้แก่กลุ่มเด็ก เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล บัณฑิตอาสา การศึกษานอกโรงเรียน เกษตรตำบล ได้รับรู้ในช่วงการจัดเวที ซึ่งได้เชิญเข้าร่วมและได้มีส่วนร่วมในการเป็นที่เลี้ยงที่ปรึกษา จะดูแลกลุ่มเด็กในชุมชน และกลุ่มเด็กและชุมชนมีความสัมพันธ์กันด้วยการร่วมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสถานที่สำคัญ เช่น โรงเรียน วัด ศาลาวัด พิพิธภัณฑ์บ่อเหล็กน้ำทิพย์ หรือศาลาอเนกประสงค์ หรือการมีส่วนร่วมในงานบุญ งานประเพณี ของท้องถิ่น เช่น เป็นนางฟ้า - เทพบุตร ในงานตักบาตรเทโวประจำปี ร่วมกันทำกระทงถวายวัดในงานลอยกระทง การพัฒนา ฯลฯ บริเวณบ่อเหล็กน้ำทิพย์ หรือร่วมเตรียมสถานที่ในงานนมัสการพระบรมไตรโลกนาถ (พระบาท สิทิน) วัดน้ำทิพย์ กลุ่มเด็กจะรวมตัวกันไปร่วมงานด้วยความสนใจและเต็มใจ เพราะมีความสัมพันธ์

ใกล้ชิด ณ มีพื้นที่ใกล้เคียงกัน ชุมชนเห็นความตั้งใจของเด็กและเห็นกิจกรรมของกลุ่มเด็กในทางที่เป็นตัวอย่างที่ดี

แนวทางการเสริมจุดแข็ง

ผู้ใหญ่มีส่วนร่วมในการเสนอแนะความคิดและดูแลสนับสนุนเพิ่มเติมให้แก่เด็ก เช่น ในหมู่ที่ 8 กลุ่ม 2 เพราะเห็นนางฟ้าแล้วกลุ่มเด็กไม่ได้จับบันทึกวิธีการทำ ผู้ใหญ่ก็นำมาให้จดบันทึกและทำบัญชีและนำผลมาเปรียบเทียบผลผลิตในแต่ละวันและเสนอแนะวิธีการที่ดีที่ถูกวิธีไม่ให้น้ำเข้าไปมากเกินไป ซึ่งมีผลดีต่อกลุ่ม หมู่ 8 เมื่อเด็กได้รับคำแนะนำและแนวคิดจากผู้ใหญ่ และนำมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและได้ปฏิบัติได้ผล ก็คือ ผลผลิตของเด็กก็ได้และดีขึ้นและชุมชน ผู้ปกครองสนับสนุนและให้กำลังใจเด็กในรูปแบบต่าง ๆ เมื่อเด็กร่วมกิจกรรมทั้งกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมชุมชน

จุดอ่อน/ ปัญหาและอุปสรรคของชุมชน

ผู้ปกครองและผู้เฒ่าบางหมู่บ้านไม่เห็นความสำคัญ เช่น หมู่ 4 หมู่ 6 ไม่เห็นความสำคัญเพราะคิดว่ากิจกรรมของเด็กจะทำอะไรได้คงไม่มีผลต่อชุมชนไม่เชื่อมั่นในตัวเด็ก คิดว่าไม่เกิดประโยชน์ เพราะไม่มีผลประโยชน์ให้เขาได้เก็บเกี่ยว

ชุมชนขาดงบประมาณมาช่วยในการสนับสนุนกิจกรรมบางกิจกรรมต้องใช้เงินงบประมาณบ้าง เช่น การสร้างโรงเรียนก็ต้องมีไม้ ไม้ตัดไม้ก็ต้องใช้รถขน รถก็ต้องใช้น้ำมันบ้าง

- เลี้ยงปลาก็ต้องหาบ่อเลี้ยง บ่อเลี้ยงก็ต้องใช้เงินซื้อ หรือพันธุ์ปลา

- การเพาะเห็ดก็ต้องมีเชื้อเห็ด มีแหล่งน้ำ หากแต่เงินงบประมาณไม่ได้ใช้จำนวน

มาก แต่ก็มากสำหรับเด็ก

กิจกรรมบางอย่างยังขาดบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในชุมชนที่มาหนุนเสริมในเรื่องเฉพาะทาง เช่น เด็กในหมู่ 6 ต้องการเรียนคอมพิวเตอร์เพิ่มเติมวิชาภาษาอังกฤษที่ใช้กับชีวิตประจำวัน วิชานาฏศิลป์ เพิ่มเติมจากที่เคยได้ศึกษามาเพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ซึ่งต้องหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านมาสอนให้ความรู้โดยเฉพาะ

แนวทางการลดจุดอ่อน

เชิญผู้ใหญ่ในชุมชนมามีส่วนร่วมในการจัดเวทีทุกครั้ง เพื่อให้รับรู้ว่าคุณคิดอย่างไรและจะทำอย่างไรผู้ใหญ่จะได้เสนอแนะแนวคิดและให้เห็นและยอมรับความสำคัญของกลุ่มเด็กได้ร่วมกันระดมทุนในแต่ละหมู่และบริการจัดการเองโดยมีแกนนำเครือข่ายและผู้ปกครองเป็นที่

เสียง และคอยชี้แนะช่วยเหลือ เพื่อจะได้ร่วมกันตรวจสอบและดูแล้วว่าเหมาะสมหรือไม่เพียงใด
อีกทั้งคน 2 กลุ่มนี้เป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับกลุ่มเด็กมากที่สุด และเพื่อให้รู้จักช่วยเหลือตนเองก่อนใน
ขั้นแรก ทีมงานร่วมกันประสานกับครู-อาจารย์ ในโรงเรียนและเชิญเข้าร่วมเวที เพื่อทราบความ
ต้องการของกลุ่มเด็กว่าจะช่วยจัดบุคลากรเฉพาะด้าน เช่น คอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษและ
นาฏศิลป์ เพื่อจัดเป็นชมรมในโรงเรียน และจัดสวนเพื่อเด็กจะได้มีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างที่ต้องการ
และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และ ชุมชนร่วมสนับสนุนเมื่อเชิญผู้รู้และภูมิปัญญาเข้า
ร่วมเวทีแล้วได้ทราบความต้องการของกลุ่มเด็กที่สนใจ เช่น ใครสนใจการแปรรูปอาหารก็จะไป
หากกลุ่มแม่บ้านหมู่ 1, หมู่ 2 ซึ่งจะมีคุณจุฬาลักษณ์ คุมบุญเยื่อน เป็นผู้สอน อุปกรณ์การสาธิต
ให้เด็กมาหาเอง และให้ลงมือปฏิบัติร่วมกับผู้สอนแล้วแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการปฏิบัติปรับปรุง
ชิ้นงานของตน ซึ่งการได้ร่วมกิจกรรมนี้ เด็กจะได้ความรู้วิธีการทำแล้วยังได้ความสัมพันธ์กับ
ผู้ใหญ่และเพื่อน เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์
และรู้จักแสดงออกในทางที่ถูก

ซึ่งในกลุ่มอื่นๆ ก็เช่นกัน กลุ่มที่ต้องใช้การสาธิตและทดลองปฏิบัติ

1. การเพาะเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง
2. การเพาะพันธุ์เห็ด
3. การทำนุ้ยหมัก
4. การทำถั่วเคสือบ
5. การเพาะปลวก
6. การทำขนมสอดไส้และขนมไทย

ซึ่งเกิดกระบวนการคล้ายๆ กัน เมื่อเชิญผู้รู้ภูมิปัญญามาให้ความรู้ แล้วเด็กจะกล่าว
ขอบคุณผู้ที่ให้ความรู้และเกิดความสัมพันธ์ที่ประทับใจกันทั้ง 2 ฝ่ายเช่นกัน

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนามากกลุ่มเครือข่ายเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาข้อมูล วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหาอุปสรรคทั้งกลุ่มเด็กและเยาวชน
รวมถึงศักยภาพ จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาอุปสรรคของชุมชน สามารถสรุปข้อมูลร่วมกันจากเวที เนื่อ
หาแนวทางการพัฒนามากกลุ่ม / เครือข่ายของเด็กและเยาวชน ซึ่งเกิดจากการร่วมกันของหลาย ๆ
ฝ่ายในชุมชน โดยได้แนวทางการพัฒนาดังนี้

4.1 แนวทางในการพัฒนากลุ่มเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์

1. ระบุประชุมชี้แจงในที่ประชุมของผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ เพื่อบอกให้ทราบว่ามีฯ จะเข้ามาศึกษากลุ่มเด็ก เยาวชนในตำบล และให้ผู้ นำได้รับรู้และขอให้แจ้งให้เด็กแต่ละหมู่บ้านได้ทราบว่าจะมีโครงการเข้ามาวิจัย

2. จัดเวที่ย่อย 8 หมู่ โดยการกำหนดวันและเวลาตามแผนปฏิบัติการชี้แจงกับผู้ นำชุมชน เพื่อการมีส่วนร่วม เพื่อหาแกนนำในแต่ละหมู่บ้าน รวม 20 คน ซึ่งมีผู้นำชุมชน และผู้ปกครองได้เข้าร่วมในการจัดเวทีซึ่งการจัดกิจกรรมในแต่ละเวทีมีกิจกรรมการกำหนดกิจกรรมดังนี้

2.1.1 การละลายพฤติกรรม โดยเล่นเกมจับคู่ และได้เป็นชื่อกลุ่มสีที่เป็นดอกไม้

2.1.2 ให้เด็กที่ได้กลุ่มสีเดียวกันอยู่ด้วยกัน ทำความคุ้นเคยกัน

2.1.3 แจกใบงานเป็น หัวข้อให้ร่วมกันคิดว่าในชุมชนมีใครบ้างและอยากให้

ชุมชนในอนาคตเป็นอย่างไร

2.1.4 ให้เวลาระดมความคิดและใช้ Mine mapping

2.1.5 เด็กแต่ละกลุ่มมานำเสนอ แนะนำตนเองและสมาชิกกลุ่มนำใบงานนำ

เสนอ

2.1.6 ทีมวิจัยแนะนำตัวและเชิญกลุ่มเด็กเต็มมาเล่า ประสบการณ์ที่ได้เข้า

โครงการ การจัดการสวัสดิการเพื่อเด็กทุกวัยหากให้เด็ก ๆ ในกลุ่มฟัง

2.1.7 ให้เด็กได้เสนอคนที่จะเป็นแกนนำกลุ่มเครือข่ายในหมู่บ้านโดยหมู่บ้านละ

ไม่เกิน 2-5 คนหมู่บ้าน

2.1.8 เล่นเกมนัดหมายการเข้าร่วมเวทีกลาง เฉพาะแกนนำของเครือข่ายเด็กที่

ได้จากเวทีในแต่ละครั้ง รวม 8 ครั้ง

3. จัดเวทีกลางของกลุ่มแกนนำ เครือข่ายเด็กและเยาวชน เพื่อหาแนวทางในการทำแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาครอบครัว แบบสัมภาษณ์ โดยมีกิจกรรมดังนี้

3.1.1 จัดละลายพฤติกรรม

3.1.2 รวมกลุ่มเป็นกลุ่มเดียว

3.1.3 จัดโครงสร้าง การบริหารจัดการกลุ่มในรูปของคณะกรรมการ และเลือก

ประธาน, เลขานุการ, เภรัญญิก, ปฏิคม ซึ่งผลจากเวทีนี้ได้มีการกำหนดโครงสร้างการบริหาร ดังนี้

1. ด.ญ. สุภาภรณ์	แสนรำพรรณ	หมู่ 2	ประธานกลุ่ม
2. ด.ช. กฤษณะ	แก้วอาณา	หมู่ 8	รองประธาน
3. ด.ญ. ศิริประภา	มีสิงห์	หมู่ 7	เลขานุการ
4. ด.ญ. ศศิมา	แป้นต้นหมู่	หมู่ 2	เหรัญญิก
5. ด.ญ. ศิววรรณ	จันทับทอง	หมู่ 3	ปฏิคม

กำหนดบทบาทและหน้าที่ที่รับผิดชอบ และลงมือออกสำรวจข้อมูลตามแบบที่ร่วมกันออกแบบ เป็นเรื่อง หนึ่งในการจัดเวทีกลางนี้ต้องมี ผู้รู้ ผู้ปกครอง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้สนใจ เข้าร่วมเวทีด้วย

- ข้อมูลส่วนตัว
- ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว
- ข้อมูลการศึกษา
- ปัญหาที่ตนเองพบ จุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง
- การวางแผนการของอนาคต
- การใช้เวลาร่างทำอะไร โดยแกนนำ 1 คน ต่อสมาชิก 12 คน
- ทีมงานได้เน้นย้ำถึงเทคนิค การใช้คำถามเพื่อให้ผู้ตอบสามารถอย่างตรงไปตรงมาให้ได้

4. จัดเวทีนำข้อมูลมาสังเคราะห์ร่วมกันระหว่าง ทีมวิจัย ผู้นำชุมชน ผู้ทรงภูมิปัญญา เพื่อหาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชน

5. จัดเวทีกลางของเด็กระดมความคิดทั้งเด็กและผู้ใหญ่ว่า "ผู้ใหญ่จะสนับสนุนเด็กได้อย่างไร" ได้คำตอบว่า ผู้ใหญ่จะช่วยเหลือเด็กได้โดยการสนับสนุนด้าน

- การเป็นที่เลี้ยงให้แก่อุปการเด็ก
- เป็นภูมิปัญญาให้ความรู้แก่เด็ก
- สนับสนุนงบประมาณบ้างเล็กน้อย
- สนับสนุนสถานที่ ในการจัดเวทีและจุดประชุมของกลุ่มเด็ก

ซึ่งในการจัดเวทีจะมีเด็กที่เข้าร่วมโครงการมีจำนวน 208 คน เป็นวัยที่มีอายุ 7-25 ปี และส่วนใหญ่ เด็กที่ ช่วง 10-15 ปี จำนวน 210 คน ซึ่งเข้ามาร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ

6. แกนนำหาเครือข่ายและนำแบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพเดิมของเด็กทั้งกลุ่มเดิมและกลุ่มเครือข่าย โดยใช้ข้อมูลสัมภาษณ์แบบเจาะลึกข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง, ประวัติส่วนตัว, การศึกษา,

ความสัมพันธ์กับครอบครัว, การวางแผนอนาคต, ชีวิตประจำวัน ที่แสดงความต้องการ, การใช้เวลาว่างว่างทำอย่างไร

7. จัดเวทีกลางและได้ข้อสรุปแนวทางการทำกิจกรรมกลุ่ม โดยเด็กร่วมกับองค์การชุมชน ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน โดยเด็กและผู้ใหญ่ได้นำเสนอ

7.1 เด็กอยากให้ผู้ใหญ่สนับสนุนเรื่อง

1. การเป็นผู้ให้การศึกษา
2. การเป็นตัวอย่างที่ดี
3. เป็นฝ่ายให้การสนับสนุนเรื่องสถานที่ในการจัดกิจกรรม
4. เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณบ้าง
5. เป็นผู้สนับสนุนยานพาหนะ

และผู้ใหญ่ต้องการให้เด็กเป็น

1. เป็นเด็กที่ดีที่คุณภาพ
2. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
3. รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
4. รู้จักช่วยเหลือตนเอง ครอบครัวและชุมชน
5. ปลอดภัยจากสิ่งเสียดีทุกชนิด

เมื่อเด็กและผู้ใหญ่ได้นำเสนอสิ่งที่ต้องการของเด็กและผู้ใหญ่แล้วทีมงานขอให้เด็กเสนอองค์การชุมชนที่ น่าจะช่วยในการสนับสนุนว่ามีองค์กรใดบ้าง เด็กระดมความคิดกันและได้ข้อสรุปดังนี้

1. กลุ่มผู้นำ คือ ผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในชุมชน กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ทรงคุณวุฒิ, เกษตรตำบล, กศน., เคนะกิจ, เทคโนโลยีชุมชน, บัณฑิตอาสา, พัฒนาการ
2. กลุ่มอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้แปรรูปอาหาร กลุ่มเกษตรพื้นบ้าน กลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน กลุ่มผลิตภัณฑจากธัญคำประจำแรมเหล็กน้ำพี้
3. ภูมิปัญญาในท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รู้ ตามที่เด็กสนใจ ในการเสาะแสวงหาเพื่อเพิ่มเสริมกิจกรรมกลุ่มของเด็ก
4. เด็กเสนอให้ทีมวิจัยพาไปศึกษาดูงานโดยเด็กเสนอร่วมกับ ผู้นำท้องถิ่น ผู้ปกครอง และพี่เลี้ยงโดยตัวเด็กจะเลือกที่จะไปที่ไหนและเลือกตัวแทนหมู่ละ 10 คนไป ศึกษาดูงาน โดยผลจากการทำกิจกรรมเด็กได้กำหนดสถานที่และไปศึกษาตามสถานที่ต่อไป

จุดที่ 1 ดูงานการทำรากไม้มาแปรรูปเป็นเครื่องใช้ และวิธีทำพืชมเสมน้ำที่หมู่ที่ 6 ต.น้ำที่ อ.ทองแสนขัน ซึ่งตัวแทนเด็กหมู่ที่ 1 จะเป็นผู้กล่าว แสดงความขอบคุณและซักถาม และมอบ ของชำร่วยเป็นที่ระลึก

จุดที่ 2 ไร่สวนผสม ของ ป้าน้อย (ป้ามารศรี) ต.วังดิน อ.ท่าปลา จ.อุตรดิตถ์ ไปศึกษา การให้น้ำระบบหยด และตอบกิ่ง การทาบกิ่ง การทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ แบบผสมผสาน และการใช้สารสะเดากำจัดศัตรูพืชอีกทั้งการปลูกผลไม้นอกฤดูกาล ในจุดนี้ตัวแทนหมู่ที่ 3 ได้ กล่าวขอบคุณและมอบของที่ระลึกให้แก่เจ้าของสถานที่

จุดที่ 3 การปลูกยางพาราที่ศูนย์พัฒนาภาคเหนือ สามารถนำยางพาราที่ปลูกในภาคใต้มา ปลูกในภาคเหนือ และการทดลองปลูกเป็นผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจและไปดูการเลี้ยงกวาง การเพาะ ปลาในกระชัง ซึ่งทางศูนย์พัฒนาภาคเหนือพร้อมผู้อำนวยการ และเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ได้ดูแล และต้อนรับ ให้ความรู้ในรูปแบบ และชี้แจงพร้อมทั้ง แจกแผ่นพับในแต่ละจุดให้แก่กลุ่มเด็ก พร้อมทั้งให้ตัวแทนหมู่ที่ 2 เป็นผู้กล่าวแนะนำและขอบคุณ พร้อมมอบของที่ระลึกซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์จากถักประคำแร่เหล็กน้ำที่

จุดที่ 4 นิคมลำน้ำน่าน เป็นการศึกษาการเลี้ยง โคหิ้นธุ์แม่และการสาธิตการรีดน้ำนมโค และเด็กได้ทดลองรีดนมโค และได้ดื่มน้ำนมที่กำลังอุ่น ๆ ซึ่งดื่มเสร็จใหม่ ๆ พร้อมทั้งได้เรียนรู้ ถึงอุปกรณ์การรีดนม อุปกรณ์การดูแลโคนม และอาหารของโคนมเด็กหมู่ที่ 7 ได้เป็นตัวแทน กล่าวขอบคุณและมอบของที่ระลึก ให้แก่ ผู้อำนวยการนิคมลำน้ำน่าน จ.อุตรดิตถ์

จุดที่ 5 ร้านค้าเยาวชน หมู่ที่ 2 ต.วังดิน และศึกษาการผลิตผลและสินค้าที่กลุ่มเยาวชนร่วมกันทำ ผงซักฟอก พืชมเสมน้ำ น้ำยาล้างจาน ขนมน้ำหอม

ซึ่งไปศึกษาวิธีการลงบัญชี การจดบันทึก และการแบ่งงานกัน การร่วมกิจกรรมกลุ่มกัน ในช่วงวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ ในการทำกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้ ตัวแทนหมู่ที่ 8 ได้กล่าวขอบคุณและ มอบของที่ระลึก

จุดที่ 6 น้ำตกวังดิน เป็นการพากลุ่มแกนนำเครือข่ายเด็กไปศึกษาธรรมชาติ การอนุรักษ์ พันธุ์สมุนไพร และการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวที่มีไม่ท้องถิ่น โดยกลุ่มเยาวชนในตำบลวังดิน ได้มา ส่วนร่วม และได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวังดิน และเด็กตำบล น้ำที่ ซึ่งตัวแทนในหมู่ที่ 4 ได้กล่าวขอบคุณและมอบของที่ระลึก

จากการไปศึกษาดูงาน ทีมงานสังเกตเห็นความกระตือรือร้นของกลุ่มเด็กในการไปศึกษา ดูงาน มีการสัมภาษณ์ผู้ที่แนะนำ มีการจดบันทึก และซักถาม รวมถึงกลุ่มเด็กได้ความรู้ที่เห็นด้วย ตาและทดลองปฏิบัติบ้างได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ทางธรรมชาติ กลุ่มเด็กจะกล้า

แสดงออกในทางที่ถูกต้อง และกล้าพูดกล้าคำขอบคุณ และเตรียมของที่ระลึกซึ่งเป็นผลผลิตของ
ในตำบลให้แก่ผู้ที่ให้ความรู้แก่ตน และรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและกล้าที่จะเสนอ
ให้ทีมวิจัยเข้าไปประสานตามจุดต่างๆ และกำหนดวันเป็นวันเสาร์ที่ 15 ธันวาคม 2544 เป็นวัน
ศึกษาดูงานตั้งแต่ 08.00-16.00น. ซึ่งจากการศึกษาดูงานนี้เพื่อให้กลุ่มเด็กเกิดแนวคิดในการ
บริหารจัดการ

9. จัดเวทีกลาง เพื่อสรุปผลการศึกษาดูงาน และเด็กเสนอแนวทางการทดลอง พัฒนา
เครือข่าย โดยจะทดลองปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม แล้วแต่ละกลุ่มจะทำอะไร เมื่อทดลองแล้ว จะมีการ
ตรวจสอบ โดยกลุ่มเด็กและพี่เลี้ยง องค์กรชุมชน ถ้าหากมีปัญหาให้นำมาเสนอแนะกันในที่ประชุม
และจะเริ่มมีการประชุมในทุก ๆ เดือนเพื่อให้กลุ่มเด็กได้แสดงความก้าวหน้าและเสนอผลงาน หรือ
ปัญหาที่พอใช้วิธีการใดแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในแต่ละหมู่บ้าน

10. ทีมวิจัยเชิญผู้รู้มาให้ความรู้กับเด็กเมื่อมีการประชุม และรวมถึงองค์กรในชุมชน
แสดงความจำนงเข้ามาช่วยเหลือด้านต่างๆ และเด็กได้ลงมือทดลองการปฏิบัติงานกลุ่มโดยมี
ผู้เกี่ยวข้อง คือ ผู้ปกครอง ครู พี่เลี้ยง ภูมิปัญญาในท้องถิ่น กลุ่มอาชีพ, กลุ่มต่างๆ ผู้รู้

กิจกรรมการดำเนินงาน ในการลงพื้นที่มีขั้นตอนต่อไปนี้

1. ประชุมทีมวิจัยและทำความเข้าใจในโครงการว่าจะเริ่มตามแผนปฏิบัติการอย่างไร
2. เข้าร่วมประชุมชี้แจงกับที่ประชุมประจำเดือนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
อบต. แจ้งให้ทราบถึงทีมวิจัยจะเข้ามาทำโครงการ โดยมีตัวกลุ่มเด็กเป็นแกนหลัก และมีทีม
จำนวน 5 คน มีหน้าที่ในการจัดเวทีร่วมกับชุมชน องค์กรผู้นำ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รู้ ที่เป็นทางการ
และไม่เป็นทางการ เป้าหมายคือ ให้ได้แกนนำกลุ่มเครือข่ายเด็กและเยาวชน
3. ทีมแจ้งให้ผู้นำชุมชนประชาสัมพันธ์ และสำรวจเด็กที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการและ
กำหนดวัน เวลา ในการจัดเวทีทั้ง 8 หมู่ รวม 8 ครั้ง
4. ทีมวิจัยเริ่มจัดเวทีตั้งแต่หมู่ที่ 1-8 จนกระทั่งได้แกนนำหลักของกลุ่มเครือข่ายเด็กและ
เยาวชน จำนวน 40 คน และได้สมาชิกแต่ละหมู่บ้านมีจำนวนทั้งหมด 238 คน ซึ่งรายละเอียดใน
การจัดเวทีมีดังนี้

หมู่ที่ 1 มีโครงสร้างการบริหารกลุ่มมีสมาชิกทั้งหมด 13 คน คือ

1. ด.ช.ศุภชัย	สวนสอน	ประธาน
2. ด.ช. สิทธิเดช	เรื่องสา	รองประธาน
3. ด.ช. อาทิตย์	ชูลี	เลขานุการ
4. ด.ญ. สาวิตรี	เพชรบุญมี	เหรัญญิก
5. ด.ญ. นันทกา	อุตเลิศ	ฝ่ายปฏิคม
6. ด.ช. ปิยพงษ์	ชินทะเรืองรุ่ง	ฝ่ายแผน
7. ด.ญ. จารุพรรณ	มานุญ	ฝ่ายประชาสัมพันธ์
8. ด.ช. ไกรสร	พรมบาง	ฝ่ายกิจกรรมกลุ่ม

ที่ปรึกษา

1. นายสำเนียง	สวนสอน
2. นายลวด	เวียงสา
3. นายแก้ว	ตันตวง
4. นายประเสริฐ	ทองลี

กิจกรรมกลุ่ม ที่เด็กเสนอและจะทำโครงการ คือ ทำขนมໄໝ່ກະຫາ เลี้ยงปลาตก
ปลุกผักสวนครัวปลอดสารพิษ แปรรูปอาหารและการถนอมอาหาร

โดยมีการกำหนดขั้นตอนการทำงาน คือ

1. ปรึกษาและวางแผนปรึกษาผู้ปกครอง
2. ศึกษาพื้นที่และเตรียมอุปกรณ์
3. สร้างร้านค้า โดยมีผู้ปกครองเป็นผู้ช่วย
4. ระดมทุนและนำสินค้าขาย

5. นำเงินจากการขายขนมแบ่งมาซื้อพันธุ์ปลาเลี้ยงและจำหน่ายปลาหมูนเวียนไป พร้อมทั้งทำพืชผักสวนครัว ผักปลอดสารพิษซึ่งใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยคอกใส่ มีผู้ปกครองมาช่วยทำรั้วล้อมผักให้เพื่อกันไก่

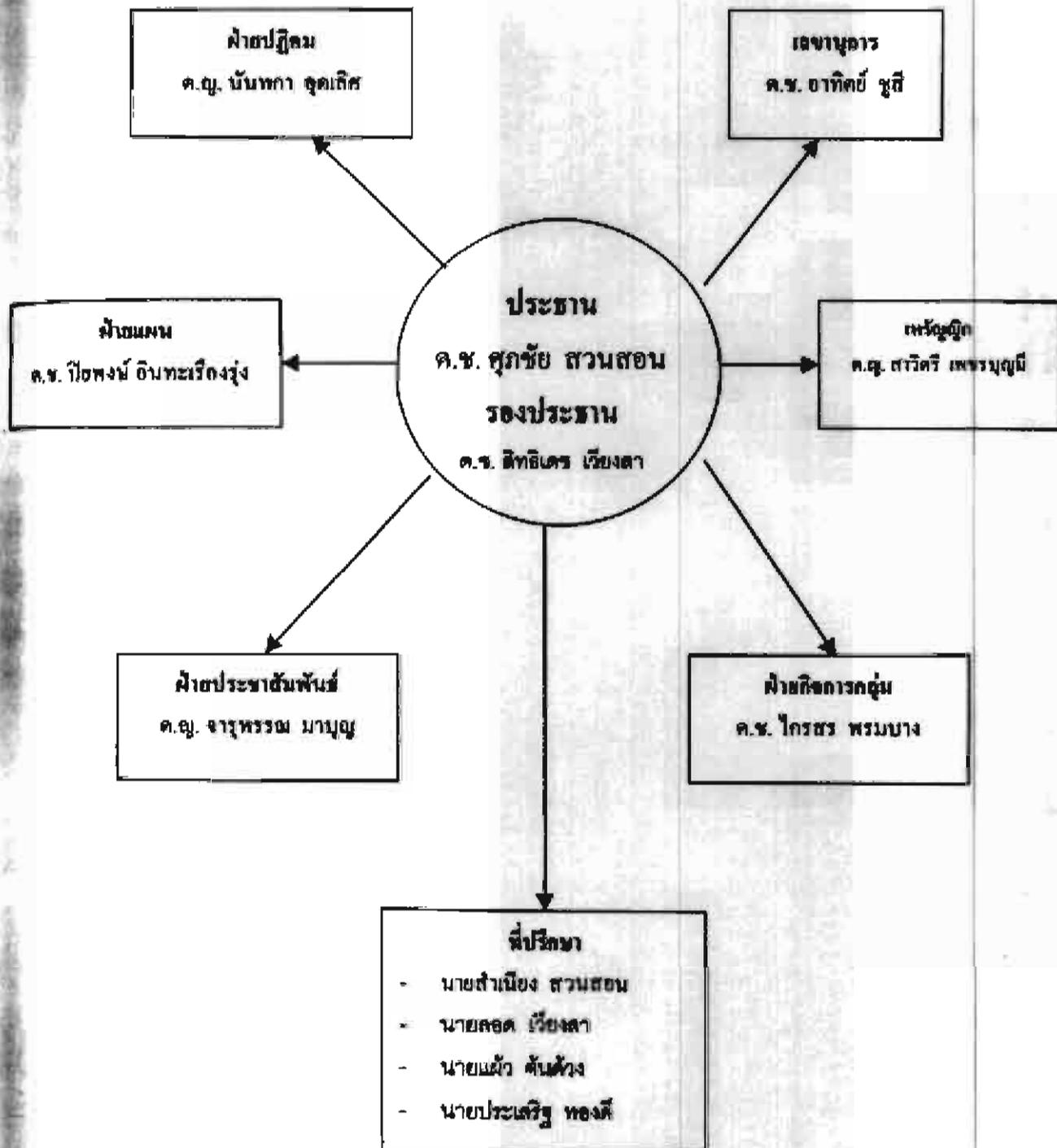
กฎของกลุ่ม

1. ต้องมาช่วยกันรดน้ำผักทุกเช้า
2. เวลาทำขนม ต้องมาช่วยกันทำในวันเสาร์-อาทิตย์ เวลาขายใช้วิธีเป็นจักรยานไปขาย

ตามถนน แบ่งเป็น 4 สาย และขายที่ร้านค้าด้วย

3. ระดมทุนให้หมูนเวียนไปเรื่อยๆ และแบ่งกันในแต่ละเดือน
4. ทุกอย่างต้องช่วยกันทำและเก็บล้างให้เรียบร้อย

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการกลุ่มเด็กและเยาวชนหมู่ที่ 1

หมู่ที่ 2 มีสมาชิก ทั้งหมด 25 คน คือ

1. ด.ญ. สุภาภรณ์	แสนำพรรณ	ประธาน
2. ด.ญ. พัทธนา	อินทะเรืองรุ่ง	รองประธาน
3. ด.ญ. สุพรรณษา	อินทะเรืองรุ่ง	เลขานุการ
4. ด.ญ. ศศิมา	แป้นตัน	เหรัญญิก
5. ด.ญ. กาญจนา	โสมะสาระ	กรรมการ

ที่ปรึกษา

1. นางพนมไพโร	แป้นตัน
2. นางอนงค์	นาคเลี้ยง
3. นางบุญเลื่อน	ล่องทอง
4. นางบังเอิญ	จันทับทอง

กิจกรรมกลุ่มที่กำหนดไว้ คือ ขายน้ำแข็งไสในช่วงปิดภาคเรียน ปลุกผักกาดขาว และผักกวางตุ้ง ควน้ำ ส่งขายตลาดนัดในช่วงวันอาทิตย์ และส่งตามร้านค้า เพาะพันธุ์เห็ดเห็ดหนู หนูขาวในช่วงวันเสาร์ทำขนมไทยขายในช่วงเช้า แต่มีปัญหาไปเรียนไม่ทัน เพราะต้องตื่นขึ้นทำขนมตั้งแต่เช้า

กฎของกลุ่ม

1. ทุกคนต้องร่วมกัน และช่วยกันทำกิจกรรมของกลุ่มด้วยความเต็มใจ และร่วมกันรับผิดชอบในการขายและเก็บไว้ทำทุนต่อไป
2. หากมาไม่ได้ก็ต้องบอกล่วงหน้า
3. เมื่อเข้ามาในกลุ่มจะมีการเคมหัวๆ ละ 5 บาท/เดือน

หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4 รวมกัน ที่รวมกันเพราะเด็กในหมู่ที่ 4 มีทั้งหมด 5 คน มีสมาชิก 2 หมู่รวมกัน 25 คน

โครงสร้างการบริหาร

1. ด.ญ. ดารณี	สุขนตุง	ประธาน
2. ด.ญ. สุภาวดี	ก้อนกลั่น	รองประธาน
3. ด.ญ. น้ำผึ้ง	บุญรุฬ	เหรัญญิก
4. ด.ช. สิทธิชัย	แสนยา คำ	เลขานุการ

ที่ปรึกษา

1. ผู้ใหญ่ดวงแป	อินกะเวียงรุ่ง
2. นายสุวิทย์	บัวสุข
3. นางสมัย	ละสอน

กิจกรรมกลุ่ม

กำหนดไว้ คือ ทำปุ๋ยชีวภาพ 2 โอง โดยใช้มะเฟืองซึ่งได้รับคำแนะนำจาก ป้าปิจ และ ป้าฉนิ ใช้งบประมาณ 16 บาท ซื้อน้ำตาล ทำของชำร่วยจากกากกล้วย เป็นงานรองแก้วน้ำ ซึ่งได้รับคำแนะนำจากภูมิปัญญาในท้องถิ่น ป้าฉนิมาสอนให้และป้าเคสือบ ปลูกผักโดยใช้สารละลายเต้าเจี้ยวจัดศัตรูพืช และใช้ปุ๋ยชีวภาพทดลองใช้ และนำมาเปรียบเทียบ 3 แปลง ขนาดใหญ่

กฎของกลุ่ม

1. ร่วมกันทำงานทุกอย่างด้วยกันและเก็บให้เรียบร้อย
2. การปลูกผักให้ร่วมกันหาพันธุ์จากที่บ้านของแต่ละคนร่วมกัน
3. รถน้ำช่วยกันรดพร้อมกันและช่วยกันจำหน่ายผลผลิต

เด็กรู้จักการเปรียบเทียบ เพราะต้องการทดสอบสารที่ตนเองผลิตเองและหาคำตอบ เพื่อเป็นการศึกษาหาความรู้ นำความรู้จากในโรงเรียนมาใช้ทดลองไปพร้อมกับความรู้ที่ได้จากผู้รู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นแนะนำ และสามารถให้คนในท้องถิ่นรู้ว่าใช้ปุ๋ยแบบใดมีในการเพาะปลูกพืชผักสวนครัว

หมู่ที่ 5 มีสมาชิกทั้งหมด 34 คน

โครงสร้างการบริหารกลุ่ม

1. นายบุญเกิด	บุญแก้ว	ประธาน
2. น.ส. นารี	แก้ววัน	รองประธาน
3. นายราชันย์	แก้วแสน	เหรัญญิก
4. น.ส. สุชาติดา	วุฒิมาลัย	เลขานุการ

ที่ปรึกษา

1. นายสด	ศรีเนตร
2. นายสำรวย	พงษ์ทราย
3. นางน้อย	แก้วแสน

ในกลุ่มนี้ไม่สำเร็จเพราะสมาชิก แต่ละคนมีอายุ 18-25 ปี มีภาระหน้าที่ ที่จะต้องทำกันมาก เช่นออกไปรับจ้าง และส่วนใหญ่ใช้แรงงานทางด้านการเกษตร และหาเวลาพบกลุ่มกันน้อยมากอีกทั้งไม่ค่อยเข้าร่วมในการศึกษาดูงานและการจัดเวทีกลาง เพราะพื้นที่อยู่ห่างไกล 5 กิโลเมตร พร้อมทั้งไม่ค่อยกระตือรือร้น ที่จะทำกิจกรรมกลุ่มแต่ในการจัดเวที ทางกลุ่มได้เสนอแนะ ภูมิปัญญาในท้องถิ่นของ หมู่ที่ 5 สูงแปะทำไอศกรีม ป่าเคียน ทำไม้กรอกสูตรโบราณสมุนไพร กลุ่มแม่บ้าน ถ้วยอบเนยของ การทำข้าวเม่า การทำหน่อไม้ตาก การทำไวน์ การมัดแผนโบราณ การจักสานของคุณตา

หมู่ที่ 6 มีสมาชิกทั้งหมด 28 คน

โครงสร้างการบริหารกลุ่ม

1. นายเชาวลิต	มาตวงค์	ประธาน
2. นายวีระชาติ	ละลอน	รองประธาน
3. น.ส. ประทุม	อินเปรม	เลขานุการ
4. ค.ญ. น้ำฝน	พวงขำ	เหรัญญิก
5. นายอนุชา	คะชา	เหรัญญิก

ที่ปรึกษา

1. นางพวง	มีสอน
2. นางเดือน	มาตวงค์

ในการจัดเวทีของหมู่ที่ 6 นี้ เด็กต้องการเน้นเรื่องกีฬาและเน้นเรื่องการเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ ภาษาต่างประเทศ

หมู่ที่ 7 มีสมาชิกทั้งหมด 70 คน

โครงสร้างสมาชิกในการบริหารกลุ่ม

1. ค.ญ. สาวิตรี	สร้างบำรุง	ประธาน
2. นายสุเทพ	อินทะเรืองรุ่ง	รองประธาน
3. น.ส. ศิริประภา	มีสิงห์	เลขานุการ
4. น.ส. สุภาภรณ์	ลิ้มมี	เหรัญญิก
5. นายจักรกฤษ	ปานทอง	เหรัญญิก
6. น.ส. พรรณิกา	เล็กคำด้วง	เหรัญญิก

ที่ปรึกษา

1. คุณมนูญ	คำบุญมา
2. นางดวงเดือน	จันแดง
3. นางจันทร์แรม	มีสิงห์
4. นายละเมียด	พริกทึบ
5. นางพยุง	อินตะนา

กิจกรรมของกลุ่ม กำหนดกิจกรรมไว้ คือ เลี้ยงไก่พื้นเมือง ทำปุ๋ยหมัก ปลูกพืชผัก
สวนครัวและการประดิษฐ์ของชำร่วยจากแร่เหล็กน้ำที่ (ปั้นลูกประคำ)

การตั้งกฎเกณฑ์

แยกเป็นกลุ่มย่อย 5-10 คน ทำกิจกรรมกลุ่มโดยทำด้วยความสมัครใจและพื้นที่ใกล้เคียง
กันร่วมกันทำ เด็กจะแยกตัวไปศึกษาดูงานจากกลุ่มอื่นบ้างแล้วนำมาปรับปรุงกิจกรรมของตนเอง
มีการเขียนบันทึกรายการที่ทำ ขึ้นป้ายแสดงให้ผู้พบเห็นได้ทราบการดำเนินงานของกลุ่ม การระดม
ทุนจะทำในเฉพาะลงทุนครั้งแรกเท่านั้น

หมู่ที่ 8 มีสมาชิก 33 คน

โครงสร้างการบริหารกลุ่ม

1. ค.ช. กฤษณะ	แก้วอาณา	ประธาน
2. ค.ญ. อนุสรฯ	บุญภาวิน	รองประธาน
3. ค.ช. ชาตรี	พรหมบุญชู	เลขานุการ
4. ค.ญ. นราวรรณ	เหล่าหมวด	เหรัญญิก

ที่ปรึกษา

1. นายณอม	ขวัญเสื่อ
2. นายภูวนาท	แก้วอาณา
3. นายเวียง	เวียงสา
4. อาจารย์ประทีป	คงริ

กิจกรรมของกลุ่ม

ในหมู่บ้านนี้จะแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม แล้วแต่ความสมัครใจซึ่งทำในพื้นที่ใกล้เคียงกัน แต่เป็นความต้องการของกลุ่มเด็กเอง

กลุ่มที่ 1 กิจกรรมกลุ่ม กำหนดกิจกรรม คือ การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง การเลี้ยงปลา
ดูการเพาะปลอกเพื่อเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง การปลูกผัก

การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง

ในการทำกิจกรรมที่งานสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม ด.ช. กฤษณะ แก้วอาณา เล่าให้ฟังว่า "ผมรู้สึก ภูมิใจ ในการสร้างโรงเรียนเลี้ยงไก่เองได้เหมือนการสร้างบ้านได้ 1 หลัง เลยครับ" ซึ่งในขณะที่เตรียมสถานที่ ก็ได้มีผู้ปกครองมาช่วยกันทำและร่วมบริจาคทรายและหญ้าคาไว้มุงหลังคา การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองผู้ปกครองบริจาคไก่คนละ 10 ตัว จากสมาชิกกลุ่ม 8 คน และปล่อยไก่ให้อยู่ในบริเวณนั้นโดยใช้ทรายส้อมเป็นรั้วไว้

เด็กทำกิจกรรมแล้วช่วยกันทำความสะอาดบริเวณด้านนอกและในเล้าไก่ พร้อมทั้งรู้จักไปปรึกษากับปศุสัตว์เพราะมีปัญหาไก่เป็นโรคตาย จึงได้รับคำแนะนำให้หยอดยาฉีดวัคซีนและดูแลไก่ให้ดีกว่าเดิม บางคืนเด็กก็จะมานอนเฝ้าไก่บ้าง โดยทำเป็นเตียงเทียบกับต้นไม้ไว้ใกล้บริเวณเล้า

การเลี้ยงปลา

เด็กจะระดมทุนเพื่อนซื้อพันธุ์ปลาส่วนอาหารก็จะใช้แบบธรรมชาติ เศษอาหาร, ข้าวสุก, ผลไม้, เศษพืชผัก ในการเลี้ยงปลาจะนำไปใกล้ๆ กับเล้าไก่นั้นเอง เวลาจะนำออกไปจำหน่ายเด็กจะส่งตามร้านค้าในหมู่บ้านโดยขายกิโลกรัมละ 30 บาท พอได้ทุนมาก็จะนำมาซื้อพันธุ์ปลาเลี้ยงต่อไป

การเพาะปลอก

เด็กในกลุ่มนี้ต้องการเพาะปลอกไว้เพื่อเป็นอาหารไก่แทนข้าวเปลือก เด็กได้ไปตามลุงมีที่เป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านได้แนะนำวิธีทำโดยใช้หญ้าคากับปลอกเก่าและรดน้ำและใช้กระสอบเก่าๆคลุมทิ้งไว้ 4-5 วัน ก็จะมีปลอกขึ้นมาเป็นอาหารของไก่ได้

การปลูกผักสวนครัว

ไว้เพื่อแบ่งกันบริโภคในแต่ละครัวเรือนจากบริเวณที่ดินไม่มีจึงไม่ประสบความสำเร็จ และมีปัญหาไก่จิกผักตายจึงไม่ได้ทำต่อ

กติกาของกลุ่ม

1. ร่วมกันทำทุกอย่างที่เป็นกิจกรรมในช่วงวันหยุดและวันธรรมดาก็จะช่วยกันช่วงเช้า-เย็น

2. จะเล่นกีฬาด้วยกันทุกวัน

3. การระดมทุนก็จะทำเมื่อมีมติของกลุ่มในการทำกิจกรรมอื่น ๆ เสริมต่อไป

กลุ่มที่ 2 กิจกรรมกลุ่มกำหนดไว้ คือ ทำปุ๋ยหมัก เพราะเห็นนางฟ้า ปลูกผักสวนครัว

ซึ่งในการทำกิจกรรมเด็กและผู้ปกครองที่เลี้ยงจะร่วมกันทำงานสำเร็จในการดำเนินงาน เช่นมีการศึกษาความรู้ ก่อนทำ และมีการแบ่งงานกันทำตามบทบาทและหน้าที่ รวมถึงอายุ เพราะเด็กมีอายุน้อยที่สุด คือ 7 ขวบ ในกลุ่มนี้ จะมีการไปศึกษาดูงานจากหมู่ 2 และหมู่ 8 แล้วจึงนำมาดำเนินการของกลุ่ม แต่เพิ่มปริมาณมากกว่ากลุ่มเด็ก เช่น ไปศึกษาดูงานการทำปุ๋ยหมัก จากกลุ่มที่ 1 หมู่ที่ 7 แล้วนำมาทำของกลุ่มหมู่ที่ 8 แต่ขนาดใหญ่กว่า เพราะในกลุ่มนี้ ผู้ปกครอง ผู้นำให้การสนับสนุนช่วยเหลือและสนใจ มีความเสียสละในด้าน งบประมาณซื้อพันธุ์เห็ด คำน้ำมันรดไปลากทรายมาทำ ค่าทำโรงเรียนหญ้าคาไม้ รั้วก ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ไขปัญญา เช่น ปลวกขึ้น โรงเรียนเด็ก ผู้ใหญ่ แนะนำให้ใช้สารสะเดามาฉีด เด็กทดลองทำก็สามารถแก้ไขปัญญาได้ และสนับสนุนสถานที่ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม

กฎเกณฑ์ของกลุ่ม

1. ระดมทุนกันเก็บวันละ 1 บาท ในแต่ละคนซื้อพันธุ์เห็ด

2. เวลาทำโรงเรียนให้ผู้ปกครองมาช่วยกันทำพร้อมกัน

3. ทุกคนต้องมีเวรรดน้ำเห็นคนละ 1 วันสัปดาห์และหากใครไม่มาช่วยได้ เสียค่าปรับ

วันละ 5 บาท

4. เวลาทำปุ๋ยหมักต้องช่วยกันขุดหลุมและนำวัชพืชที่เหลือใช้มาช่วยกันหมักและตกแต่ง ทำความสะอาดโรงเรียนบริเวณที่ทำกิจกรรมให้สะอาดและช่วยกันเขียน กฎกติกาของกลุ่ม วิธีการดำเนินการให้ผู้ปกครองได้ทราบและสามารถเป็นแหล่งศึกษาของผู้ที่สนใจได้

ทีมวิจัยติดตามประเมินผลการทำกิจกรรมกลุ่ม ถือว่ากลุ่มนี้มีความสำเร็จสูงสุด สามารถเป็นตัวอย่งที่ดีในการดำเนินงาน ของกลุ่มอื่นๆได้ดี ซึ่งเกิดจากความร่วมมือและสนับสนุนของชุมชนอย่างแท้จริง ผลผลิตของเด็กที่ได้จึงเป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของกลุ่มเด็กได้ดี

ซึ่งในขณะที่ทีมงานศึกษาเพียงเพื่อหาแนวทางแต่กิจกรรมของเด็กได้จากการจัดกระบวนการทำให้เคลื่อนไปในทิศทางที่รวดเร็วเกินสิ่งที่ต้องการจึงนับเป็นผลลดยได้จากการจัดกระบวนการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เด็กต่อเด็กและเด็กกับชุมชนทำให้เกิดงานขึ้น เกิดรายได้ ในขณะที่ดำเนินการ เกิดทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เกิดความร่วมมือระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ มีความสัมพันธ์แน่นหนาไปอีก เกิดความห่วงใย เอื้ออาทรต่อกันเมื่อมีปัญหาเด็กจะปรึกษาผู้ใหญ่ได้ เกิดกระบวนการคิดที่เป็นขั้นตอน และทำงานด้วยความสนใจ เต็มใจ มีเด็กเป็นศูนย์กลาง ทำให้เด็ก ปลอดภัยจากสิ่งเสพติด และเด็กจะรู้จักเคารพในความคิดของตนเองและผู้อื่น

สิ่งสนับสนุนการพัฒนาในกลุ่ม ในการหาแนวทางพัฒนา กลุ่ม มี ปัจจัยที่ทำให้เกิดการพัฒนากลุ่มคือ ผู้ปกครองของเด็กช่วยเหลือดูแลในขั้นแรกในการเสนอแนะกิจกรรมการดำเนินการ ผู้นำชุมชน อบต. ผู้ใหญ่บ้าน เกษตรตำบล เคนกิจ และกลุ่มแม่บ้าน ให้ความรู้แนะนำวิธีการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กแต่ละกลุ่มสนใจทำร่วมกัน ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้คอยช่วยเหลือและประสานงานให้กลุ่มเด็กและผู้นำองค์กรเพื่อสนับสนุนด้านสถานที่ และงบประมาณ ภูมิปัญญาในท้องถิ่น ให้ความรู้ด้านต่างๆ เช่น การเพาะปลวก การใส่สารตะเคาปราบปลวกและศัตรูพืช การทำขนมไทยสูตรต่างๆ การทำไส้กรอกสูตรโบราณ การมัดแผนโบราณ การสานกาบกล้วยแห้งเป็นของชำร่วย เพิ่มเติมความรู้ ด้านการสาธิต การทำขนมไทย การเพาะพันธุ์เห็ด การจักสาน การแกะสลักไม้ การปั้นลูกประคำ ด้านการทดลอง ทำ สารชีวภาพ ปุ๋ยหมักและปุ๋ยคอก มาทดลองใช้กับแปลงเกษตรแล้วเปรียบเทียบผลผลิต การทำปุ๋ยหมักโดยทำในบ่อใหญ่ และนำเศษวัสดุพืชมาอัดแท่งเรียงแล้วรดน้ำ ทำให้ทราบว่แบบแห้งจะหมักได้ง่าย แต่ผลผลิตที่ออกมาไม่ได้มาตรฐานและปริมาณน้อยกว่าแบบในบ่อหมัก ให้ความรู้เกี่ยวกับ สูตรวิธีการเพาะปลวก วิธีการใช้อุปกรณ์ และวิธีทำ การ สังเกต ขั้นตอนการเพาะพันธุ์เห็ด การคัดเชื้อ การบรรจุให้ผลผลิตจะพอดีกับปริมาณ เทคนิค การทำขนมไข่นกกระทาของหมู่ที่ 1 ซึ่งจะต้องเพิ่มมันและการทอดน้ำมันที่ร้อน วิธีทอดในตอนแรกๆ ต้องใช้ตะแกรงกดแป้งให้ทองขึ้นมา ขนมจะได้กรอบนอกนุ่มใน เทคนิคการทำกล้วยอบเนย วิธีการผสม การนึ่งขึ้นกล้วย เวลาในตากแห้ง เทคนิค การทำไส้กรอกป่าเชียร ส่วนผสมและวิธีการกรอกไส้กรอก นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่ม โดยศึกษาฐานของแต่ละหมู่ และเสนอแนะปรับปรุงขยายผลของงานให้แก่กลุ่มเครือข่าย เช่น เด็กหมู่ที่ 1 และ 8 ไปศึกษาฐานวิธีการทำ ปุ๋ยหมักของ หมู่ที่ 7 แล้วนำมาทดลองทำในหมู่ของตน แต่ขนาดของบ่อหมักใหญ่กว่าของ

กลุ่มเดิม เพื่อจะได้ขายได้มากกว่า และเปรียบเทียบการจำหน่ายของแต่ละกลุ่มเป็นการพัฒนางานโดย ผู้ใหญ่ ครู หรือบุคคลที่ใกล้ชิด ให้คำแนะนำเพื่อให้งานกิจกรรมของกลุ่มประสบความสำเร็จ ให้รู้ตนเองและเข้าใจในหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ให้สำเร็จและตั้งใจทำ

4.2 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชน แยกได้เป็น 4 ส่วน คือ กระบวนการพัฒนาเครือข่าย กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาของกลุ่มเครือข่ายเด็กและเยาวชนที่ยั่งยืน แนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาของกลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนที่ยั่งยืน ปัจจัยเงื่อนไขในการพัฒนาของกลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. กระบวนการพัฒนาเครือข่าย

1. เชิญผู้นำของชุมชนทั้ง 8 หมู่บ้าน ให้เข้าร่วม โดยจัดเป็นเวทีกลางเพื่อหาแนวทางการพัฒนาเครือข่าย รวมทั้งกลุ่มเด็ก องค์กรในชุมชน แม่บ้านกลุ่มอาชีพ ผู้ทรงคุณวุฒิ และแกนนำของแต่ละหมู่เข้าร่วม
2. แกนนำของเด็กแต่ละหมู่ออกไปหาเครือข่ายจากเวที ทำกระบวนการจัดการและนัดหมายมาร่วมเวทีกลาง
3. เลือกประธาน รองประธาน เลขานุการของกลุ่ม ในการบริหารจัดการโครงสร้างและกำหนดบทบาทหน้าที่ ได้ดังนี้

3.1	ด.ญ. สุภาภรณ์	แสนราษฎร์	หมู่ที่ 2	ประธาน
3.2	ด.ช. ศุภชัย	สวนล่อน	หมู่ที่ 6	รองประธาน
3.3	น.ส. ศิริประภา	มีสิงห์	หมู่ที่ 7	เหรัญญิก
3.4	ด.ญ. ศศิมา	บ้านต้น	หมู่ที่ 2	เลขานุการ
3.5	นายสุเทพ	อินทะเวียงรุ่ง	หมู่ที่ 7	ฝ่ายกิจกรรม
3.6	ด.ญ. ดารณี	สุขผดุง	หมู่ที่ 3	ฝ่ายปฏิคม
3.7	ด.ช. สิทธิชัย	แสนยาคำ	หมู่ที่ 4	ฝ่ายประชาสัมพันธ์

และยังประกอบด้วย

1. ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่ จำนวน 8 หมู่บ้าน
2. นายสมหมาย โนนพอง และประธานกลุ่มอาชีพทุกหมู่บ้าน
3. นายสุเด่น คำด้วง
4. นางดวงแพ อินทะเวียงรุ่ง

โดยได้ตกลงกำหนดบทบาทหน้าที่ของกลุ่ม ดังนี้

ประธาน มีหน้าที่ดำเนินการประชุมกลุ่มในทุกๆ เดือน และรับรองการประชุมในที่ประชุม และให้ประธานกลุ่มย่อยได้นำเสนอผลงานปัญหา/อุปสรรค ของกลุ่มในแต่ละกลุ่มย่อยว่ามีแนวทางอย่างไร

รองประธาน มีหน้าที่จัดการประชุมหรือแทนประธานในกรณีที่ประธานไม่สามารถดำเนินการประชุมได้ โดยทำหน้าที่แทนและดูแลความเรียบร้อย

เหรัญญิก มีหน้าที่ชี้แจงการดำเนินงานของกลุ่มแต่ละกลุ่ม และแจ้งการระดมทุนของกลุ่มเป็นระยะ ดูแลรายรับ-รายจ่าย ของกลุ่มไว้เพื่อตรวจสอบ

เลขานุการ มีหน้าที่จัดบันทึกการประชุม เตรียมสถานที่การประชุมพร้อมกับฝ่ายกิจการ และฝ่ายปฎิคม รับรองการประชุม แจ้งหัวข้อการประชุมให้กรรมการและสมาชิกได้ทราบ

ฝ่ายปฎิคม มีหน้าที่ดูแลเรื่องน้ำดื่มและสถานที่ของการจัดการประชุม รับรองผู้นำและผู้ทรงคุณวุฒิ เตรียมเสื่อหรือแก้วน้ำ

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่แจ้งให้สมาชิกทราบว่าในขณะนี้กลุ่มเด็กในหมู่บ้านทำอะไร กิจกรรมใดที่น่าสนใจ และประชาสัมพันธ์ให้แก่คนในชุมชนรู้ด้วยการประกาศในเสียงตามสายในโรงเรียนและของหมู่บ้าน

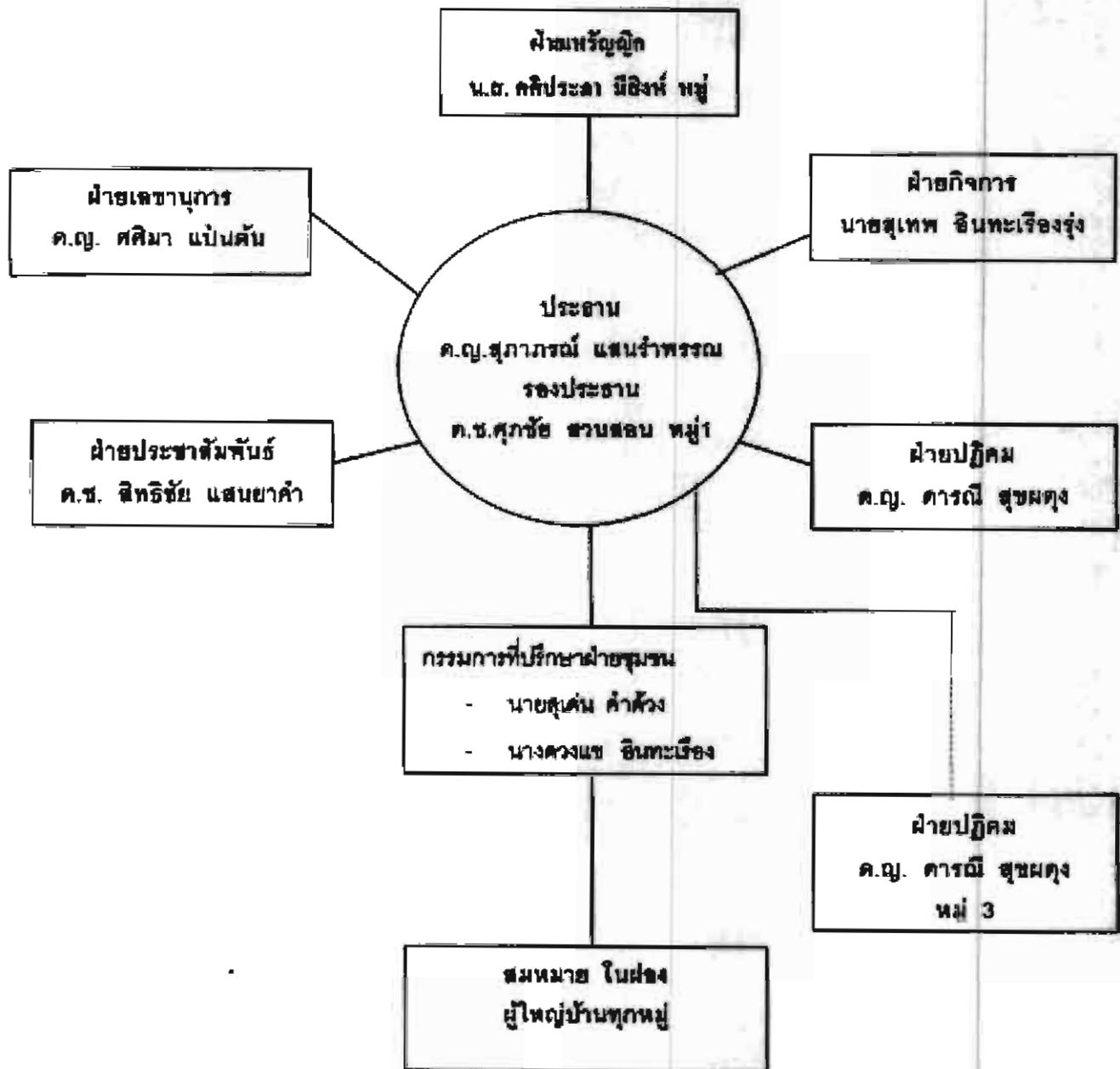
ฝ่ายแผน มีหน้าที่ร่างแผนปฏิบัติการของกลุ่มและร่วมตรวจสอบ

ฝ่ายกิจกรรม ดูแลเรื่องกิจการของกลุ่มและนำเสนอ

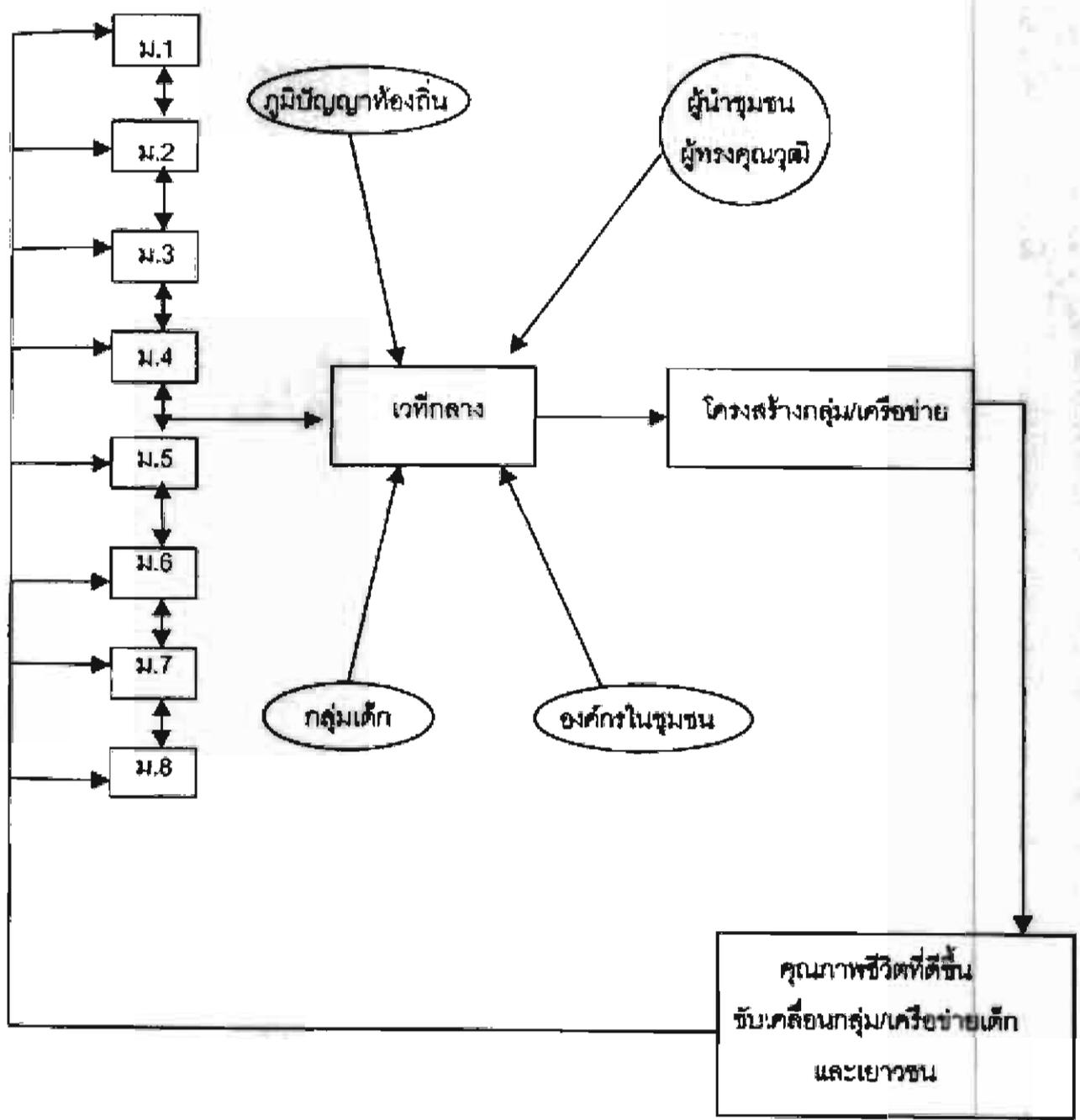
4. เครือข่ายกลุ่มเด็กเริ่มทำกิจกรรมกลุ่มโดยการนำเชิญประโยชน์ต่อท้องถิ่น พัฒนาโรงเรียน พัฒนาวัดและสถานที่ท่องเที่ยว ร่วมกันผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นของชำร่วยจากแร่เปลือกน้ำที่และประดิษฐ์ของชำร่วยจากกากกล้วย

5. เชิญบุคลากรผู้รู้ทั้งในและนอกพื้นที่ให้ความรู้ และข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรม เครือข่ายเช่น คุณจุฬาสักขณ์ ศรีปาน แม่บ้านไฟฟ้ามาสอนวิธีการประดิษฐ์และเย็บมอมงาน จากกลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 1 ต.น้ำพี้ แล้วนำชิ้นงานมาปรับปรุงแก้ไขและเสนอปัญหา อุปสรรคต่อไป

แผนภูมิที่ 3 โครงสร้างการบริหารงานกลุ่มเด็กและเยาวชน ระดับตำบล ของตำบล
น้ำพี้ อำเภอทองแสงชั้น จังหวัดอุตรดิตถ์

แผนภูมิที่ 4 กระบวนการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่น

เป้าหมายของการพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชน

ในเวทีมีการวางเป้าหมายของการพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชนโดยเน้นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับเด็กและชุมชนซึ่งเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างกันเพื่อ

1. ค้นหาและศึกษาสภาพเดิมของเด็กและเยาวชน กลุ่มเดิมและกลุ่มใหม่ (เครือข่าย)
2. ศึกษาสภาพและศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนากลุ่มเด็กและเยาวชน
3. หาแนวทางการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายให้เป็นระบบและเกิดความยั่งยืน
4. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม /เครือข่าย
5. เกิดกิจกรรมกลุ่มเด็กและเยาวชนในการเสริมรายได้ และเด็กเกิดองค์ความรู้จากการ

ทำกิจกรรมกลุ่ม

6. เด็กและเยาวชนกล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้องและรู้จักการทำงานร่วมกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

7. เด็กและเยาวชนรู้จักใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ทั้ง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติ

แผนกิจกรรมการพัฒนาเครือข่าย

จากความร่วมมือระหว่างชุมชนกับกลุ่มเด็กและเยาวชนมีการวางแผนกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายโดยชุมชนเสนอวิธีการพัฒนาโดยจัดอบรม ผูกให้กลุ่มเด็กให้ทำกิจกรรมโดยการเขียนเป็นโครงการ ร่วมกันวางแผน และร่างโครงการ ผูกเขียนโครงการ โดยชุมชนเป็นที่ปรึกษาและประสานงานกับ องค์การท้องถิ่นเพื่อสนับสนุน จัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนโดยให้กลุ่มเด็กมีส่วนร่วมทำงานกับชุมชน จัดเวทีนำเสนอผลงานกลุ่มเครือข่าย ร่วมกันตรวจสอบผลการดำเนินงานของ ๒-๓ กลุ่ม/เครือข่าย และหาแนวทางแก้ไข จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์กลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนโดยความร่วมมือของชุมชนและองค์การท้องถิ่น

แผนติดตามและประเมินการทำกิจกรรมของกลุ่ม/เครือข่าย

การติดตามและประเมินการโดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยร่วมกับ ชุมชน และกลุ่มเด็ก สังเกตความสามัคคีและความร่วมมือในการทำกิจกรรมของกลุ่มทั้งจาก เจริญ และจากการลงพื้นที่ติดตามทั้ง 8 หมู่บ้าน ประเมินจากการสัมภาษณ์กลุ่ม/เครือข่ายเกี่ยวกับ การดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค วิธีการแก้ปัญหา การสนับสนุนของชุมชน รวมถึงการตรวจสอบ จากโครงการที่ให้เด็กลองฝึกเขียนเสนอมาว่ามีแนวคิดและแนวทางในการบริหารจัดการ จาก การนำเสนอผลการดำเนินการปัญหาและอุปสรรควิธีการแก้ไขปัญหาของเด็กเองในที่ประชุมแต่ละ ครั้ง ซึ่งดูจากสมุดบันทึกการทำงานของกลุ่ม/เครือข่ายกิจกรรมพัฒนาบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน

2. กลไกการขับเคลื่อนให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนโดยความร่วมมือของชุมชนตำบลน้ำพี

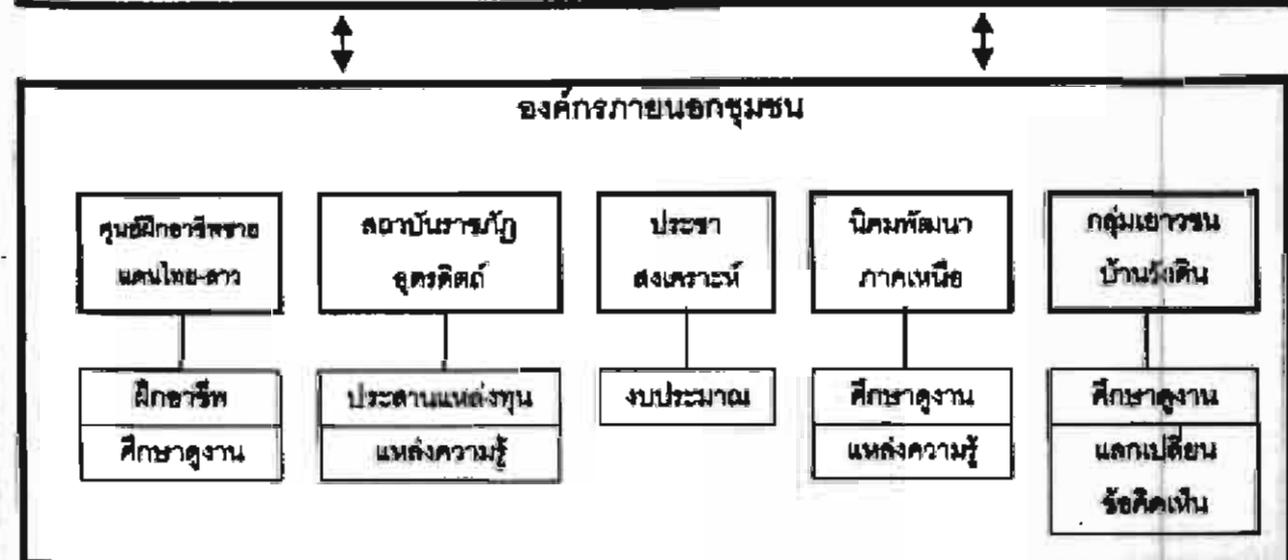
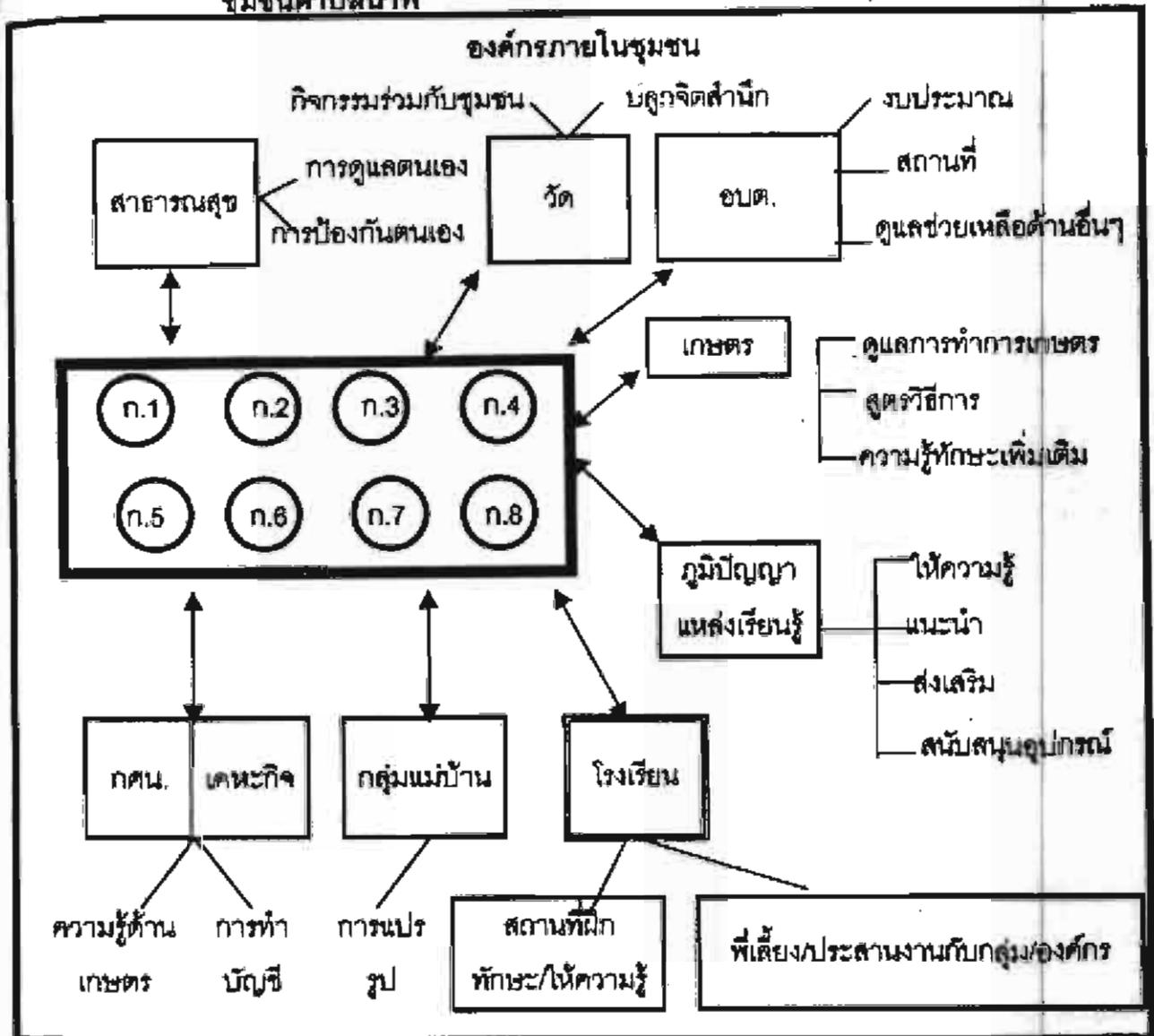
กลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนโดยความร่วมมือของชุมชนตำบลน้ำพี พบว่า มีองค์การที่เอื้อต่อการหนุนเสริมให้กลุ่มเด็กเกิดการขับเคลื่อน ซึ่งแยกเป็น 2 องค์การ คือ องค์การภายในชุมชน องค์การภายนอกชุมชน

2.1 องค์การภายในชุมชน จะมีการขับเคลื่อนโดยมีหน่วยงานที่อยู่ในชุมชนมีการประสานเชื่อมโยงโดยวิถีธรรมชาติ โดยกลุ่มเครือข่ายเด็กหรือบางครั้งเป็นที่วิจัย หรือองค์การในชุมชนเห็นความตั้งใจของกลุ่มเด็ก เกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของเด็กก่อให้เกิดความปฏิสัมพันธ์ ซึ่งกันและกันและบูรณาการจนเกิดการขับเคลื่อนไปด้วยกันทำให้ง่ายและเกิดพลังขึ้นได้ องค์การในชุมชนให้ความช่วยเหลือ ดูแลที่หลากหลาย เช่น เป็นพี่เลี้ยง เป็นที่ปรึกษา และให้ความรู้เพิ่มเติม เสริมทักษะด้านอาชีพต่างๆ หรือการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

2.2 องค์การภายนอกชุมชน มีส่วนร่วมสนับสนุนให้เกิดกระบวนการและเทคนิควิธีการประสานงานเชื่อมโยงกับกลุ่มเด็กในด้านแหล่งความรู้ศึกษาดูงาน ของระบบการจัดการบริหารกลุ่มที่ดีทำให้เกิดทักษะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และหนุนเสริมด้านงบประมาณเพิ่มเติมในการพัฒนาทางด้านอาชีพ ด้านสุขภาพ ทำให้เกิดขับเคลื่อนต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ซึ่งสรุปกลไกการขับเคลื่อนให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 6 กลไกการขับเคลื่อนกลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนโดยความร่วมมือของชุมชนตำบลน้ำทิพย์

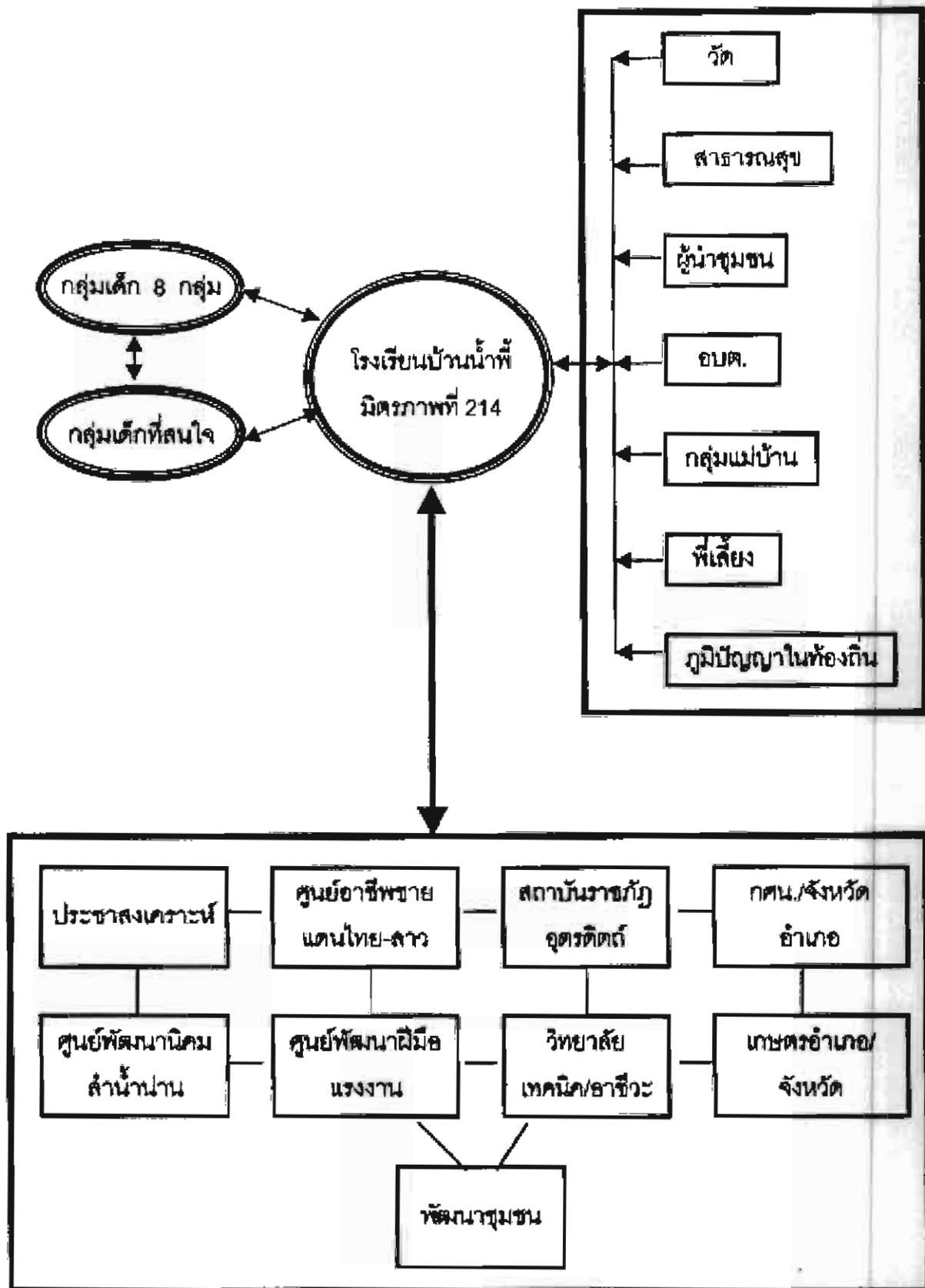
3. แนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ยั่งยืน

แนวทางในการขับเคลื่อนต่อไปเพื่อให้เกิดความร่วมมือที่ยั่งยืน ของกลุ่มพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชนตำบลน้ำพี้ โดยกำหนดให้โรงเรียนบ้านน้ำพี้มิตรภาพที่ 214 เป็นแกนนำหลักในการพัฒนาต่อไป เชื่อมโยงกับองค์กรภายใน เช่น วัด สถานีนามัยตำบลน้ำพี้ อบต. กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มทอผ้า กลุ่มปั้นลูกประคำ ที่เลี้ยง เคนะกิจในชุมชน คุรุปอ. (กศน.) ภูมิปัญญาในท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้นำของชุมชน ในการสนับสนุนและหนุนเสริมเนื่องจากกลุ่ม/เครือข่ายเด็กมีทุนเดิมที่ดี สามารถพัฒนาต่อไปให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนโดยกลุ่มเด็กและกลุ่มที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกชุมชน และโรงเรียนจะเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอกชุมชน เช่น ประชาสงเคราะห์ ศูนย์ฝึกอาชีพชายแดนไทย - ลาว ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์พัฒนานิคมลำน้ำป่าน พัฒนาชุมชน และสถานบันการศึกษา เพื่อสนับสนุนในด้านต่างๆ แก่กลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชน ก่อให้เกิดกิจกรรมที่ต่อเนื่องและยั่งยืนเมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัย

โรงเรียนบ้านน้ำพี้มิตรภาพที่ 214 เป็นแกนนำในการจัดกระบวนการพัฒนาโดยกำหนดแผนการเรียนหรือหลักสูตรหรือแผนการจัดกิจกรรมเสริมเป็นชมรม เพื่อรองรับเด็กทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน ซึ่งมีทีมงานเป็นคณะครูในโรงเรียน ชุมชน องค์กรภายในชุมชน เป็นผู้ร่วมกำหนดแผนการเรียนหรือหลักสูตรหรือแผนการจัดกิจกรรมเสริม ติดตามประเมินผล ร่วมกัน โดยจัดการส่งเสริมกลุ่มเด็กทุกวัยยาก เด็กปกติ และเด็กที่สนใจ ทั้งภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน โรงเรียนจึงมีหน้าที่จัดคณะทำงาน ประสานเชื่อมโยงกลุ่มเด็กและเยาวชนกับองค์กร ซึ่งกิจกรรมที่ส่งเสริมเป็นด้านอาชีพเพื่อเสริมรายได้ เช่น การปลูกผักปลอดสารพิษ การเพาะเห็ด การแปรรูปผลไม้ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบในท้องถิ่น ให้เด็กได้รวมกลุ่มตามความสนใจเข้าเป็นชมรมมีการระดมทุนร่วมกันภายในชมรม โรงเรียนจะประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เด็กสนใจ ส่งเสริมสนับสนุนด้านความรู้เพื่อให้เด็กได้ปฏิบัติจริง ประสานองค์กรเพื่อจัดการด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการตลาดการจำหน่าย และจัดบันทึกรายรับรายจ่าย

โรงเรียนจึงเป็นแหล่งปฏิบัติของกลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชน เป็นแหล่งประสานเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม/เครือข่ายเด็กกับองค์กรภายในและภายนอก และเป็นที่ศึกษาดูงานเป็นแหล่งเรียนของชุมชน เป็นแหล่งปลูกจิตสำนึกในการรักชุมชนบ้านเกิด สถานศึกษา และครอบครัว มีความภาคภูมิใจในผลงานและเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงและทางอ้อม ซึ่งหากประสานงานและเชื่อมโยงและขับเคลื่อนกันในระดับพื้นที่อย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดความยั่งยืน โดยชุมชนและภาคีที่เกี่ยวข้อง และสามารถขยายผลสู่พื้นที่อื่นต่อไป

แผนภูมิที่ 7 แนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาในกลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์ที่ยั่งยืน

4. ปัจจัยเงื่อนไขต่อการพัฒนากลุ่มและเครือข่ายเด็กและเยาวชนโดยการสนับสนุนของชุมชนตำบลน้ำทิพย์

ปัจจัยเงื่อนไขในการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการสนับสนุนของชุมชนตำบลน้ำทิพย์มีปัจจัยเงื่อนไขหลายประการ ซึ่งนำเสนอได้ดังนี้

1. ทุนเดิมของกลุ่มเด็ก เด็กและ เยาวชนตำบลน้ำทิพย์มีทุนเดิมดีในการสนับสนุนขององค์กรเพื่อพัฒนาชุมชน คือ SIF โดยสนับสนุนงบประมาณให้เด็กทุกวัยยากในชุมชน เด็กๆรวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งเดิมมีเด็กและเยาวชนในตำบลน้ำทิพย์ได้รับทุน จำนวน 20 คน รวมกลุ่มทำกิจกรรมเสริมรายได้ กลุ่มเด็กมีความเข้มแข็งสามารถบริหารจัดการกลุ่มและมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เด็กบริหารจัดการทุนที่ได้รับเพื่อตนเอง ครอบครั และสังคม ซึ่งนับเป็นทุนเดิมที่ดีที่เด็กกลุ่มนี้จะขยายและพัฒนาเป็นเครือข่ายในระดับตำบลได้ง่ายและเร็วกว่ากลุ่มเด็กที่มีทุนเด็มน้อย

2. ครูพี่เลี้ยงและพี่เลี้ยง กลุ่มเด็กและเยาวชนมีครูพี่เลี้ยงและพี่เลี้ยงในชุมชนที่มีจิตสาธารณะ อุทิศตัวเพื่อเด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง ประสานเชื่อมโยงชุมชนองค์กรต่างๆ เพื่อหนุนเสริมและสนับสนุนกลุ่มเด็ก เป็นแนะนำให้คำปรึกษาติดตามดูแลอย่างต่อเนื่องและเป็นกำลังใจให้เด็ก เช่น ครูสมใจ ยาป่าคาย , คุณภาณีชา นาคเลี้ยง , มหาไวพจน์ เฟ็งเป็ด และ คุณมณญู คำบุญมา ซึ่งสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่เด็กและเยาวชนในกลุ่มเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง ทำให้เด็กมีกำลังใจในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม/เครือข่ายถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการสนับสนุนของชุมชน

3. ผู้นำชุมชน ในตำบลน้ำทิพย์เป็นพื้นที่ที่ผู้นำชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนสูงมีความกระตือรือร้นในการพัฒนา มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เป็นบุคคลที่ให้โอกาสแก่กลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งเด็กและเยาวชนต้องการโอกาสในการแสดงศักยภาพของตนเองเพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครั และสังคมที่ตนเองอาศัย ผู้นำชุมชนจะให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น ด้านงบประมาณ ประสานอบต. สุเด่น คำด้วง พร้อมให้การสนับสนุนงบประมาณและสถานที่ห้องประชุม กำนันผู้ใหญ่บ้านเห็นความสำคัญของการสร้างคุณภาพชีวิตพร้อมสนับสนุนและให้คำปรึกษา สูงเนตร ยาป่าคาย ให้การช่วยเหลือดูแลให้กำลังใจเป็นผู้ประสานงานในระดับท้องถิ่นระหว่างผู้นำ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ทรงภูมิปัญญาในท้องถิ่น กลุ่มแม่บ้านและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นหลักในการพัฒนาและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชน

4. องค์การและหน่วยงานภายในชุมชน ในตำบลน้ำทิพย์มีหลายหน่วยงานหลายองค์กร ในชุมชนที่ให้การสนับสนุนการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็ก เช่น

4.1 โรงเรียน เป็นอีกหน่วยงานหลักที่ใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนมากที่สุด เด็กและเยาวชนร้อยละ 90 กำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนบ้านน้ำทิพย์ มิตรภาพที่ 214 ซึ่งผู้อำนวยการ กวี แสนคำ ได้ให้การสนับสนุนในเรื่องสถานที่ และบุคลากรในการเป็นที่เลี้ยงเด็กและเยาวชน ในชุมชน อาจารย์สมหมาย โนฟอง , อาจารย์จตุรชัย มีแก้วแกม , อาจารย์เรณู เขียวอ่อน , อาจารย์ละเอียด ขอบคุณ และอาจารย์ปวีณา กุลสิทธิ์เป็นที่ปรึกษาสนับสนุนด้านอาชีพเสริมรายได้และสุขภาพของกลุ่มเด็กและเยาวชน

4.2 กศน. ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนให้การสนับสนุนในเรื่องของทักษะ เทคนิควิธีการปฏิบัติงานของกลุ่มให้คำปรึกษาและแนะแนวให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งมีคุณสมทรง โนฟองสมาชิกอบต. หมู่ที่2 เป็นตัวประสานเชื่อมโยงครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนในการให้การสนับสนุน

4.3 วัด พระภิกษุสงฆ์ที่วัดน้ำทิพย์ จะมีกิจกรรมในการขัดเกลาจิตใจเด็กและเยาวชน มีกิจกรรมบำเพ็ญจิตภาวนา ทำให้เด็กจิตใจอ่อนโยนรู้จักช่วยเหลือครอบครัวและผู้อื่นมากขึ้น และมีกิจกรรมเสริมคือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ร่วมกันพัฒนาระหว่างกลุ่มเด็กและเยาวชน ชุมชน และองค์กรในชุมชน ทำให้เด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญด้านศาสนา และศาสนพิธี

4.4 กลุ่มแม่บ้าน ในชุมชนมีกลุ่มแม่บ้านที่รวมตัวกันทำกิจกรรมซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดี ให้เด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญในการรวมกลุ่มทำกิจกรรม ถึงแม้กลุ่มแม่บ้านจะไม่มียบประมาณในการสนับสนุนกลุ่มเด็กและเยาวชน แต่จะสนับสนุนในด้านความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพเสริมรายได้ให้กับกลุ่มเด็กตามความสนใจ ประธานกลุ่มแม่บ้านช่วยเป็นวิทยากรสอนให้ความรู้เสริมทักษะอาชีพ ให้แก่เด็กและเยาวชน ด้านการตัดเย็บเสื้อผ้า การทำงานฝีมือ การทำดอกไม้ประดิษฐ์ การจักสานพื้นบ้าน

4.5 สถานีอนามัยประจำตำบล เจ้าหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเอง และแนะนำวิธีการดูแลตนเองที่ถูกต้อง ป้องกันตนเองจากสิ่งเสียดและอบายมุข

ดังนั้นองค์กรภายในชุมชน ทั้งโรงเรียน อบต. กลุ่มแม่บ้าน สถานีอนามัย วัด กศน. คณะกิจประจำตำบล จึงเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนด้านต่างๆ เพื่อเป็นแรงในการขับเคลื่อน และพัฒนาชุมชน/เครือข่ายเด็กในตำบลน้ำทิพย์ให้ยั่งยืนต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัย มีข้อสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการสืบค้น และเป็นรากฐานข้อมูลในการนำไปต่อยอดกับองค์กรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งแยกนำเสนอเป็น 4 ตอน คือ สภาพและศักยภาพของเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์ ศักยภาพของชุมชนที่เชื่อต่อการพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์ จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหาอุปสรรคของชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชน และแนวทางการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพและศักยภาพของเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์

สังคมของชาวน้ำทิพย์มีลักษณะเป็นสังคมแบบเครือญาติ เด็กและเยาวชนจะอาศัยอยู่กับครอบครัวซึ่งเป็นครอบครัวใหญ่ ตำบลน้ำทิพย์มีสภาพพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติมากมาย มีภูมิปัญญาและองค์ความรู้ในชุมชนด้านการประกอบอาชีพ เด็กๆ ในชุมชนเป็นเด็กที่วัยใกล้เคียงกันกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนมิตรภาพที่ 214 ซึ่งง่ายต่อการร่วมกลุ่มทำกิจกรรม ส่วนเยาวชนจะมีอายุ 18 - 25 ปี จะประกอบอาชีพในหมู่บ้าน หรือทำอาชีพเกษตรกรรมกับครอบครัว เด็กส่วนใหญ่มีแผนในการศึกษาต่อถ้ามีโอกาส เพื่อประกอบอาชีพรับราชการและธุรกิจส่วนตัว กิจกรรมที่เด็กให้ความสนใจมีด้านงานศิลปะหัตถกรรม ด้านเกษตรกรรม และกีฬา จากการสำรวจข้อมูลของเด็กและเยาวชนสามารถแบ่งเด็กได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มเด็กที่มีความพร้อมของครอบครัว เด็กกลุ่มนี้จะมีความอบอุ่น และมีความพร้อมในการทำกิจกรรม ผู้ปกครองสนับสนุนในกิจกรรมของเด็ก เด็กมีความมั่นใจและกล้าแสดงออก

กลุ่มเด็กที่อาศัยอยู่กับผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้ปกครองไปทำงานต่างถิ่น เด็กกลุ่มนี้จะไม่มีความกล้าแสดงออก ผู้ปกครองไม่มีเวลาสนับสนุนกิจกรรมแต่มีพี่เลี้ยงในชุมชนให้การสนับสนุนและเป็นพี่ปรึกษา

กลุ่มเด็กที่ด้อยโอกาส เป็นเด็กกำพร้าพ่อแม่ เด็กกลุ่มนี้จะขาดความอบอุ่นจากผู้ปกครอง มีความเสี่ยงต่อสิ่งเสียดุดสูง มีปัญหาด้านสุขภาพ นิติยเจียมขริมมีความต้องการให้เหมือนเพื่อนๆ ปกติ มีอารมณ์ก้าวร้าว แต่ได้รับการดูแลและสนับสนุนจากพี่เลี้ยง ครูในโรงเรียน เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและได้เพื่อนๆ คอยให้กำลังใจซึ่งกันและกัน อีกแง่มุมหนึ่งเด็กมีความต้องการจะศึกษาต่อเมื่อมีโอกาส

เด็กและเยาวชนตำบลน้ำพี้มีศักยภาพในการร่วมกลุ่มทำกิจกรรมโดยเริ่มจากการสนับสนุนจากหน่วยงานของ SIF ในการสนับสนุนทุนแก่เด็กกลุ่มด้อยโอกาส ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการทำกิจกรรมและมีความเข้มแข็งในระดับที่น่าพอใจของชุมชน เป็นแกนนำในการร่วมกลุ่มกิจกรรมกับเด็กกลุ่มใหม่ซึ่งเป็นกลุ่มปกติ และขยายผลพัฒนาเป็นเครือข่ายเด็กและเยาวชนตำบลน้ำพี้ กิจกรรมกลุ่มเกิดจากการระดมทุนเพื่อทำกิจกรรมเสริมรายได้ ซึ่งในการดำเนินการของกลุ่ม ช่วงแรกผู้ประกอบการและชุมชนยังไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของเด็ก ไม่เห็นความสำคัญของเด็ก นอกจากนี้การทำกิจกรรมกลุ่มยังมีปัญหาเรื่องเวลาของสมาชิกที่ไม่ตรงกัน และขาดงบประมาณในการสนับสนุนจากชุมชน แต่มีการเชื่อมโยงระหว่างที่เสี่ยง ผู้ประกอบการและชุมชนในการสนับสนุนด้านที่ขาดของกลุ่มและเครือข่ายเด็กและเยาวชนต่อไป

ตอนที่ 2 ศักยภาพของชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชนตำบลน้ำพี้

จากการวิจัยพบว่า ชุมชนตำบลน้ำพี้มีข้อจำกัดหลายด้านไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องอาชีพ คนว่างงาน และปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่ส่วนใหญ่เป็นเด็กด้อยโอกาส แต่ชุมชนก็มีศักยภาพอยู่มากมากไม่ว่าจะเป็นด้านพื้นที่ที่มีทรัพยากรที่มีคุณค่ามีแร่เหล็กน้ำพี้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดอุดรธานี ทำให้เด็กและเยาวชนหารายได้เสริมจากแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยการทำกิจกรรมกลุ่มเสริมรายได้ ในด้านชุมชน คนในชุมชนมีความใกล้ชิดและมีความสัมพันธ์กันเป็นระบบเครือญาติ มีวัฒนธรรมประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ มีภูมิปัญญาในท้องถิ่นมากมาย ในการประกอบอาชีพ เป็น องค์ความรู้ที่สามารถถ่ายทอดสู่ลูกหลานในชุมชน และยังมีผู้นำชุมชน และองค์กรในชุมชนให้ความ สนใจสนับสนุนด้านความรู้ งบประมาณ ประสานเชื่อมโยงองค์การที่เกี่ยวข้องมาหนุนเสริม ซึ่งถือเป็นศักยภาพของชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนตำบลน้ำพี้ให้ยั่งยืน

ตอนที่ 3 จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาอุปสรรคของชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนตำบลน้ำพี้

ในชุมชนตำบลน้ำพี้มีจุดแข็งในด้านภูมิปัญญาในท้องถิ่นมีกลุ่มอาชีพและมีองค์ความรู้ที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์จากพื้นฐานสู่รุ่นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ มาหนุนเสริมเต็มเต็ม กิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายเด็กและเยาวชน ได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการประสานองค์การเชื่อมโยงการสนับสนุนจาก อบต. โรงเรียน สาธารณสุข ประชาสงเคราะห์และหน่วยงานอื่นๆ ในการสนับสนุนบุคคลากรที่ปรึกษา และงบประมาณ เด็กๆ กับชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมีการทำกิจกรรมนำดีปฏิบัติประโยชน์ร่วมกัน เด็กและเยาวชนได้

รับการยอมรับจากคนในชุมชนและครอบครัว และที่สำคัญเด็ก ๆ ในชุมชนมีการร่วมกลุ่มกันทำกิจกรรมจากความสนใจและความพอใจทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่อง แต่สิ่งหนึ่งที่มีผลต่อการพัฒนาดุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนคือ ความเข้าใจ ความเชื่อมั่นและโอกาสที่ผู้ใหญ่ในชุมชนมีให้กับเด็กและเยาวชน สนับสนุนและหนุนเสริมในส่วนที่เด็กขาดไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ หรือบุคลากรเฉพาะด้านที่เด็กมีความสนใจในกิจกรรมเหล่านั้น

ดังนั้นการสร้าง ความเข้าใจร่วมกันกับชุมชน ผู้ปกครอง องค์กรต่างๆ ในชุมชนเป็นการเริ่มสร้างความมีส่วนร่วมในการปฏิบัติระหว่างกลุ่มเด็กและเยาวชนกับชุมชน ร่วมรับรู้ ร่วมหาแนวทางและร่วมปฏิบัติ เป็นแนวทางหนึ่งในการลดจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งในการพัฒนาดุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนให้เกิดความยั่งยืนและขับเคลื่อนต่อไปในอนาคต

ตอนที่ 4 แนวทางพัฒนาดุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชน

จากการวิจัยพบว่า เด็กและชุมชนมีส่วนร่วมกันสนับสนุน มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันโดยพื้นที่ใกล้เคียง และครอบครัว สังคมที่มีการเชื่อมโยงโดยมีกระบวนการที่ใช้ให้แสดงแนวคิดการมีส่วนร่วมจากการจัดเวทีย่อย เวทีกลาง แล้วได้ข้อสรุป เป็นวิธีการในการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน เป็นโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่ม จากกลุ่มย่อย 5-10 คน/กลุ่ม มาเป็นกลุ่มใหญ่ แล้วแต่ละกลุ่มจะทำกิจกรรมเน้นเรื่องอาชีพและหารายได้เสริมเพิ่มเติม และได้กระบวนการกลุ่มนำกลุ่มเด็กเยาวชนบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น การใช้แกนนำเครือข่ายในการขับเคลื่อนให้เกิดพลังและบำเพ็ญประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน เด็กและเยาวชนรู้จักการบริหารเวลา และเปรียบเทียบกิจกรรมกลุ่ม การรู้จักตั้งกฎเกณฑ์กติกาเพื่อใช้ในการบริหารกลุ่ม การบริหารเวลาและรู้จักรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ของตนเองในโครงสร้างของกลุ่ม และร่วมกันระหว่างเด็ก ๆ องค์กรชุมชน ในการสนับสนุนให้เกิดความยั่งยืน

ผลการพัฒนาดุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนพบว่า การศึกษากลุ่มเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม โดยให้โอกาสชุมชนและกลุ่มเด็กให้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนโดยการจัดเวทีระดมความคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ให้ได้แกนนำเครือข่ายและขับเคลื่อนหาเครือข่ายเด็กและเยาวชน จัดเวทีกลางหรือหาแนวทางการพัฒนาดุ่มเด็ก/เครือข่ายเด็กและเยาวชนได้ศึกษาดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ เด็ก ๆ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มโดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรของชุมชน องค์กรท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ จากการวิจัยทั้งงานพบว่าสามารถตั้งผู้ปกครอง ผู้รู้ในชุมชนมามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เด็กและเยาวชนสามารถพัฒนาวิสัยคิด มีเทคนิคการจัดการ และได้ยุทธศาสตร์ในการดำเนินการตามกระบวนการเกิดการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ก่อให้เกิดผลที่สำคัญคือ เกิดเครือข่ายเด็กร่วมกับชุมชนและประสานความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ได้ดีขึ้น มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเด็กโดยตรง เช่น โรงเรียนให้หันมาสนใจและสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มของเด็กและเยาวชน เกิดองค์ความรู้กับตัวกลุ่มเด็กโดยไม่รู้ตัว เด็กๆ กล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักพัฒนาวิธีการที่หลากหลาย รู้จักขั้นตอนหาผู้รู้ เรียนรู้ ทดลอง ปรับปรุง และหาแหล่งคนซื้อ ในการปฏิบัติกิจกรรมของแต่ละกลุ่มได้บูรณาการเข้าด้วยกันโดยไม่รู้ตัว เด็กๆ รู้จักบริหารจัดการกลุ่ม บริหารเวลา บริหารงบประมาณ ขั้นตอนการดำเนินการ รู้จักการจดบันทึก การจัดทำบัญชี การตั้งกฎเกณฑ์ของกลุ่ม วิธีการและขั้นตอนการทำกิจกรรม รู้จักพัฒนาตนเองด้านสุขภาพ จริยธรรม มีความเสียสละ อดทน และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ทำกิจกรรมกลุ่ม เล่นกีฬา ปลอดภัยห่างไกลสิ่งเสพติด หลังจากเด็กได้เข้าร่วมโครงการเด็กได้เป็นตัวอย่างที่ดีของชุมชนและยังสามารถเป็นวิทยากรให้แก่กลุ่มเด็กในจังหวัดอุตรดิตถ์ที่ประสานงานมาขอความร่วมมือให้ไปมีส่วนร่วมในการอบรมกิจกรรมกลุ่ม

หลังจากการวิจัยพบว่า เกิดความแตกต่างของการพัฒนาในกลุ่มเด็กและเยาวชนชัดเจนในประเด็นต่อไปนี้

1. เด็กๆ มีความสนใจในการทำกิจกรรมกลุ่มของตน
2. พัฒนาการที่หลากหลาย รู้จักการแก้ปัญหาจากสิ่งที่ใกล้ตัวไปไกลตัว
3. เด็กๆ กล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น
4. รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ทำกิจกรรมกลุ่มเสริมรายได้ รู้จักจดบันทึก และวางแผนในการสร้างงานอาชีพเท่าที่วัยตนเองจะร่วมกันและปลอดภัยห่างไกลสิ่งเสพติด
5. เป็นตัวอย่างที่ดีของเยาวชนตำบลน้ำทิพย์ หลังจากเข้ามาร่วมโครงการ ชุมชนยอมรับและให้การสนับสนุน

Impact

แนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาเด็ก/เครือข่ายเด็กให้เกิดความยั่งยืนต่อไป มีการกำหนดให้โรงเรียนเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนและประสานงานระหว่างกลุ่มเด็กและเยาวชน ชุมชนองค์กรต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกในการหนุนเสริมและสนับสนุนกลุ่มเด็ก ซึ่งโรงเรียนที่เป็นแกนนำ คือ โรงเรียนบ้านน้ำทิพย์ มีต.ภพที่ 214 โดยให้จัดเป็นแผนการเรียนหรือหลักสูตรหรือแผนการจัดการกิจกรรมเสริมเป็นชมรม ซึ่งมีทีมงานเป็นคณะครูในโรงเรียน ชุมชน องค์กรภายในชุมชน เป็นผู้ร่วมกำหนดแผนการเรียนหรือหลักสูตรหรือแผนการจัดการกิจกรรมเสริม ติดตามประเมินผล ร่วมกัน โดยจัดการส่งเสริมกลุ่มเด็กทุกซอก เด็กปกติ และเด็กที่สนใจ ทั้งภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาในกลุ่มเด็กและเยาวชน

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์มีการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม ถึงแม้ระยะเวลาในการทำวิจัยเพียง 4 เดือน แต่กลุ่มเด็กและเยาวชนสามารถพัฒนาไปได้ในจุดหนึ่ง หากมีการระงับเพราะเครือข่ายสนับสนุนขาดความต่อเนื่องอาจมีผลต่อการพัฒนาของกลุ่มเด็กและเยาวชน นอกจากนี้เนื่องจากเด็กมีอายุระหว่าง 7-15 ปี ซึ่งเป็นวัยที่กำลังเรียนแม้จะมีการจัดการกองทุนระดมทุน แต่กระบวนการบริหารจัดการยังต้องพัฒนาในการนำทุนมาบริหาร ซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลาในการขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่มให้มากขึ้น หรือไม่ใช่ทุนผูกพันเงินแต่ใช้แรงงานเท่านั้น ตลาดในการรองรับผลงานและชิ้นงานของเด็กยังมีไม่มากนัก เด็กจะต้องหาตลาดจำหน่ายเองหรือที่เลี้ยงช่วยในการจัดจำหน่าย ซึ่งหากมีการจัดระบบให้เป็นรูปธรรมชัดเจนน่าจะช่วยให้การดำเนินการของกลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. เครือข่ายความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่นเพื่อการส่งเสริมกลุ่มเด็กและเยาวชน

จากกระบวนการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายพบว่า การขับเคลื่อนให้เกิดความยั่งยืน คือ การสนับสนุนจากองค์กรในท้องถิ่นทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ดังนั้นไม่ว่าการสนับสนุนจะเป็นในด้านใดก็จะเกิดผลดีต่อการพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชนทั้งสิ้น ซึ่งก็เป็นบทบาทโดยตรงกับบางหน่วยงาน เช่น อบต. ประชาสงเคราะห์ โรงเรียน กลุ่มแม่บ้าน และสาธารณสุข เป็นการเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนหากทุกฝ่ายได้ตระหนักเห็นความสำคัญและร่วมมือประสานเชื่อมโยงซึ่งกันและกันในการพัฒนาเด็กและเยาวชนอันนำมาสู่การสร้างความสำเร็จให้เกิดแก่ชุมชนได้ในที่สุด และผลที่จะติดตามมาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของชุมชนเกิดผลดีกับตัวเด็กและเยาวชน ครอบครัว และสังคม หากทุกชุมชนสามารถปฏิบัติได้จะขจัดปัญหาต่างๆ ได้ง่ายและเป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

3. ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาในกลุ่มเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาสภาพบริบทของชุมชนน้ำทิพย์ทำให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนไม่ว่าจะเป็นด้านทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยว ภูมิปัญญาหรือวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งสามารถศึกษาให้เจาะลึกและสามารถขยายผลเพื่อการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งได้ ถึงแม้ว่างานวิจัยจะใช้ระยะเวลาในการศึกษาสภาพของชุมชนเพียง 4 เดือน แต่ผลจากการนำกระบวนการการมีส่วนร่วมมาใช้กับชุมชนทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาไปในทิศทางที่รวดเร็ว ซึ่งได้จากการศึกษาเพื่อหาแนวทางกับสภาพเดิมของเด็กน้ำทิพย์ แต่กิจกรรมกลุ่มที่เด็กได้ทดลองปฏิบัติก่อให้เกิดรายได้ ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างเด็กกับชุมชน เด็กและเยาวชนได้ทำกระบวนการ

ไม่ได้จนสำเร็จ เกิดจากความร่วมมือใน ชั้นเคลื่อนระหว่างแกนนำชุมชน เครือข่ายเด็กและเยาวชน องค์กรในชุมชน ซึ่งให้การสนับสนุนเป็นการแสดงถึงศักยภาพของคนในชุมชนที่น่าจะมีข้อที่ ศึกษาเพื่อจะได้เสริมให้เกิดความเข้มแข็งที่ยั่งยืนในหลายๆ ด้านรวมทั้งการสนับสนุนให้เกิดการขยายผลต่อผู้ที่สนใจในการศึกษาชุมชนอื่นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ชุมชนควรสนับสนุนให้กลุ่มเด็กและเยาวชนมีการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน เนื่องจากผลการวิจัยแสดงถึงความเข้มแข็งและมีพลัง เอาจริงเอาใจของเด็กและเยาวชน อย่างเป็นรูปแบบ

2. กลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่อื่นควรจะนำผลวิธิจากการวิจัยนำไปประยุกต์เพื่อทดลอง และขยายผล

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในการร่วมประสานพัฒนา และเชื่อมโยงกันเป็น สถาบันราชภัฏอุดรดิตต์ ควรจะเข้ามาร่วมกันสนับสนุนกันอย่างต่อเนื่องในการขับเคลื่อนต่อไป

ข. ข้อเสนอแนะเชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานระดับจังหวัด อำเภอ ให้เกิดการสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายให้เข้ามาเป็น แบบที่แน่นอนชัดเจน หน่วยงานองค์กรทั้งในระดับ ตำบล อำเภอ จังหวัด ในการสนับสนุน พัฒนาเครือข่ายเด็ก เพื่อให้เกิดความยั่งยืน และเกิดการต่อเนื่องของกิจกรรม

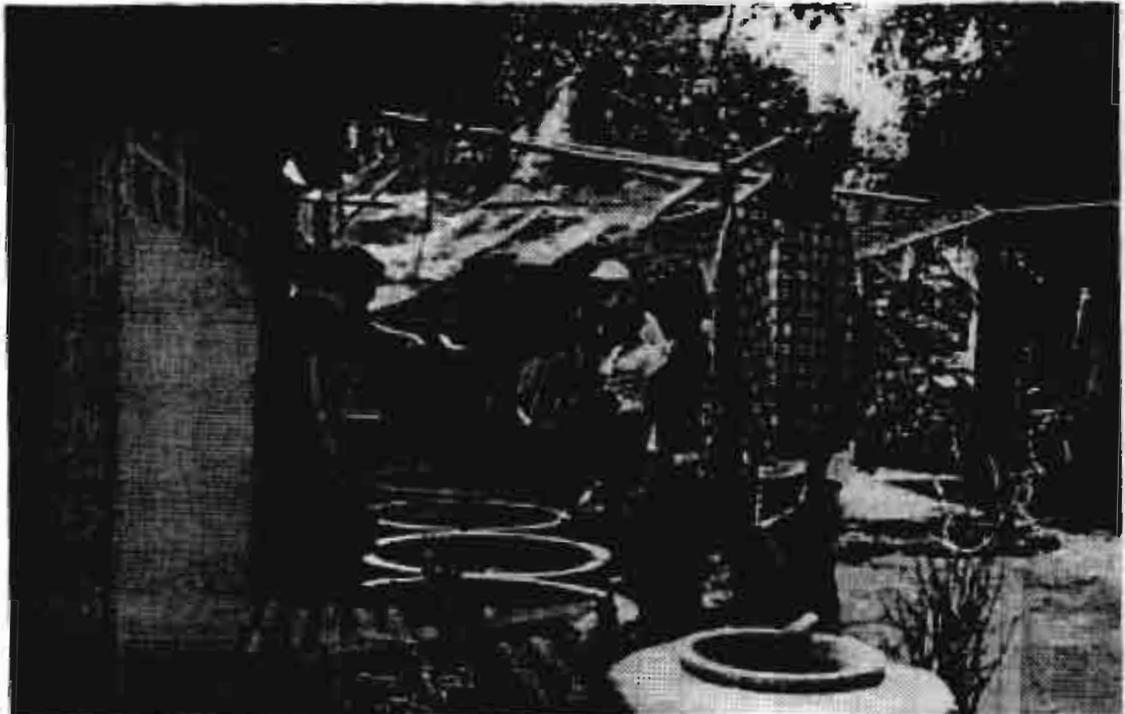
ค. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัย

1. ควรมีการวิจัยของรูปแบบการขยายผลการพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชน

2. ควรมีการวิจัยของรูปแบบเครือข่ายขององค์กรในการพัฒนาเด็กและเยาวชนส่งเสริมให้ กลุ่มเด็กและเยาวชนโดยเทคนิคซ่อมปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม

ภาคผนวก

ภาพกิจกรรมกลุ่มของเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์

กิจกรรมเลี้ยงปลาเศรษฐกิจ หมู่ที่ 1

กิจกรรมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง หมู่ที่ 8 กลุ่มที่ 1

กิจกรรมการทำปุ๋ยหมัก หมู่ที่ 8 กลุ่มที่

กิจกรรมผลิตของชำร่วยจากแร่เหล็กน้ำพี้ หมู่ที่ 7

กิจกรรมชายของหมู่ที่ 1

การติดตามโครงการและเยี่ยมชมโครงการ

กระบวนการนำเสนอผลงาน

กล่าวต้อนรับคณะผู้มาเยี่ยมชมเรือนกลุ่มเครือข่ายเด็กและเยาวชนตำบลน้ำทิพย์
คณะอาจารย์สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ตัวแทนกลุ่มสรุปผลการดำเนินงาน

แผนที่ตำบลน้ำทิพย์

1

อ. เมือง

บ้านวังดำ

ท.แสนทอง

หมู่ 6

ท.บ้านค้อ

ม. 7

ท.บ้านค้อ

ม. 2

ท.บ้านค้อ

ม. 4

ท.บ้านค้อ

ม. 5

ท. ชัยภักดี-วังนารีน

บ้านปางรุ้ง

ท.ป่าคา

บ่อเหล็กน้ำทิพย์

ท.บ้านขวาง

๒

อัตชีวประวัติ

ประวัติข้าพเจ้า

1. ข้าพเจ้าชื่อ _____ นามสกุล _____ อายุ _____ ปี ชื่อเล่น _____
เกิดวัน _____ ที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____
ที่อยู่เดิม _____
ที่อยู่ปัจจุบัน _____
เชื้อชาติ _____ สัญชาติ _____ ศาสนา _____
น้ำหนัก _____ ส่วนสูง _____
2. การศึกษา
ปัจจุบันศึกษาอยู่วันโรงเรียน _____ โรงเรียน _____
วิชาที่ชอบที่สุด _____
วิชาที่ไม่ชอบที่สุด _____
3. ครอบครัว
มีสมาชิกทั้งหมด _____ คน ได้แก่
1. _____ เป็น _____ อายุ _____ ปี อาชีพ _____
2. _____ เป็น _____ อายุ _____ ปี อาชีพ _____
3. _____ เป็น _____ อายุ _____ ปี อาชีพ _____
4. _____ เป็น _____ อายุ _____ ปี อาชีพ _____
5. _____ เป็น _____ อายุ _____ ปี อาชีพ _____
6. _____ เป็น _____ อายุ _____ ปี อาชีพ _____
4. เพื่อน เพื่อนที่สนิท _____
5. งานอดิเรก ความสามารถพิเศษ _____
6. แผนของชีวิตในอนาคต
การศึกษาต่อ _____
ประกอบอาชีพ _____
7. ทวี ๆ ไป
สิ่งที่ชอบ _____
อาหารที่ชอบ _____
กีฬาที่ชอบ _____
คาราที่ชอบ _____
บักเริงที่ชอบ _____
หนังสือที่ชอบอ่าน _____
เพลงที่ชอบฟัง - ร้อง _____
สัตว์ที่ชอบ _____
สัตว์ที่เกลียด _____

แบบสอบถาม

คำสั่ง จงกรอกแบบสอบถามตามความเป็นจริง เพื่อให้ผู้ศึกษาทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกสอบถาม สำหรับเป็นเครื่องมือในการช่วย เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ข้อมูลเหล่านี้จะเก็บไว้เป็นความลับ

- ชื่อ - สกุล _____ ชั้น _____ เลขที่ _____
วัน เดือน ปี (ที่กรอก) _____
- เกิดเมื่อวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____
เชื้อชาติ _____ สัญชาติ _____ ศาสนา _____
ภูมิลำเนาเดิม บ้านเลขที่ _____ ถนน _____ ตำบล _____
อำเภอ _____ จังหวัด _____
รหัสไปรษณีย์ _____ โทรศัพท์ _____
- ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ _____ ถนน _____
ตำบล _____ อำเภอ _____ จังหวัด _____
รหัสไปรษณีย์ _____ โทรศัพท์ _____
- ชื่อบิดา _____ อาชีพ _____
การศึกษา _____
- ชื่อมารดา _____ อาชีพ _____
การศึกษา _____
- ชื่อผู้อุปการะ (ถ้ามี) _____ อาชีพ _____
การศึกษา _____
- ชื่อผู้ปกครองขณะเรียนหนังสือ _____ อาชีพ _____
การศึกษา _____
- จำนวนพี่ชาย _____ คน จำนวนพี่สาว _____ คน
- จำนวนน้องชาย _____ คน จำนวนน้องสาว _____ คน
- อยู่บ้านคนเดียวหรือหอพัก _____
- มีห้องนอนส่วนตัวหรือไม่ _____
- พี่ชายหรือพี่สาว น้องชายหรือน้องสาว ที่เรียนอยู่โรงเรียนแห่งนี้ _____
- เคยเรียนโรงเรียนประถมศึกษาที่ไหนมาก่อน _____
- ปัจจุบันเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาที่โรงเรียน _____
- วิชาที่ชอบมากที่สุด _____
เหตุผลที่ชอบ _____
- วิชาที่ไม่ชอบมากที่สุด _____
เหตุผลที่ไม่ชอบ _____
- ใช้เวลาเรียนวันละกี่ชั่วโมง _____
- เคยสอบตก ชำชั้นหรือไม่ (ถ้าเคยให้ระบุชั้น) _____
- เล่นดนตรีเป็นหรือไม่ (ถ้าเป็นโปรดระบุชื่อ) _____
- เคยแข่งขันกีฬาหรือไม่ (ถ้าเคยโปรดระบุชื่อ) _____
- ใช้เวลาพักผ่อนนอกจากเรียน เฉลี่ยวันละกี่ชั่วโมง _____
- เป็นสมาชิกชมรมอะไรในโรงเรียน _____

แบบสำรวจปัญหาสังคมทั่วไป

ให้ท่านกาเครื่องหมาย / หน้าปัญหาที่ท่านมี

- _____ 1. คิดว่าตัวเองทำถูกเสมอ
- _____ 2. คิดว่าตนเองไม่มีความสุขตลอดเวลา
- _____ 3. เข้ากับเพื่อนฝูงไม่ได้
- _____ 4. อหากมีเพื่อนหญิง
- _____ 5. อหากมีเพื่อนชาย
- _____ 6. ไม่อยากพบคนแปลกหน้า
- _____ 7. อหากอยู่ตามลำพัง
- _____ 8. ไม่รู้ว่าจะวางตัวอย่างไรกับเพื่อนต่างเพศ
- _____ 9. ไม่รู้ว่าจะทำอะไรในเวลาว่าง
- _____ 10. ใจคอไม่ปกติเสมอ
- _____ 11. อาจารย์บางท่านทอดทิ้ง
- _____ 12. เพื่อนฝูงทอดทิ้ง
- _____ 13. ไม่มีเพื่อนต่างเพศเลย
- _____ 14. นักเรียนชั่วเข้าเสมอ
- _____ 15. ตัวเองเป็นคนหน้าตาไม่ดี
- _____ 16. มีความหวาดกลัวตัวเอง
- _____ 17. เป็นคนมีหัวใจ ไม่ยอมใคร
- _____ 18. โกรธจ่ายเวลาเพื่อนสื่อ
- _____ 19. เวลาไม่สบายใจไม่ชอบปรึกษาใคร
- _____ 20. ไม่มีเวลาพักผ่อน
- _____ 21. รู้สึกประหม่าทำอะไรไม่ถูกเมื่อมีคนมาก
- _____ 22. รู้สึกไร้ค่าอยู่เสมอ
- _____ 23. เวลาโกรธชอบพาลคนอื่น
- _____ 24. โกรธเพื่อนบ่อย
- _____ 25. เป็นคนเชื่อคนง่าย
- _____ 26. ไม่เป็นคนเชื่อคนง่าย
- _____ 27. รู้สึกอายเมื่อพูดในที่สาธารณะ
- _____ 28. ไม่เคยได้เป็นหัวหน้า
- _____ 29. ไม่ชอบร่วมกิจกรรมกับเพื่อน
- _____ 30. รู้สึกไม่มีใครเข้าใจตนเอง
- _____ 31. ชอบนินทาหรืออิจฉาคนอื่น
- _____ 32. มีความคิดเห็นรุนแรง
- _____ 33. รู้สึกไม่เชื่อตรงต่อตนเองและผู้อื่น
- _____ 34. รู้สึกว่าตนเองเป็นคนเลือดร้อน
- _____ 35. เป็นคนมีอารมณ์ร้อนไหว
- _____ 36. ไม่ค่อยกล้าทำอะไรเพราะกลัวผิด

แบบสำรวจปัญหา

คำชี้แจง ให้ท่านเขียนเครื่องหมาย / หน้าข้อความที่ตรงกับความรู้สึกของท่านเพื่อประโยชน์ในการแนะแนว

เกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียน มีปัญหาดังนี้

_____ เขียนอ่อน	_____ คิดเลขไม่เก่ง
_____ เขียนไม่เข้าใจ	_____ ไม่มีสมาธิ
_____ เบื่อหน่ายและอ่อนเพลีย	_____ ไม่มีอุปกรณ์การเรียน
_____ ไม่ชอบเรียน	_____ ไม่มีเวลาอ่านหนังสือ
_____ อ่านหนังสือช้า	_____ แบ่งเวลาไม่เป็น
_____ เรียนไม่ทันเพื่อน	_____ อื่น ๆ
_____ กลัวว่าจะสอบตก	

เกี่ยวกับส่วนตัวและสังคม มีปัญหาดังนี้

_____ เข้ากับเพื่อนไม่ได้	_____ ไม่มีเวลาพักผ่อนหย่อนใจ
_____ ไม่รู้จะวางตัวอย่างไรกับเพื่อนต่างเพศ	_____ โกรธง่าย
_____ อยากอยู่ลำพังคนเดียว	_____ ชอบอิจฉาเพื่อน
_____ เพื่อนฝูงชอบหัวเราะเยาะ	_____ มีความคิดเห็นรุนแรง
_____ ไม่อยากพบคนแปลกหน้า	_____ ชอบเอาแต่ใจตนเอง
_____ ครอบครัวยากจน	_____ ไม่มีใครเข้าใจ
_____ รู้สึกว่าเป็นคนเหินห่าง	_____ ทะเลาะกับเพื่อนบ่อย
_____ เพื่อน ๆ ไม่ค่อยเชื่อคำพูด	_____ ไม่ชอบคนบางคนในห้อง

เมื่อมีปัญหาในใจมักปรึกษาหารือกับใครบ้าง

_____ บิดา	_____ มารดา	_____ ครูประจำชั้น
_____ เพื่อน	_____ อื่น ๆ ระบุ _____	

ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว

แบบสอบถามแนวทางรู้จักตนเอง

คำชี้แจง ให้ท่านเติมคำลงในช่องว่างให้สมบูรณ์และเป็นความจริงมากที่สุด

ชื่อ - สกุล _____

พิจารณาตนเอง

1. เพิ่งรู้ว่าตัวเองเป็น _____
2. ชอบรับว่าตนเอง _____
3. รู้สึกว่าตนเองมีความสุขที่ _____
4. มุ่งปอกใจที่พบที่ตนเอง _____
5. สิ่งที่ได้ว่าตนเองเป็น _____
6. จำได้ว่าตนเอง _____
7. ไม่เคยคิดมาก่อนเลยว่าตนเองจะ _____
10. ระบายใจที่ตนเอง _____

ข้าพเจ้าคือใคร

1. ข้าพเจ้าชื่อ _____
2. งานบ้านที่ข้าพเจ้าทำประจำคือ _____
3. สิ่งที่ชอบชอบในตัวข้าพเจ้าคือ _____
4. ข้าพเจ้าคิดว่าสิ่งที่ดีในตัวข้าพเจ้าคือ _____
5. สิ่งที่ข้าพเจ้าคิดว่าเฮวร้ายที่สุดในตัวของข้าพเจ้าคือ _____
6. คนที่ข้าพเจ้าอยากทำตัวเหมือนคือ _____
7. สิ่งที่ข้าพเจ้ารู้สึกอับอายที่สุดในชีวิตคือ _____
8. สิ่งที่ข้าพเจ้าภูมิใจที่ได้ทำคือ _____
9. ข้าพเจ้าเรียนเพื่อ _____
10. ครูที่ข้าพเจ้าชอบที่สุดคือ _____
11. สิ่งที่ดีที่สุดในโรงเรียนคือ _____
12. สิ่งที่เฮวร้ายที่สุดในโรงเรียนคือ _____

มาตราส่วนประมาณค่า

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องให้ตรงกับความจริงของข้อมูลต่อไปนี้ จะเก็บไว้เพื่อ
ประโยชน์ในทางการแนะแนว และจะเก็บไว้เป็นความลับ

คุณลักษณะ	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. กล้าแสดงออก			
2. ความตั้งใจเรียน			
3. ความเชื่อเพื่อเพื่อน			
4. ความซื่อสัตย์			
5. ความเชื่อมั่นในตนเอง			
6. การควบคุมอารมณ์			
7. การยอมรับตนเอง			
8. การยอมรับผู้อื่น			
9. การคบเพื่อนเพศเดียวกัน			
10. การคบเพื่อนเพศเดียวกัน			
11. ความร่วมมือในการทำงาน			
12. การรักษานิสัยของตนเอง			
13. การรักษานิสัยของส่วนรวม			
14. ความอดทน			
15. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง			
16. ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น			
17. ความผูกพันในครอบครัว			
18. ความผูกพันในหอพัก			
19. ความเป็นระเบียบในการทำงาน			
20. ความรอบคอบในการทำงาน			
21. การให้อภัย			
22. การมองโลกในแง่ดี			
23. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์			
24. ความรับผิดชอบ			
25. การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์			
26. การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี			
27. มีสัมมาคารวะ			
28. เป็นคนเปิดเผย			
29. เป็นคนที่ชอบระบายความในใจให้ผู้อื่นฟัง			
30. การทำงานด้วยตนเอง			

23. เคยเป็นกรรมการอะไรของโรงเรียนหรือไม่ _____
24. คิดจะศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือไม่ _____
25. ชอบอ่านหนังสือประเภทใด _____
26. ชอบดูภาพยนตร์ประเภทใด _____
27. ชอบฟังเพลงประเภทใด _____
 ชอบร้องเพลงประเภทใด _____ เวลาใดบ้าง _____
28. ฟังวิทยุประมาณกี่ปีตาห์ละกี่ชั่วโมง _____ ชั่วโมง _____
29. ดูโทรทัศน์ประมาณกี่ปีตาห์ละกี่ชั่วโมง _____ ชั่วโมง _____
30. วันหยุด เสาร์- อาทิตย์ ส่วนมากทำอะไรบ้าง _____
 _____
 _____

31. เวลาว่างทำอะไรบ้าง _____
 _____
 _____

32. ภายในชั้นเรียนมีเพื่อนจำนวนทั้งหมด _____ คน ชาย _____ คน หญิง _____ คน

33. เพื่อนที่ชอบมากที่สุด _____

34. สุขภาพข้าพเจ้า ดีมาก _____ ดี _____ ปานกลาง _____ ไม่ดี _____

35. สายตาข้าพเจ้า สั้น _____ ยาว _____ เอียง _____ ปกติ _____

36. ปัญหาที่พบ ด้านสุขภาพ _____

37. ปัญหาที่พบ ด้านครอบครัว _____

38. ปัญหาที่พบ ด้านการเรียน _____

39. ข้าพเจ้าคิดว่าข้าพเจ้าเรียนเก่ง _____ มาก _____ ปานกลาง _____ ไม่เก่ง _____

40. ข้าพเจ้าพอใจและเต็มใจเรียน _____ มาก _____ ปานกลาง _____ น้อย _____

ข้าพเจ้าคิดว่าข้าพเจ้า เป็นคนขูดมก _____ ปานกลาง _____ น้อย _____

41. สาเหตุของการโกรธของข้าพเจ้า เนื่องมาจาก

เพื่อน _____ การเรียน _____ การงาน _____ อื่น ๆ _____

42. ข้าพเจ้าจะจับความโกรธด้วยวิธี

ร้องเพลง _____ ดูโทรทัศน์ _____ เล่นเกม _____ ฟังวิทยุ _____

นอนหลับ _____ อื่น ๆ _____

43. ข้าพเจ้าคิดว่า อาการโกรธของข้าพเจ้ารุนแรง

เล็กน้อย _____ พอสมควร _____ มาก _____ ไม่สามารถวัดได้ _____

44. ถ้าข้าพเจ้าเครียด ในเรื่องเรียนจะระบายโดยวิธี _____

45. ระยะเวลาในการโกรธของข้าพเจ้า นาน _____

46. อื่น ๆ (ถ้ามี) _____
 _____
 _____

การเชื่อมโยงคำกับความรู้สึก

ให้ท่านเขียนความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่อไปนี้ ตรงตามความเป็นจริง

1. ตัวฉัน _____
2. พ่อ _____
3. แม่ _____
4. พี่ _____
5. น้อง _____
6. เพื่อน _____
7. ครู _____
8. บ้าน _____
9. ครอบครัว _____
10. โรงเรียน _____
11. เงิน _____
12. ของใช้ _____
13. อุปกรณ์การเรียน _____
14. ห้องนอน _____
15. การแต่งกาย _____
16. การพูด _____
17. อากาศ _____
18. ความดี _____
19. ความสุข _____
20. ความไม่ดี _____
21. การนอนหลับ _____
22. การร้องเพลง _____

ชื่อ อ.ณัฐ อรรณพชา แพทย์แผนโบราณ

หมู่ที่ ๙

เรื่องความเรื่องความประทับใจที่ข้าพเจ้าได้ร่วมโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ในพื้นที่อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ทำโดยข้าพเจ้า ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่ไม่รู้มาก่อน ทำให้มีประสบการณ์

และข้อคิดอีกมากมาย ทำให้ได้รู้จักกับคนต่างพื้นที่ ทิวทัศน์

แต่ในทางกลับกันก็ได้ฝึกทักษะการพูดภาษาอังกฤษ มีสำเร็จ มากไม่คิด

ความสำเร็จที่ได้คือ การค้นหา และข้อคิดของชาววัง

ใจดี

สิ่งที่ช่วยเหลือและสนับสนุนให้งานของกลุ่มประสบกับผลสำเร็จมีอะไรบ้าง

1. ได้รับการสนับสนุนจาก อาจารย์ สมใจ ยงฟ้าตาบ
2. ได้รับการสนับสนุนจาก ผู้ปกครอง
3. ได้รับการสนับสนุน และ เงินอุดหนุน จากพี่จอย

ท่านคิดว่าอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มของท่านมีอะไรบ้าง

ขาดเงินทุนในการดำเนินกิจการ ขาดผู้ปกครอง เข้ามาให้ความช่วยเหลือ ทำให้ใจไม่สู้ และ ขาดกำลังใจ

ท่านใช้วิธีใดบ้างในแก้ไขอุปสรรคที่เกิดขึ้น

1. สนับสนุนเงินทุนของแม่และพี่มาไว้ในกิจการของกลุ่มก่อน
2. ไม่ปล่อยให้เงินที่ได้ไปเสียหาผู้ที่ชอบในบ่อน้ำ

ประโยชน์ใดบ้างที่กลุ่มของท่านได้นำมาเกิดจากการได้เข้าร่วมในโครงการ

นอกจากสอนให้กลุ่มของพี่เขาทำ จะได้รับผลตอบแทนอะไรบ้าง
ผู้รับชมผลงานเขาอีกด้วยก็ได้รับผลตอบแทนจากพี่เขาของเด็ก
และ พี่เขารับอีกด้วย

เรียงความเรื่องความประทับใจที่ข้าพเจ้าได้ร่วมโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนฯ

ที่พม่า มีความรู้สึกประทับใจในภาคที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ดี

โครงการนี้ทำให้ข้าพเจ้า ได้คิดถึง และหวัง สอนการ

และทำให้ข้าพเจ้าได้รู้ถึงความรักในองค์กรของเรา และตามผลที่ดีในองค์กรของเรา

ทั้งนี้ในองค์กรของเรา ข้าพเจ้าได้มีโอกาสได้สัมผัสกับคนที่รักกับคนที่รัก

ในองค์กรนี้ และโครงการที่ดีนี้ ได้โอกาสที่ดีกับเด็กและเยาวชน

ข้าพเจ้าได้คิดถึง

สิ่งที่ช่วยเตือนและสนับสนุนให้งานของกลุ่มตรงกับผลสำเร็จมีอะไรบ้าง

1. ได้รับรางวัลที่ ๑ ส.ช.ช. ม.ค. ๖๒
๒. ได้รับรางวัลที่ ๑ ส.ช.ช. ม.ค. ๖๒
๓. ได้รับรางวัลที่ ๑ ส.ช.ช. ม.ค. ๖๒

ท่านคิดว่าอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มของท่านมีอะไรบ้าง

ไม่พบ อุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มของท่านมีอะไรบ้าง

ท่านใช้วิธีใดบ้างในแก้ไขอุปสรรคที่เกิดขึ้น

ไม่พบ อุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มของท่านมีอะไรบ้าง

ประโยชน์ใดบ้างที่กลุ่มของท่านได้นำเหตุจากการได้เข้าร่วมในโครงการ

ไม่พบ ประโยชน์ที่กลุ่มของท่านได้นำเหตุจากการได้เข้าร่วมในโครงการ

เรื่องความเรื่องความประทับใจที่ข้าพเจ้าได้ร่วมโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชน
 กับพี่ที่คบมาตั้งแต่ ป.๖: กับใจมากที่ได้เข้าร่วม โครงการพัฒนา
 เด็กและเยาวชน โครงการนี้ทำให้ข้าพเจ้าได้ศึกษาสิ่งต่าง ๆ ที่สิ่งต่าง ๆ
 ที่ยังไม่รู้ ยังไม่ ได้ทำ และ ได้ประสบการณ์ แร่ยังคิดกับพี่พี่เรามากมาย
 และทำให้เราได้รู้จักการรวมกลุ่ม แยกทำอะไร ก็รู้ ต้องทำเป็นกลุ่ม
 เพราะข้าพเจ้าคิดว่าการทำงานเป็นกลุ่มมีประโยชน์กว่า
 การทำงานคนเดียว เพราะทุกคนได้เล่นอย่างคิด และเหตุผลต่าง ๆ แตก
 ต่างกันไป แต่ในทางกลับกันทางกลุ่มอาจจะเกิดปัญหา ได้แย้งกัน
 เล็กน้อย แต่กลุ่มก็ตัดสินใจปัญหาได้ด้วยเหตุผล ทั้งตัว และโครงการ
 นี้ยังทำให้ ได้มิตรภาพที่ดี

สิ่งที่จะช่วยเหลือและสนับสนุนทีมงานของกลุ่มระดับกับผลสำเร็จมีอะไรบ้าง

1. ได้รับการสนับสนุนจาก คนในท้องถิ่น
2. ได้รับการสนับสนุนจาก อาจารย์ สุเมใจ อนุภาตย.
3. ได้รับการสนับสนุนจาก พี่จอย.

ท่านคิดว่าอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มของท่านมีอะไรบ้าง

อุปสรรคของกลุ่มคือ ทดถึงหนทางในการทำกิจการต่าง ๆ และนำเอา
ที่ส่งคือ ทนกลุ่มขาดจิตสยงค์ ที่ระมัดระวังของสิ่งต่าง ๆ ที่ทำมาทำทำ

ท่านใช้วิธีใดบ้างในแกไขอุปสรรคที่เกิดขึ้น

เราแก้ ปัญหาที่ถ่วงมาทั้งต้นคือ เราประชุมกลุ่มกัน และลงทุนจำนวนที่
และได้ผู้ ที่พอจะ ส่งเราได้ ส่งเราทำสิ่ง ต่าง ๆ ที่พอจะทำได้

ประโยชน์ใดบ้างที่กลุ่มของท่านได้นำไปจากการได้เข้าร่วมในโครงการ

กลุ่มของเรา นอกจากจะได้เรียนรู้ประโยชน์ ในด้านต่าง ๆ แล้ว เรายัง ได้ช่วยเหลือ
ผู้รุ่นของเรา อีกด้วย ไปทำางเป็นการเก็บขยะ หรือการพัฒนากองด้านต่าง ๆ

ที่ ศธ 1541 /พิเศษ

ศูนย์วิจัย

81/1 ต.น้ำพี้ อ.ทองแสนขัน

จังหวัดอุตรดิตถ์ 53230

14 ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอศึกษาดูงาน

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาภาคเหนือ

ตามที่สภามหาวิทยาลัยอุตรดิตถ์ ร่วมกับองค์การบริหารท้องถิ่นอุตรดิตถ์ โดยการสนับสนุนของ
สวท.ภาคเหนือ ได้จัดให้มีกิจกรรมสนับสนุนประชาคมวิจัยจังหวัดอุตรดิตถ์ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือ
ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองนั้น เพื่อให้ทราบประสานความร่วมมือและ
เกิดผลดี โครงการวิจัยการหาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเด็กและเยาวชนตำบลน้ำพี้โดยการสนับสนุน
ของชุมชนตำบลน้ำพี้ จึงได้จัดการศึกษาดูงานและเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการทดลองในระยะ
ต่อไป ทางทีมงานวิจัยได้ปรึกษาและเห็นควรจะให้เด็กในโครงการได้หาความรู้ด้านวิชาชีพจากสถาบัน
ที่ดำเนินการอยู่แล้ว ซึ่งจำนวนเด็กและเยาวชนที่จะมาศึกษาดูงานในศูนย์พัฒนาภาคเหนือที่จำนวน
50 คน และใคร่ขอความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่มาให้ความรู้ในวันเสาร์ที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2544
เวลา 13.00 - 16.00 น. เป็นต้นไป

ทางทีมงานวิจัยใคร่ขอขอบพระคุณที่ท่านและเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนาภาคเหนือ ที่ให้ความ
ร่วมมือและประสานงานเพื่อประโยชน์และเป้าหมายของงานวิจัยท้องถิ่นของจังหวัดอุตรดิตถ์ให้สำเร็จ
จงส่งไปด้วยดี

ขอแสดงความนับถือ

(นางสมใจ ชัยปาย)

หัวหน้าโครงการวิจัยเด็กและเยาวชนตำบลน้ำพี้

